Cena 7 din

DE

22. marca 1980

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorna urednica: Majda Žlender

DELAVSKA ENOTNOST

št. 11 — leto XXXIX

Delovno dogovarjanje na območnih sindikalnih posvetih

Dragocene izkušnje

V minulih dneh so se zvrstili območni sindikalni posveti, ki so bili namenjeni uresničevanju nalog zveze sindikatov in drugih dejavnikov na področju gospodarske stabilizacije in drugim aktualnim nalogam.
Več na strani 3

Nadaljevanje kulturne akcije »Človek, delo, kultura«

Širjenje bralne kulture

Kulturno akcijo naj bi nadaljevali tudi pod motom »Knjiga in družba«. Razgovor o tem je potekal v Gorenju v Velenju, kjer imajo pri širjenju bralne kulture med delavci že bogate izkušnje.
Berite na 12. strani.

Ogenj, iskre, milijarde atomov v energetskem plesu... Ali ima varilec na našem posnetku sploh dovolj volje, časa in priložnosti, da bi razmislil tudi o »višjem pomenu« svojega dela? Da bo po preteku delovnega dne utrujen, to ve, vendar... Kako daleč se bo uspel dvigniti nad fizično utrujenost, da mu bo »ogenj, iskre in miljarde atomov v energetskem plesu« — vendar v glavi! — prineslo spoznanje, kako je bogastvo njegovega dela tudi v tem, da ustvarja »kruh« za samoupravno življenje in ne samo za tisti, sicer otipljivi, vendar tudi drobljivi, včasih grenak kruh ob kozarcu vina na mizi...

»Pozabljena« Havana

Po plimi informacij, ki smo jih bili deležni v naših sredstvih javnega obveščanja in v našem zunanjepolitičnem življenju ob šesti konferenci šefov držav in vlad v Havani, smo danes priče občasnega in nesistematičnega obravnavanja tega dogodka. Močna oseka ni zajela samo političnega vrednotenja Havane, ampak tudi vse tiste, ki so jo morali in jo še vedno morajo ekonomsko ovrednotiti. Zaradi tega ni bilo sistematičnih analiz havanskih dokumentov, posebej tistih, ki so ali bi vsaj morali biti zanimivi za naše združeno delo in za sodelovanje z neuvrščenimi na sploh.

Malo znanega je bilo doseženo na tem področju. Redke so delovne organizacije, ki so videle svojo perspektivo v teh dokumentih, prilagodile svoj program in razvoj, poiskale nove stike med neuvrščenimi, uskladile svoje težnje s težnjami Havane itd. Še manj je, vsaj kolikor nam je znano, družbenopolitičnih skupnosti, ki so se sistematično ukvarjale s Havano kot dejavnikom njihovega razvoja in ki so na tej osnovi razmišljale, kako bi pravzaprav skozi to prizmo odprle novo vizijo razvoja. Tudi znanstvene institucije, kakor tudi tiste, ki se profesionalno ukvarjajo z raziskavami svetovnega trga, niso naredile več, ali vsaj ne toliko, da bi bilo to znano širši javnosti. Isto velja za gospodarske zbornice in druge skupnosti združenega dela.

Pomanjkljive so tudi iniciative. Čeprav so bili dokumenti konference pravočasno objavljeni, je zanimanje zanje, sodeč po izjavah založnikov, minimalno. To kaže na pomanjkanje aktivnosti na tem zelo važnem področju našega življenja. Te napake nima samo združeno delo, ampak tudi družbenopolitične organizacije in delegatske skupščine. Ne obstajajo analize, koliko osnovnih organizacij Zveze komunistov ali Zveze sindikatov Slovenije je razpravljalo o dokumentih iz Havane. Res je, da je bila razprava po konferenci usmerjena prek Socialistične zveze in da so se v tem okviru odvijale, toda njihova pomanjkljivost je bila prej kot slej v tem, da so zelo malo povratno vplivale na aplikativnost havanskih sklepov. Zategadelj je malo občinskih ali drugih skupščin razpravljalo o Havani kot dejavniku njihovega naslednjega razvoja, še manj pa je sklepov, ki bi zaostanek za Colombom zmanjšale. Enaka ocena velja tudi za izvršne organe.

Podobna ocena velja tudi za našo organizacijo — Zvezo sindikatov. Od besednih razprav, ki so se odvijale v odboru za mednarodne dejavnosti, dlje nismo prišli. Tudi razpravo smo jemali kot informativno, malo ali nič kot aplikativno, iniciativno in akcijsko. Temu primerna je bila naša kasnejša dejavnost. Zaradi tega so o Havani malo razpravljali drugi naši organi, kakor tudi naše občinske in osnovne organizacije ter strokovni sindikati. Temu primerni pa so rezultati.

Zato se nam v tem trenutku, pa tudi drugim subjektom naše družbe in politike, postavlja vprašanje, kako aktivirati in spodbujati poglobljeno razpravo ter analizo havanskih sklepov? Zdi se, da je potrebno še enkrat v odboru za mednarodno dejavnost organizirati diskusijo, katere cilj naj bi bil z ene strani poiskati tiste elemente, ki so zanimivi, dejali bi, življenjsko povezani z našo organizacijo, in z druge, katera stikališča so skupna za nas in nekatere druge subjekte. Tu v prvi vrsti mislimo na gospodarsko zbornico Slovenije, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije in druge.

Prvi cilj bi dosegli že, če bi sami pri sebi ugotovili vse tiste naloge, motive in obveze, ki jih pred nas kot pred organizirani del delavskega razreda postavljajo ti dokumenti. Te bi potem kazalo preliti v naša vsakodnevna opravila, tako da bi prišel do izraza delavec in njegov interes, kakor tudi dejstvo, da je on gospodar, ko gre za pogoje dela in razvoja. Na to dejstvo sila radi pozabljamo, ko razmišljamo o zunanjepolitičnih razsežnostih našega življenja. Ob njem bi morali prevzeti določeno odgovornost tudi poslovodni organi in strokovne službe v združenem delu. Vzporedno s tem pa bi naša celotna baza morala bolj energično poseči v izvajanje teh sklepov, za kar pa se mora seveda organizacijsko in vsebinsko pripraviti.

Glede drugega cilja pa bi kazalo skupaj z Gospodarsko zbornico do potankosti preučiti havanske sklepe in iz njih izluščiti vse tisto, kar je in kar lahko postane zanimivo za naše sedanje in prihodnje obnašanje doma in po svetu. Na osnovi tega se je treba natančno dogovoriti, kaj in do kdaj bo kdo naredil.

Le na ta način Havana ne bo pozabljena.

Vlajko Krivokapić

Iz vsebine:

Dragocen pripomoček za planiranje

Usklajevanje delovnega časa in mestnega prometa

Stabilizacija nima le ekonomske razsežnosti

Kako iz neskladja gospodarskega razvoja

»Kar reče delegacija Peka , drži«, pravijo v Tržiču

Svet v naših očeh: Neodvisni Zimbabve

Borec za mir in blaginjo vseh ljudi

V najnovejšem pisanju svetovnega tiska o predsedniku Titu in Jugoslaviji še naprej prevladujejo teme o zgodovinskih pridobitvah in dosežkih naše države pri razvoju samoupravljanja, delegatskega sistema, splošne ljudske obrambe ter o vsestranski aktivnosti Jugoslavije na mednarodnem področju v prizadevanjih za izboljšanje političnih in gospodarskih razmer v svetu.

Skupni imenovalec velike večine zapisov so ugotovitve, ilustrirane s podatki o vsakdanjem življenju in delu Jugoslovanov, o življenjski ravni in skrbi, ki se posveča človeku — da je Jugoslavija enotna in harmonična večnacionalna skupnost enakopravnih narodov in narodnosti in da so njene poglavitne pridobitve: neodvisnost, socialistično samoupravljanje in neuvrščenost.

Po pisanju španskega tednika je predsednik Tito, ki ga Jugoslovani familiarno imenujejo »Stari«, »prav tako izjemna osebnost, kot je izjemna in izvirna jugoslovanska pot v socializem.« V enakem tonu pišeta o predsedniku Titu in Jugoslaviji tudi indonezijska dnevnika »Indonesian Observer« in »Merdeca«, ki večino svojih člankov posvečata mednarodni aktivnosti naše države ter skrbi jugoslovanskega predsednika za blaginjo in napredek celotnega sveta, zlasti neuvrščenih in držav v razvoju. »Predsednik Tito si še naprej prizadeva, da bi človeštvo rešili pred katastrofo jedrske vojne« in da bi »vsem ljudem omogočili živeti v miru svobodi in ob iskanju sreče,« piše list »Indonesian Observer«.

Globoko pod vtisom nedavnih Titovih poslanic tujim državnikom tudi drugi indonezijski časopis »Merceda« ugotavlja, da jugoslovanski predsednik »še naprej izkazuje svojo polno odgovornost kot vodja sveta«.

Še bolj kot v tujini pa smo z mislimi in našim delom pri predsednik Titu tudi v domovini. Tako je pred dnevi skupščina poslovne skupnosti jugoslovanskih založnikov in knjigarjev ob 25-letnici svojega dela podelila predsedniku Titu svoje najvišje priznanje — zlato listino knjige. Podelitev so obrazložili z »izjemnim prispevkom k izboljšanju položaja knjige in založniške dejavnosti, za Titove napore, da bi postala knjiga last mladih generacij, delavskega razreda in najširših slojev naše družbe.«

V privitih pipah ni rešitve

Smeri družbenopolitičnih akcij kaj radi obeležimo s parolami. Te so včasih posrečene, zadenejo v jedro in z nekaj besedami povedo, za kaj gre. Lahko so pa tudi prepovršne, preširoke in bistvo zamegle. Letos kar naprej govorimo, beremo in poslušamo, kako bo treba zajemati z manjšo žlico, tesno priviti pipe, zategniti pas, priškrniti tu in tam..

Vse to brez dvoma kaže upoštevati, nikakor pa ni bistvo stabilizacijske politike. Zategovanje pasu kar preveč poudarjamo, premalo pa vse tisto, kar bi to zategovanje preprečilo. Pravo geslo je torej več in bolje delati.

Ocene naše gospodarske situacije so kaj jasne, prav tako strateške točke stabilizacijskih prizadevanj — stopiti na prste inflaciji, porabo uskladiti s proizvodnjo in uravnovesiti plačilno bilanco. Vse to je začrtano na ravni federacije, republike, nekaterih občin, ni pa še prodrlo v združeno delo.

Usklajevanje ne pomeni nujno zmanjšati porabo, bolj važno je povečati proizvodnjo. V vsaki temeljni organizaciji se morajo delavci zavedati, da ima razvoj proizvodnje absolutno prednost v normalnem razvoju reprodukcije. Vsi ukrepi morajo biti usmerjeni v ustvarjanje večjega dohodka, več deviznih sredstev. To pomeni večjo produktivnost, organizacijo, delitev dela, ustvarjalnost, kakovost in zmanjševanje stroškov. Tako proizvodna kot družbena reprodukcija sta še vse prevelik strošek in lahko najdemo kolektiv v katerem 500 proizvajalcev »vzdržuje« 2.000 »sodelavcev«. Popravek takšnih razmerij bržčas še ne bi pomenil zategovanje pasu, prav tako ne, če bi se odpovedali drobnjarijam, ki pa jih je že toliko, da pogoltnejo precej dragocene električne energije. Saj je le droben primer, a naše trgovine so preplavili električni noži za rezanje kruha... To, da naša avtomobilska industrija vztrajno izdeluje avtomobile, ki so v svojem razredu najpožrešnejši v Evropi, je pa tako že stara plošča.

Tudi pri osmišljanju naložb vse lepe besede kaj malo zaležejo. Redko kje se zavedajo, da rešitev ni v novih investicijah, ampak v dohodkovnem in na tej osnovi razvojnem povezovanju. V nerazumnih ambicijah si kaj težko izbore mesto naložbe, ki bi res prispevale k prestrukturiranju slovenskega gospodarstva in k večjemu izvozu.

Pa vse govorjenje o manjšem uvozu... To lahko velja na primer za star papir, za katerega kilogram odštejemo Sovjetski zvezi 5 dinarjev, otrokom v šolskih akcijah pa le 50 par. Nepotrebnega uvoza odpadnih surovin bi našli še in še. Na sploh pa je rešitev večji izvoz, ki bo preprečil takšne uvozne omejitve, ki lahko škodujejo normalnemu gospodarjenju. Naši predstavniki v tujini zatrjujejo, da interes za naše izdelke je, nerodno pa jim je, ko se zatakne pri ponudbah naših proizvajalcev. Gospodarstvo bi končno moralo oblikovati konkretne ponudbe, kje so možnosti za industrijsko kooperacijo, kje za sovlaganje in kje so proste kapacitete, ki omogočajo izvoz izdelkov. Tak strokoven pristop bo to vprašanje lahko rešil, izvoz surovin, ki bi jih lahko združeno delo izvažalo oplemenitene, ga gotovo ne bo.

To lahko stori le združeno delo samo — mora storiti, saj so prijave za uvoz opreme že v tromesečju presegle devizna sredstva, namenjena za celo leto. O tem delavci še vse premalo razpravljajo, ali pa neodgovorno, saj drugače ponekod ne bi »zelo nujno« zahtevali deviz za uvoz opreme, ki jo bodo potrebovali šele čez dve ali več let.

Ciril Brajer

»ZR '79« in vsi naslednji

Nedvomno je naš socialistični samoupravni in družbeni razvoj odvisen od tega, ali subjektivni dejavniki najširše in konkretno delujejo kot organizacije delovnih ljudi. Še posebej velja to za zvezo sindikatov kot najširšo organizacijo delavcev, ki mora s svojo politično aktivnostjo v vsakdanji praksi zagotavljati in utrjevati samoupravni in družbenoekonomski položaj delavca, gospodarja, ki mu ni vseeno kakšni so rezultati njegovega dela in kako bo razdelil ustvarjen dohodek.

Aktivnost, ki je v zvezi sindikatov sledila sklepom partijskih in sindikalnih forumov o nalogah na področju planiranja in ekonomske stabilizacije, obravnavanja zaključnih računov, je tokrat bila bogata, dala je številne izkušnje in tudi opozorila na mnoge pomanjkljivosti.

Način, kako so tokrat delavci razpravljali o zaključnih računih, predvsem zelo odkrito, odprto in na osnovi spoznanj, da je predvsem od njih samih odvisna usoda njihove organizacije združenega dela, njihov ekonomski položaj in krepitev materialne osnove združenega dela sploh — vse to je velika spodbuda, da »zaključni računi« ne bodo več muhe enodnevnice v političnem delu in gospodarjenju, temveč sad spoznanj, da so sprotni čisti računi v procesu družbene reprodukcije nuja za normalno delo, osnova za stabilizacijsko obnašanje in takojšnje ukrepanje v primerih, ko gospodarski tokovi uberejo drugačna pota, kot bi to želeli.

Toda pri našem spremljanju »akcije ZR« smo naleteli tudi na takšne pomanjkljivosti, ki jih ne smemo zanemariti. Mednje sodi to, da so razprave bile vse preveč »znotraj« tovarniških plotov. Bile so živahne, ko je bilo govora o rezultatih temeljne organizacije združenega dela, ta odkritost pa se ni pokazala v razpravi o delovnih organizacijah in njihovem skupnem gospodarjenju. Kar preprosto smo pozabljali, da je razprava o dohodkovnih odnosih tudi del akcije zaključni račun in da ni dovolj našteti zagate, jih evidentirati iz leta v leto, temveč se lotiti teh vprašanj tako kot zahteva zakon o združenem delu in številni partijski in sindikalni dokumenti. Skratka: same številke ne povedo mnogo, če za njimi ne stoji takšna družbenopolitična vsebina, ki omogoči vsakemu delavcu, da spozna katera pota ubrati, da bo lahko še boljše gospodaril.

Na neki način so razprave o zaključnih računih tudi spodbuda za aktivnost pri čvrstejšem dohodkovnem povezovanju združenega dela, za boljšo samoupravno organiziranost in predvsem takšno oblikovanje stabilizacijskih ukrepov v vseh samoupravnih okoljih in v družbenopolitičnih skupnostih, ki bodo rezultat spoznanja in interesov delavcev. Zategadelj je ob konkretnih stabilizacijskih načrtih potrebno tudi več konkretnosti, zlasti pa pripravljenosti, da moramo delati več in drugače. K temu spoznanju pa je akcija Zveze sindikata Slovenije pri obravnavanju zaključnih računov mnogo pripomogla.

Marjan Horvat

MED VRSTICAMI

Pred časom so odprli v središču Ljubljane obnovljeni lokal Bonboniere. Tistega na Titovi cesti, med Šestico in Kompasom. Ne le Ljubljančani, tudi vsi tisti bralci izven Ljubljane, ki jih kdajkoli potzanese v naše glavno mesto, vedo zanj. Pomemben dogodek za mesto sta ovekovečila oba dnevnika. Delo nam je pod sliko postreglo tudi s podatkom, da je obnova veljala okoli dva milijona dinarjev — 200 starih milijonov za morda dobrih šestdeset kvadratnih metrov trgovinice s slaščicami in točilnico vinjakov in kave. Čeprav tudi z novo opremo. Povrh vsega pa v hiši, ki je že lep čas predvidena za rušenje! (In nekateri celo menijo, da je bil prejšnji lokal prijaznejši.)

Najbrž nismo edini, ki smo se vprašali, ali ne bi bilo — ne le zaradi stabilizacije — smotrneje uporabiti ta denar za kaj nujnejšega? Recimo za zgraditev dveh dvoinpolsobnih stanovanj (v Ljubljani še približno ne bodo uresničili letošnjega načrta gradnje stanovanj, za kar nikakor ne smemo iskati opravičljivih razlogov).

Potem: ali sta dva milijona res realna cena za to obnovitev? Ali je to res preverjeno, ali so vse postavke družbeno priznano ovrednotene? Ali k preveliki inflaciji in sprotnemu razvrednotenju denarja ne prispeva tudi vse prepogosto ravnanje, da investitorji, kupci delovne organizacije, sprejemajo stvari »takšne kot so, da pač vse toliko stane.« Marsikje mislijo, da je dovolj, če so prej zahtevali predračun in so na podlagi predračuna planirali toliko in toliko sredstev za to ali ono. Ko bi se vsaj ob obravnavi zaključnih računov povprašali o vsem tem, in potem tudi primerno ukrepali!

Za podiranje tovarniških in krajevnih plotov

Že nekaj let, natančneje povedano, od sprejema nove ustave, tečejo v naši republiki razprave, kako vzpostaviti najtesnejšo povezavo med krajevno skupnostjo in temeljno organizacijo združenega dela, med tema dvema temeljnima samoupravnima celicama. Drugače bi lahko tudi rekli, da tečejo prizadevanja, za podiranje tovarniških in krajevnih »plotov« in da bi vsi skupaj presegli miselnost o ločevanju med delavcem dopoldne in krajanom popoldne. Sleherni delavec, ki je dopoldne samoupravljavec na delovnem mestu je popoldne samoupravljavec v krajevni skupnosti. Zato je to zapisano tudi v sklepni listini zadnjega kongresa slovenskih sindikatov.

Za tako povezavo smo se dogovorili, da bomo v krajevnih skupnostih ustanovili koordinacijske odbore, ponekod svete sindikatov. 11 so sestavljeni po delegatskem načelu. In sicer največkrat iz delegatov tistih organizacij združenega dela, ki imajo sedež na območju posamezne krajevne skupnostji. Manj ali pa sploh ne iz delegatov tistih organizacij združenega dela, ki nimajo sedeža na območju določene krajevne skupnosti, pa je v njih zaposlenih veliko število delavcev določene krajevne skupnosti. Marsikje se tudi dogaja, da so sicer taka telesa oblikovali, vendar ne živijo. Pri tem sodelovanju gotovo ne gre samo zato, da bi se delegati združenega dela sestali samo takrat, kadar krajevna skupnost potrebuje sredstva za svojo dejavnost. Vključevati se morajo v vsakodnevno delo in življenje cele krajevne skupnosti, če želimo doseči, da bo delavec res postal samoupravljavec tudi popoldne, tam, kjer živi.

Seveda taka oblika sodelovanja ni edina in delegati temeljnih organizacij so vključeni tudi v druge samoupravne organe krajevne skupnosti. Kljub vsem tem organizacijskim oblikam, pa se dogaja, da se združeno delo ne vključuje in da poteka sodelovanje z njimi izključno takrat, ko krajevna skupnost potrebuje sredstva. Tako se je zgodilo tudi v Ljubljani med akcijo za ustavno preobrazbo in prostorsko preoblikovanje krajevnih skupnosti. Ocene dosedanjega poteka v občinah, v večini primerov kažejo odsotnost razprave o tem v temeljnih organizacijah združenega dela. In to kljub temu, da nobenemu ne sme biti vseeno, kakšen bo nadaljnji razvoj krajevnih skupnosti. Storiti moramo vse za tako oblikovane krajevne skupnosti, ki bodo postale resnično samoupravne skupnosti tako z družbenoekonomskega vidika, kot tudi z vidika uresničevanja humanih medčloveških odnosov. V Ljubljani pa je le malo takih krajevnih skupnosti. In zato je akcija, ki zdaj teče, še kako potrebna. Na 9. seji Mestne konference ZKS Ljubljana marca lani, ko so obravnavali in sprejeli idejnopolitične usmeritve za akcijo komunistov pri nadaljnji preobrazbi krajevnih skupnosti, so to glede na njen pomen primerjali z oblikovanjem TOZD po letu 1971. V obeh primerih gre za izredno obsežno družbeno akcijo, ki več ali manj prizadeva vsakega delovnega človeka in občana. Gre pa pravzaprav obenem tudi za nadaljevanje akcije oblikovanja TOZD v tem smislu, da naj bi delavci v TOZD v večji meri odločali tudi o obsegu in kakovosti skupne porabe v krajevni skupnosti. V obeh primerih gre tudi za ustvarjanje trdnejše in ustreznejše osnove za samoupravljanje delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih, občini, mestu in tudi širše. Vse to bo mogoče le ob aktivni vlogi vseh družbenopolitičnih organizacij od krajevnih skupnosti do mestne ravni, če govorimo o Ljubljani. Tudi Zveze sindikatov. Brez njihove organizirane prisotnosti ni mogoče napraviti pomembnejših premikov pri pripravi naših srednjeročnih načrtov in sploh uveljavljanja načel samoupravnega načrtovanja in finansiranja dejavnosti krajevne skupnosti ter resničnega ne zgolj formalnega vključevanja združenega dela v samoupravo krajevne skupnosti.

Meta Verbič

Z regijskih posvetov Zveze sindikatov Slovenije

Ti uspehi nas ne smejo uspavati

Območni posveti so bili v Ljubljani, Kranju, Hrastniku, Novem mestu, Radencih, Kopru, Domžalah, Slovenj Gradcu, Mariboru, Celju, Novi Gorici in Krškem

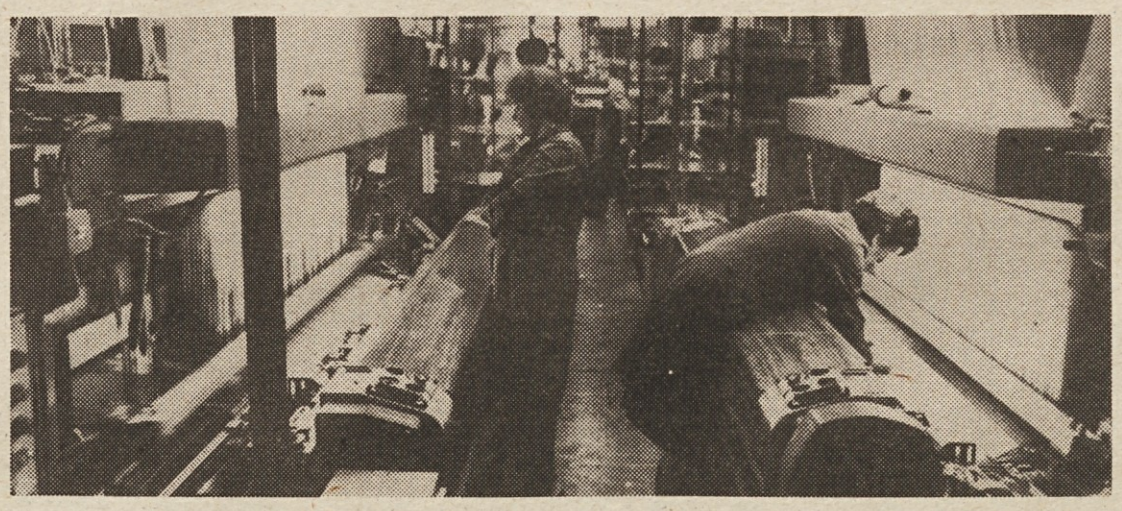

V minulih dneh so se zvrstili področni posveti sindikalnih in drugih družbenopolitičnih delavcev. Namenjeni so bili dogovorom o tem, kako uresničevati politiko gospodarske stabilizacije, analizi »akcije ZR 79« in uresničevanju sklepov republiškega sveta ZSS o nalogah sindikalnih organizacij in organov v delegatskem sistemu.

Stabilizacijski programi so bili kajpak v ospredju razmišljanj vseh udeležencev na posvetih. Bržkone velja tokrat zapisati, da so že odraz spoznanih napak in uspehov v gospodarjenju lani in še posebej zavzetega prizadevanja vseh, da tokratna stabilizacijska akcija ne bi zvodenela. Tako kot v Pomurju so ugotavljali tudi drugod: v veliki večini organizacij združenega dela so spoznali, da je sprotno spremljanje rezultatov poslovanja, takojšnje ukrepanje v odpravljanju vrzeli v gospodarjenju in še zlasti »naslonitev na lastne sile«, kot temu pogosto rečemo, že aksiom za normalno gospodarjenje.

K temu je treba dodati, da je pravzaprav iz vseh posvetov izvenelo tudi, da bo hudo narobe, če bi jemali dogovor o družbenem usmerjanju razporejanja dohodka v 1980. letu le kot restriktiven ukrep, kajti njegov osnovni cilj je, da prispeva k takšnemu vedenju pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi, ki je rezultat spoznanj delavcev o potrebnosti družbenega usmerjanja delitve dohodka in tudi osebnih dohodkov. Kot rdeča nit pa je bilo na posvetih tudi prisotno spoznanje, da kaže tokrat poudariti, da so v obravnavanju zaključnih računov, oblikovanju gospodarskih načrtov za letos in stabilizacijskih programov v ospredju tiste organizacije združenega dela, ki so dohodkovno povezane v reprodukcijske celote in imajo ustrezno »vzpostavljene« dohodkovne odnose, capljajo pa kajpak tam, kjer govore predvsem o delitvi dohodka, ne pa o njegovem ustvarjanju.

Veliko razprav je bilo namenjenih ugotovitvam, da združeno delo premalo sodeluje pri sprejemanju administrativnih ukrepov, da se le ti »kabinetno« oblikujejo, vendar pa vse te kritike ne odtehtajo odgovornosti za zavestnejše odpravljanje pomanjkljivosti v gospodarjenju in načrtovanju, za stabilizacijsko vedenje v vseh samoupravnih okoljih. Mednje pa sodi tudi delitev sredstev za osebne dohodke in še posebej obvladovanje cen. Če so večinoma opozarjali na to, da se osebni dohodki v mnogih kolektivih ne gibljejo v skladu z rastjo dohodka, ampak jih usklajujejo glede na rast življenjskih stroškov, potlej bo bržkone v sindikalnih organizacijah in drugje potrebno še posebej spregovoriti o sistemu delitve sredstev za osebne dohodke in to v tem smislu, da bo dobrega delavca stimuliral in hkrati tudi upošteval težo delovnih pogojev, kar pogosto pri oblikovanju pravilnikov pozabljamo.

Marsikje pa so tudi ugotavljali, da organizacije združenega dela zaostajajo s pripravami srednjeročnih načrtov, četudi se veliko ukvarjajo s številkami in obliko, premalo časa pa je namenjenega razpravam o vsebini, o povezovanju in združevanju sredstev. K temu moramo pripisati tudi resnico, da ni malo primerov, ko se lotevajo investicijskih naložb na velikem zaposlovanju nove delovne sile, čeprav je povsem jasno, da se bo v prihodnje treba usmeriti zlasti v takšne naložbe, ki bodo tehnološko zahtevne ter utemeljene na drugih kakovostnih dejavnikih gospodarjenja. Predvsem so zelo kritično spregovorili o planiranju kadrov in še zlasti o prešibkem dogovarjanju v naši republiki na področju zaposlovanja in izobraževanja kadrov. Slednje bo zagotovo omililo dosledno uresničevanje koncepta usmerjenega izobraževanja vendar pa nikakor ne brez angažiranja vseh družbenopolitičnih in strokovnih dejavnikov, ki morajo bdeti »nad kadrovskimi bilancami«.

Pravzaprav bi lahko rekli, da so bili vsi posveti akcijski, saj tokrat v glavnem ni bilo ponavljanja starih spoznanj, temveč predvsem dogovarjanje kako se lotiti ustalitvenih akcij in kako sindikalne člane angažirati na tem področju. V tem pa je največji pomen posvetov, saj so tako postali hkrati mesto za izmenjavo izkušenj.

Delavci hočejo, vodilni morajo, ostali pa…

Na regijskem posvetu krško obalnih občin so posvetili največ časa, pa tudi pozornosti, oceni zaključnih računov lanskega gospodarjenja in stabilizacijskim prizadevanjem. Sindikat se je in se bo tudi v bodoče zavzemal za racionalno porabo surovin, energije, za produktivnost dela, smotrnejše izkoriščanje delovnega časa, zunanjetrgovinsko menjavo na kakovostnih osnovah, smotrne investicije, dohodkovne odnose na sploh in še posebej na področju pridobivanja in razpolaganja z deviznim prihodkom, skrbel bo za uresničevanje dogovorjene politike cen…

Seveda to naštevanje nalog kaj malo pove. Če še tako poudarjamo, da bo treba preiti z besed na delo, so to še vedno le besede. Kljub zavzetosti za stabilizacijo še vedno v premnogih sredinah skušajo na tak ali drugačen način kršiti dogovore, neutemeljeno povečevati skupno porabo ali osebne dohodke. Med takšnimi primeri so navedli zdravstvo — da bi le pokazali, da se tudi zdravstveni delavci trudijo za stabilizacijo gospodarjenja, so le-ti v koprski občini v stabilizacijskem programu predlagali manjše obroke za bolnike. Kršilcev resolucije pri osebnih dohodkih so našli 41 in izvršni sveti občinskih skupščin bodo zahtevali pismene utemeljitve in o njih poročali zboru združenega dela. Z njimi se bo ukvarjal tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja, a slišali smo, da njegove zahteve po utemeljevanju kršitev prepogosto nalete na gluha ušesa.

Udeleženci s Krasa so se lahko pohvalili, da so plani usklajeni z republiško in občinsko resolucijo, na obali pa v 40 odstotkih še ne. Sploh so se v sežanski občini pohvalili, da so lanski uspehi izjemni. Pripisujejo jih zavzetemu delu družbenopolitičnih organizacij in skupnosti, ki so bile res celo leto prisotne med delavci in so vse težave lahko skupaj sproti premagali. Stabilizacijske programe so temeljne organizacije sprejemale hkrati s plani, so pa ponekod presplošni in se izogibajo ključnih zadev. Nekaj pripomb je bilo še na nepovezano delovanje družbenih dejavnosti, predvsem zdravstvenega doma in bolnice, ki sta soseda, pa komaj vesta drug za drugega. Tudi koordinacije med zdravstvom, šolstvom in otroškim varstvom pogrešajo, saj morajo starši zaradi otrok dostikrat v bolniško brez prave potrebe.

Tudi na obali so lani gospodarili boljše kot leto poprej. Kjer ni šlo vse gladko, so skušali poiskati rešitve najprej pod domačo streho, kar je brez dvoma pomemben korak naprej. Plane so sprejeli skoraj povsod, tudi stabilizacijske programe v večji meri, je pa gospodarstvo na tem področju precej pred družbenimi dejavnostmi.

Na sploh so akcijo zaključnih računov ocenili kot vse bolj uspešno, predvsem zato, ker je vse manj akcija, ampak že način dela in razmišljanja iz meseca v mesec. Sindikat bo skušal mesečno ocenjevanje še bolj uveljaviti, devetmesečna ocena pa naj bi postala tisti ključni trenutek, ko delavci že začnejo načrtovati delo vnaprej.

Stabilizacijsko vzdušje so na Krasu in ob obali že ustvarili, delavci se zavedajo pomena teh prizadevanj, vodilni delavci svoje naloge odgovorno opravljajo, še pa je nekaj »srednjih struktur«, ki menda potrebujejo krepkejše spodbude.

Vsi ne gredo v isti koš

Na koroškem območnem posvetu v Dravogradu so poudarili, da je poglavitni smisel stabilizacije v prizadevanjih za večjo rast dohodka. To pa slej ko prej pomeni, da bodo morali v organizacijah združenega dela posvetiti več pozornosti ustvarjanju dohodka, ne pa predvsem njegovi delitvi in še zlasti razdeljevanju osebnih dohodkov. Le-ti morajo biti namreč odraz dohodka, ne pa le naraščajočih življenjskih stroškov. Če bomo tako gledali na ustalitev in sicer v slehernem delovnem okolju, potlej se ni bati, da ne bi bili neuspešni. Menili so, da se je koroško združeno delo lotilo uresničevanja stabilizacijskih ukrepov dokaj zavzeto, za kar še zlasti govori dobro razpoloženje med delavci. Navzlic temu pa so opozorili na kopico težav, ki naj bi prišle do izraza še zlasti v drugi polovici leta in ki utegnejo zmanjšati učinkovitost celotne akcije.

Precej kritičnih pripomb so namenili Korošci cenam (posebej nekaterim), ki so tu pa tam že zbezljale, ne glede na vsa stabilizacijska prizadevanja. V zvezi s tem so poudarili, da bi morali v zveznih in republiških organih za cene obravnavati posamezne zahtevke selektivno in ne na pamet, kot se je doslej večkrat dogajalo. Pri vsem tem je seveda tudi zelo pomembno, da zahtevke za povišanje cen obravnavajo strokovnjaki in ne laiki, kar bo poslej še kako važno, saj bo očitno treba tu še marsikaj popraviti. Sicer pa bi o cenah morali počasi razmišljati tudi v organizacijah združenega dela, ki nikakor ne bi smele izsiljevati, ampak postavljati ekonomsko upravičene zahtevke. Vse kaže, da bodo morale pri oblikovanju teh zahtevkov poslej sodelovati tudi s polno mero družbene odgovornosti tudi sindikalne in druge družbenopolitične organizacije v TOZD. Prav tu bi se morala odvijati bitka za ekonomske cene in s tem seveda tudi bitka za stabilizacijo. V tem naj se kaže naša samoupravna zrelost, so menili Korošci.

Precej govora je bilo tudi okoli povečevanja izvoza. Vnovič smo slišali za vse težave, ki se porajajo na tem področju. Obveljala je misel, da smo za povečevanje izvoza, vendar pametno povečevanje. To pa na primer pomeni, da ne bomo izvažali jekla, ki ga doma zelo potrebujemo ampak končne izdelke iz tega jekla. Proizvajalci znotraj te reprodukcijske verige pa se morajo tako povezati, da bo imel devize tudi tisti, ki proizvaja jeklo, čeprav ga neposredno ne izvaža. Bržkone je to »recept«, po katerem bomo morali kaj hitro kuhati, in to ne samo pri jeklu…

Glede novih srednjeročnih načrtov razvoja so koroški sindikalni delavci menili, da veliko organizacij na tem področju zaostaja. Že prvi pogled nanj pa nam pove, da v tej smeri ni bilo napravljenih kakovostnih premikov. Imajo sicer veliko opraviti s številkami, premalo pa v temeljnih organizacijah razpravljajo o vsebini planov. Ko smo že pri stabilizaciji, je treba podčrtati, da se v načrtih zrcalijo veliki apetiti, ki pa nimajo podlage v lastnih sredstvih, ampak se zvečine vnovič računa na bančna posojila. Najbrž ni treba biti posebej pameten, da ne bi človek ugotovil, kam vodi takšna pot.

Ciril Brajer
Ivo Kuljaj
Marjan Horvat

Polni predali leporečja

Tudi letos smo na občnih zborih osnovnih sindikalnih organizacij govorili, kaj vse bomo postorili, da bi kot samoupravljavci boljše gospodarili.

In tudi letos smo v svoje delovne programe zapisali, da bomo »nenehno skrbeli za stabilizacijo našega gospodarstva«, ne samo s pisanjem novih »aktov«, pač pa s »konkretnim bojem za večje delovne uspehe, za bolj učinkovito gospodarjenje, večji dohodek…«

Že kar precej let smo na sindikalnih občnih zborih govorili o tako imenovani stabilizaciji. In smo ugotavljali, da veliko dlje od besed nismo prišli, hkrati pa smo povedali, da bomo prej ali slej morali plačati račun za našo »veselico«.

Pa ga še plačujemo…

In tako plačujemo v teh dneh »čudovite« stabilizacijske programe, v katere med drugim zapisujemo«:

»Na vseh ravneh je treba okrepiti prizadevanja za doseganje večjega dohodka v temeljnih organizacijah. Nenehno in povsod moramo zagotoviti boljše koriščenje materiala in večjo izkoriščenost delovnega časa ter izrabo vseh rezerv.«

Te besede sem prepisal iz stabilizacijskih programov naših delovnih organizacij.

Rekli pa so tudi:

»Zaostrili bomo potrebo po odgovornosti vseh delavcev, da bo vsakdo storil, kar je zapisano o njegovem področju, vse kar je v njegovi moči, se pravi za pravočasno in pravilno izpolnitev proizvodnih obveznosti, zlasti za izvršitev dela v njegovem delovnem roku in pri tem bo upošteval zahtevano kakovost.«

In tako naprej…

Nekje so sklenili, kot pišejo v tovarniških časnikih, da bodo »izboljšali kooridnacijo komercialne funkcije med temeljnimi organizacijami in med sektorjem za marketing« in zavoljo tega ne bodo izplačevali nadur, drugje pa so se dogovorili, kaj vse bodo storili, da bi zagotovili pravočasno prihajanje na delo in normalno odhajanje z dela, kako bodo zmanjšali število odhodov med delom in »storili vse«, da bi bolj izkoriščali delovni čas.

Vsi skupaj namreč vemo, da iz teh težavnih gospodarskih razmer »ne bomo splavali«, če bomo v naših stabilizacijskih programih samo ponavljali vse tisto, kar smo že zapisali v delavski zakonodaji. Sklep o tem, da bomo: »Storili več kot doslej za izkoriščanje skritih rezerv«, si lahko zataknemo za klobuk! Zdaj se moramo pač pogovoriti in dogovoriti, kdo med nami bo kaj storil, do kdaj in kako.

Polne predale naše sindikalne veljave, v katere smo v minulih letih spravili veliko lepih besed, tudi o prizadevanju za stabilizacijo, lahko kar zapahnemo. Od zdaj naprej bomo govorili samo o delu in rezultatih dela…

Janez Voljč

DE
zbirka
knjižnica sindikati

V zbirki Knjižnica SINDIKATI sta izšli dve novi brošuri, ki vsebujeta kompletno gradivo, sprejeto na I. konferenci ZSS 23. 11. 1979.

št. 27:
O družbenem planiranju
cena 40 din

št. 28:
O demokratizaciji odnosov in o kolektivnem delu
cena 30 din

Naročila pošljite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4; knjižici lahko kupite tudi v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izvodov Knjižnica SINDIKATI št. 27 in ..... izvodov Knjižnica SINDIKATI št. 28.

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

.....

(ulica, poštna številka, kraj)

Naročeno, dne: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu brošur.

....
Žig (podpis naročnika)

S seje predsedstva RS ZSS

Akcija, ne pa ponavljanje sklepov

Osrednja pozornost članov predsedstva RS ZSS je bila na minuli seji usmerjena v naloge zveze sindikatov pri uresničevanju ekonomske stabilizacije in drugih nalog, ki so povezane z gospodarjenjem in razporejanjem dohodka. Člani predsedstva RS ZSS so ocenili, da so se minuli območni posveti najbolj odgovornih sindikalnih in drugih dejavnikov pokazali kot zelo dobra oblika dela, saj je prišla najbolj do izraza izmenjava izkušenj, hkrati pa so tudi mesto, kjer se lahko dovolj konkretno sprejemajo akcijski dogovori za odpravljanje zagat v družbenopolitičnem delu in pri usmerjanju dela osnovnih in občinskih organizacij zveze sindikatov.

Poročevalec Emil Šuštar je ocenil »akcijo zaključni računi« in dejal, da se vse bolj prebija spoznanje, da je sprotno spremljanje rezultatov gospodarjenja in na osnovi tega takojšnje ukrepanje samoupravnih in poslovodnih dejavnikov, nuja. Takšno oceno so podkrepili tudi drugi razpravljalci ter ob tem še posebej poudarili tiste pomanjkljivosti pri obravnavanju zaključnih računov in uresničevanju dogovora o družbenem usmerjanju delitve dohodka, ki ta čas najbolj bodejo v oči. Ostre kritike so bili deležne organizacije združenega dela, ki ne spoštujejo resolucijskih meril pri razporejanju sredstev za osebne dohodke. Člani predsedstva so se zavzeli za to, da v vseh občinah — ne glede na višino prekoračitve — temeljito analizirajo prekoračitelje, saj podatek, da je v januarju kar 38,4 odstotka temeljnih organizacij združenega dela prekoračilo novembrsko maso sredstev za osebne dohodke, zadosti zgovoren razlog za »alarm«. Še posebno odgovornost na tem področju pa imajo izvršni sveti občin, ki ponekod ne reagirajo, najdemo pa celo primere, kjer se izgovarjajo na to, da nimajo ustreznega kadra, ki bi sproti spremljal uresničevanje dogovora.

Še več skrbi pa bo treba v vsakdanji sindikalni politični akciji nameniti »izgubašem« in tistim organizacijam združenega dela, ki poslujejo na meji rantabilnosti. Zveza sindikatov, na vseh ravneh organiziranosti, ima na tem področju še posebej odgovorne naloge. Treba bo temeljito analizirati vzroke izgub in tako oblikovati sanacijske načrte, da jih bodo delavci vzeli za svoje.

Dogovor ni matematična formula

Miran Potrč je v svoji razpravi še zlasti opozoril na nekatere stranpoti v razpravah na minulih posvetih in v akciji zaključni računi. Vse preveč radi se v občinah in v organizacijah združenega dela primerjajo z različnimi republiškimi poprečji, vendar pa v takih razpravah često manjkajo ocene ali so ta poprečja dobra, kako je z dohodkovnimi povezavami, kdo zares izsiljuje dvigovanje cen prek »samoupravnih sporazumov«, kakšne so izvozno uvozne bilance delovnih organizacij, kakšna je učinkovitost investicijskih naložb... Z vsemi temi podatki in ocenami morajo biti delavci mesečno seznanjeni in poleg tega morajo še vsak mesec sproti spremljati uresničevanje sprejetih planov. Zategadelj — sodeč po razpravi na seji predsestva — dogovora o družbenem usmerjanju delitve dohodka ne bi smeli v praksi jemati kot nekakšno matematično formulo, temveč predvsem na kakovostnih in še zlasti fizičnih kazalcih ocenjevati ali je dohodek rezultat boljšega dela ali pa zvišanja cen. Na vseh postavkah dogovora je treba vztrajati in takoj ukrepati tedaj, če se njegove usmeritve ne spoštujejo. S tem pa kajpak ni rečeno, da smo že opravili vse na področju dograjevanja sistema delitve po delu in delovnem prispevku v samoupravnih organizacijah. To delo je treba nadaljevati, saj bi lahko našli le malo svetlih primerov, kjer je to delo opravljeno. Še posebej pa velja to za samoupravne akte, ki urejajo svobodno menjavo dela med temeljnimi organizacijami združenega dela in delovnimi skupnostmi skupnih služb in družbenimi dejavnostmi.

Predsedstvo RS ZSS je tudi opozorilo, da smo ta čas zaradi obilice tekočih nalog, nekako kar pozabili na oblikovanje srednjeročnih načrtov razvoja. To je narobe, zastavljeno delo pa bo treba s še večjo intenzivnostjo nadaljevati.

Splet vprašanj, ki je bil prisoten v razpravi na seji predsedstva v zvezi z aktivnostjo zveze sindikatov pri uresničevanju gospodarske stabilizacije, je bil širok. Toda razprava je le neke vrste uvod v priprave na sejo republiškega sveta, ki bo kmalu spregovoril o tej tematiki in se tudi do nekaterih aktualnih vprašanj opredelil s svojimi stališči.

Člani predsedstva so spregovorili tudi o stališčih sindikata k predlogu zakona o usmerjenem izobraževanju, o akciji »1000 delavcev — sodelavcev«, ki je namenjena za utrjevanje takšnega položaja delavcev, da bo nosilec obveščanja v združenem delu. Sprejeli so tudi predlog finančnega načrta republiškega sveta ZSS za leto 1980 ter sklep o prenovitvi Šlandrovega doma v Radovljici, ki bo namenjen izobraževanju za potrebe Zveze sindikatov Slovenije. Seznanili so se z nekaterimi aktualnimi vprašanji pri delovanju Zveze delavskih univerz Slovenije in z informacijo o 12. srečanju samoupravljalcev »Rdeči prapor«, ki je bilo letos februarja v Kragujevcu.

Marjan Horvat

S seje predsedstva mestnega sveta ZS Ljubljana

Dragocen pripomoček za planiranje

Predlog družbenega dogovora o osnovah in kriterijih za presojo naložb v letošnjem letu obeta, da bodo ljubljanske občine, pa tudi občine ljubljanske regije, če bodo dogovor podpisale, na področju naložb z napisanim dokumentom usmerile vsa snovanja in načrte v dosledno spoštovanje resolucijskih določil, hkrati pa z dokumentom opredelile eno od neposrednih aktivnosti pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije. Seveda s tem dokumentom ne bodo omejene pravice nosilcev planiranja o samostojnih odločitvah o naložbah, ampak naj bi bil družbeni dogovor dragocen pripomoček in vodilo pri odločitvah o tem, katere naložbe imajo prednost.

Te prednosti so v dogovoru opredeljene v drugem poglavju. Prvo mesto imajo seveda naložbe v teku. Na osnovi dogovora bodo vse banke, ki bodo poleg izvršnih svetov, medobčinske gospodarske zbornice in zavarovalnic podpisnice dogovora, skupaj z nosilci naložb pripravile pregled vseh naložb v teku, vključno s predračunskimi izračuni, prekoračitvami teh in možnostmi za pokrivanje podražitev. Tak pregled bo osnova za razpravo in odločanje o tem, kdaj in kako bodo posamezni nosilci naložbe dokončali.

Naslednji členi zadevajo predvsem nove naložbe, ki bodo morale opravičevati temeljne razvojne kriterije. Med te sodi trajna izvozna usmerjenost, ki naj bi že v začetku zagotavljala najmanj 30 odstotkov izvoza proizvodnje oziroma storitev. Tudi naložbe, ki bodo obetale razvojno tehnološko intenzivno proizvodnjo oziroma storitve z visoko stopnjo avtomatizacije, z udeležbo visokokvalificiranega ustvarjalnega dela, ter dosežke dognanj in domačega raziskovalnega dela, bodo uvrščene po prednostnih kriterijih. Enako bo z naložbami v proizvodnji, ki bodo zagotavljale gospodarno izkoriščanje energije oziroma surovin ter tudi uporabo sekundarnih surovin in z naložbami, ki bodo omogočale razvoj na osnovi rasti produktivnosti in racionalnega zaposlovanja, varovanje okolja in racionalne uporabe prostora.

Posebno poglavje opredeljuje naložbe strateškega pomena, med katere sodijo programi strojegradnje, elektro industrije, elektronike in bazične kemije, ki so osnova za nadaljnji razvoj združenega dela in ponujajo možnosti za prestrukturiranje gospodarstva. Med strateško pomembne naložbe sodijo še programi infrastrukture v gospodarstvu in družbenih dejavnostih kot so desetletni program izgradnje cest, komunalna infrastruktura, ki je povezana s stanovanjsko gradnjo, stanovanjska gradnja ter objekti iz samoprispevka. Nič manj strateško pomembni niso programi, ki bodo zagotavljali redno preskrbo občanov z živili, torej naložbe v kmetijstvo, predelavo in maloprodajno mrežo kot v storitveno obrt.

Česa ne bo v dogovoru

Dogovor posebej opredeljuje naložbe, ki naj bi jih ne načrtovali: to so poslovne stavbe in prostori, proizvodni in drugi programi, ki bodo za proizvodnjo potrebovali uvožene surovine in reprodukcijski material, blagovnice in blagovni centri, skladišča za promet blaga in storitev, prostori za storitve v prometu, za projektiranje in druge tehnično poslovne storitve, negospodarske naložbe z izjemo že naštetih, nadalje programi, ki so zasnovani na uporabi tekočih goriv in programi, ki odstopajo od začrtane politike zaposlovanja.

Na osnovi vseh teh opisnih kriterijev in na osnovi ovrednotenj, ki jih bo pripravila posebna komisija, naj bi se torej letos odločali o novih naložbah. Pri tem pa bo seveda nujno treba kot pomemben element načrtovanja upoštevati tudi združevanje sredstev in dela, saj ta sam po sebi daje prednostno mesto naložbi.

O predlogu družbenega dogovora o osnovah in kriterijih za presojo naložb, ki nikakor ne bo omejeval pravic delavcev za odločanje o naložbah, pač pa bo podpisnike zavezoval le k doslednemu uresničevanju določil, so na zadnji seji temeljito razpravljali člani predsedstva mestnega sveta zveze sindikatov Ljubljana.

Predlog so seveda podprli in mu dodali še nov člen, ki bo posebej opredeljeval, da morajo naložbeni programi zadovoljiti tudi kadrovsko opremljenost. V vsakdanji praksi se je pogosto pokazalo, da je velika naložba zastala že pri prvih korakih oziroma pri izgradnji ali ko naj bi začela dajati ustrezne rezultate, samo zato, ker zanjo niso predvideli ustreznih delavcev. Menili so še, da bi bilo potrebno še določneje opredeliti prednost tistih naložb, ki bodo zagotavljale domače surovine. Posebej pa so poudarili, da naj bi bil ta dogovor sestavni del planiranja, pa ne le v letošnjem letu, ko je dogovor predvsem rezultat nuje, ampak predvsem pri pripravi planskih dokumentov za prihodnje srednjeročno obdobje, torej pri nekoliko dolgoročnejšem načrtovanju novih naložb tako v gospodarstvu kot v družbenih dejavnostih.

Jana Taškar

Dohodkovni odnosi

V ospredju

V ospredju aktivnosti občinskega sveta ZSS Velenje ter organizacij in koordinacijskih odborov ZSS bodo tudi v tem letu dohodkovni odnosi, svobodna menjava dela ter delitev po vloženem delu. Ob tem se bo velenjski občinski svet ZSS zavzemal za hitrejše in učinkovitejše samoupravno dogovarjanje pri urejanju dohodkovnih odnosov na vseh področjih, kjer le-ti še niso uveljavljeni. Nadaljeval bo z ocenjevanjem razmer pri uveljavljanju družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v posameznih sredinah ter se še posebej zavzemal za združevanje dela in sredstev, uveljavljanje družbenokonomskih odnosov iz skupnega prihodka, združevanju dohodka, svobodni menjavi dela ter uveljavljanju načela delitve po delu in rezultatih dela.

Uveljavljanje načela družbenega planiranja ter sprejemanje planskih dokumentov za prihodnje srednjeročno obdobje bo ena od prednostnih nalog. Osnovne organizacije ZSS v temeljnih organizacijah zveze sindikatov naj bi, skladno s sklepi 1. konference zveze sindikatov Slovenije, pripravile v tej zvezi posebne akcijske programe s konkretnimi zadolžitvami. Vso pozornost bodo namenili usklajevanju interesov znotraj posameznih temeljnih organizacij združenega dela, posebej pa tudi med temeljnimi organizacijami združenega dela ter organizacijami združenega dela in samoupravnimi interesnimi skupnostmi pri oblikovanju celovitih načrtov gospodarskega in družbenega razvoja, usklajenimi s stabilizacijskimi nalogami in prizadevanji.

M. L.

Delavske univerze in srednjeročni plani izobraževanja

Na razpotjih!?

Delavske univerze kot organizacije za izobraževanje odraslih izvajajo različne programe družbenopolitičnega splošno-kulturnega in tudi strokovnega izobraževanja. Tudi v prihodnje bo dejavnost delavskih univerz — vsaj tako predvideva predlog zakona o usmerjenem izobraževanju — namenjena izobraževanju delovnih ljudi za družbenopolitično delovanje, življenje v samoupravno organiziranem okolju, usposabljanju za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito in po dogovoru v občini in po potrebi tudi izvedbi programov oziroma delov programov za pridobitev funkcionalnih znanj za delo ali pa tudi strokovne, poklicne izobrazbe.

Največji del dejavnosti delavskih univerz naj bi vsekakor bil namenjen družbenopolitičnemu izobraževanju. Pri tem velja nameniti pozornost izobraževanju delegatov za delo v delegacijah oziroma skupščinah, usposabljanju samoupravljavcev in različnim oblikam izobraževanja članov družbenopolitičnih organizacij. Prvotni namen ustanovitve delavskih univerz je bil med drugim predvsem ta, da bi imeli strokovno usposobljene, primerno opremljene in glede na potrebe dovolj prilagodljive organizacije za vse večje in številnejše naloge na področju družbenopolitičnega izobraževanja. Delavske univerze so v dvajsetih letih obstoja na tem področju tudi veliko dosegle, vendar se je težišče dejavnosti sčasoma preneslo na druga področja, ker samo z nestalnim dohodkom od družbenopolitičnega in splošno-kulturnega izobraževanja ni bilo moč zagotavljati materialnega obstoja, kaj šele razvoja delavskih univerz.

Čeprav smo z družbenim dogovorom o družbenopolitičnem izobraževanju v letu 1976 dosegli večjo koordinacijo v načrtovanju družbenopolitičnega izobraževanja in se dogovorili za načelo, da je za to dejavnost potrebno sofinancirati tudi v obliki svobodne menjave dela v izobraževalnih skupnostih, so delavske univerze s svojo dejavnostjo večinoma ostale izven planov občinskih izobraževalnih skupnosti. V nekaterih občinah pa so delavci preko občinskih izobraževalnih skupnosti tudi v preteklem srednjeročnem obdobju že zagotavljali minimalna sredstva za osnovno dejavnost delavske univerze pri družbenopolitičnem izobraževanju ter s tem omogočali vsaj osnovne pogoje za dolgoročnejše programiranje, kadrovski razvoj, opremljenost in analitično delo. Izvedbo izobraževanja so uporabniki tudi v teh primerih pokrivali neposredno, vendar je bila cena izobraževanja sorazmerno nižja.

Zveza sindikatov Slovenije je prav gotovo močno zainteresirana za nadaljnji razvoj delavskih univerz kot organizacij za družbenopolitično izobraževanje. Družbenopolitično razgledan samoupravljavec, delegat v skupščinah in tudi član organizacije je tako rekoč pogoj za nadaljnji razvoj naše samoupravne socialistične družbe. Zato bi bilo smotrno, da bi vsi po svojih močeh prispevali k ustvarjanju pogojev za kvalitetno in kontinuirano družbenopolitično izobraževanje ter kot uporabniki o vprašanjih tega izobraževanja tudi odločali. To pa je moč takrat, če so delavske univerze kot izvajalci vključene v samoupravno sporazumevanje o temeljih planov občinskih izobraževalnih skupnosti za srednjeročno obdobje in če se tam v skladu z možnostmi uporabnikov zagotavljajo minimalna sredstva vsaj za temeljno dejavnost na področju družbenopoltičnega izobraževanja in potreben materialni razvoj in opremo.

Vlado Tkalec

Podcenjevanje proizvodnega in ustvarjalnega dela

Predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije France Popit in sekretar predsedstva Franc Šetinc sta se skupaj s sodelavci v sredo dopoldne sešla z vodstvom republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Osrednja tema pogovora, ki ga je vodil Vinko Hafner, so bile naloge in dejavnost slovenskih sindikatov pri gospodarski stabilizaciji in uveljavljanju nagrajevanja po delu. Skupna ocena je bila, da usmerjena družbenopolitična akcija slovenskih sindikatov pri teh vprašanjih že daje sadove, čeprav delitev po delu in rezultatih dela v praksi še ni zadovoljivo izpeljana. Predvsem gre za podcenjevanje proizvodnega in ustvarjalnega dela, kar že povzroča družbene in gospodarske zagate.

Ocenjevanje gospodarskih rezultatov in zaključnih računov je bilo letos bolje izpeljano kot pred letom, čeprav bo treba v prihodnje bolj oceniti vzroke za posamezne gospodarske rezultate. Več poglobljenosti in odgovornosti pa bo treba tudi pri pripravljanju planskih predvidevanj.

Opozorili so tudi na nekatera odstopanja pri uresničevanju sprejetih dogovorov in dokumentov, ki slabijo stabilizacijsko akcijo. Ko so povzeli ugotovitve nedavnih regijskih seminarjev sindikalnih delavcev, so med težavami omenili neizpeljano samoupravno preobrazbo sistema ekonomskih odnosov s tujino, nedodelan sistem cen, pa bančni sistem, ki še vedno omogoča pretok denarnih tokov mimo delavcev, itd.

Govor je bil tudi o kadrovskih in vsebinskih pripravah na volilne seje organov Zveze sindikatov Slovenije ter o drugih ključnih točkah delovnega načrta RS ZSS, pa tudi o tem, kako komuniste bolj vključiti v dejavnost sindikalnih organizacij.

France Popit in France Šetinc s sodelavci na razgovoru z vodstvom republiških sindikatov

S člani sekretariata predsedstva RS ZSS se je dr. Anton Vratuša pogovarjal o tekočih vprašanjih

Tudi predsednik republiškega izvršnega sveta dr. Anton Vratuša se je v sredo popoldan pogovarjal v Ljubljani s člani sekretariata predsedstva sveta slovenskih sindikatov o nekaterih tekočih vprašanjih, ki se tičejo izvajanja letošnje gospodarske politike. Poudarjeno je bilo, da so ta vprašanja enako pomembna naloga tako za delovne ljudi kot za delovne organizacije in tudi za občane, torej za vse subjektivne sile v naši družbi.

V pogovoru se je izoblikovalo mnenje, da so sindikati zelo pomemben dejavnik, ki bolj vseobsežno deluje kot doslej, pa naj gre za sodelovanje v dogovorih, kako naprej na tem področju, ali pa za izvajanje srednjeročnega razvojnega načrta za obdobje 1981—1985.

Opozorili so tudi na to, da je treba bolj aktivno delovati, kadar gre za sanacijo organizacij združenega dela, ko poslujejo z izgubami, pa tudi tedaj, kadar je treba zagotoviti nemoteno proizvodnjo v nekaterih TOZD.

Predsedstvo sveta ZS Vojvodine

Preozek prostor za sporazumevanje

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Vojvodine je obravnavalo dejavnost sindikatov v delitvi čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke ter ugotovilo, da se v zadnjih letih vse uspešneje uresničujejo sprejeti cilji in naloge družbenega usmerjanja in razporejanja dohodka v temeljnih organizacijah združenega dela. V razvoju dohodkovnih odnosov v reproduktivno odvisnih delih združenega dela pa je potrebno še večje angažiranje delovnih ljudi pri dograjevanju skupnih temeljev in meril za vrednotenje prispevka teh kolektivov pri ustvarjanju skupnega prihodka in na tej podlagi skupnega dohodka, kot tudi sistema za vrednotenje opravljenih delovnih nalog.

To pomeni, da v sedanji fazi razvoja dohodkovnih odnosov sedanji krogi sporazumevanja postajajo vse bolj ozki za usklajevanje skupnih ciljev in nalog organizacij združenega dela, ki so vertikalno povezane ali pa med seboj odvisne v reprodukcijski verigi, v skupnem načrtovanju dohodka in njegovega razporejanja.

Tudi v povezovanju osebnega dohodka s storilnostjo, v številnih delovnih kolektivih še niso pripravili kolektivnih mehanizmov, ki bi zagotavljali, da se za približno enako delo in enake delovne rezultate, ustvari tudi približno enak osebni dohodek. Prav tako se še naprej vse bolj neupravičeno povečujejo razlike med ravnijo osebnih dohodkov pri delavcih po panogah, grupacijah in dejavnosti, ki niso posledica večje storilnosti in boljšega razpolaganja z družbenimi sredstvi, ampak določenih ugodnosti v pridobivanju dohodka. Posledica tega so zelo velike razlike v porabi sredstev za skupno porabo in za druge prejemke, ki gredo v breme materialnih stroškov.

Predsedstvo je ocenilo, da storilnosti kot pomembnemu dejavniku gospodarskega utrjevanja ne posvečajo zadostne pozornosti. Posledica tega je nižji dohodek. Problem se še bolj zaostruje zaradi prisotnosti nekaterih pomanjkljivosti na področju investicijske, splošne in skupne porabe. Predsedstvo je ocenilo, da je treba v organizacijah in organih Zveze sindikatov pospešiti uresničevanje stališč in nalog, ki jih vsebuje akcijski program sveta Zveze sindikatov Vojvodine.

J. S.

Predsedstvo sveta ZS Kosovo

Temelj za obrambo in zaščito

Predsedstvo sveta Zveze sindikatov Kosova je nedavno razpravljalo o aktualnih nalogah osnovnih organizacij in občinskih svetov Zveze sindikatov v podružbljanju sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Na tej seji so še posebej govorili o usposabljanju osnovnih organizacij združenega dela za uspešno uresničevanje nalog pri obrambi in zaščiti, pri čemer so bili, kot so poudarili, doseženi pomembni rezultati. Član predsedstva Radivoje Mihajlović je v uvodu poudaril, da so organi organizacije Zveze sindikatov s svojo dejavnostjo prispevali, da so delovni ljudje seznanjeni z vsemi neposrednimi obveznostmi, pravicami, nalogami in odgovornostmi, ki bi jih imeli v vojnih razmerah.

Član predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Ševček Jašari je v razpravi poudaril, da mora biti nadaljnje usposabljanje osnovnih organizacij tudi nenehna naloga Zveze sindikatov. Pri tem lahko v marsičem pripomorejo in imajo veliko vlogo glasila delovnih organizacij. Od pravočasne informiranosti je namreč odvisno nadaljnje uspešno organiziranje in izvajanje načel splošne ljudske in družbene samozaščite. V tem primeru so tudi krajevne skupnosti temeljni dejavnik, kjer mora potekati ta dejavnost.

Na seji je predsedstvo določilo naloge in obveznosti za nadaljnje usposabljanje osnovnih organizacij Zveze sindikatov na tem področju. Dogovorili so se, da je treba postavljene naloge uspešno opraviti v določenem roku.

Kar zadeva sprejetje programa dejavnosti osnovnih organizacij in organov Zveze sindikatov pri proslavljanju 30-letnice socialističnega samoupravljanja, je Rano Alihajdari v uvodu poudaril, da se bo zveza sindikatov Kosovo posebej zavzela za izvajanje ukrepov gospodarske stabilizacije za povečanje proizvodnje in dohodka, za boljšo izkoriščenost zmogljivosti, za večjo disciplino, varčevanje in drugo. Sindikat bo neposredno spodbujal izpopolnjevanje sistema samoupravnega načrtovanja ter politike pridobivanja in razporejanja dohodka in sredstev za osebne dohodke.

Po razpravi je predsedstvo sprejelo program dejavnosti osnovnih organizacij in organov zveze sindikatov Kosova, glede 30-letnice socialističnega samoupravljanja so se dogovorili, da bodo slovesnosti v vseh okoljih imele predvsem delovno naravo z namenom, da se spodbuja večja proizvodnja in storilnost in spodbuja nadaljnji razvoj samoupravnih socialističnih odnosov. Vse tradicionalne manifestacije, kot so npr. proizvodna tekmovanja, morajo imeti delovno naravo in odsevati stopnjo razvoja socialističnega samoupravljanja. Na predlog Šefčeta Jašarija so se dogovorili, da bo slovesna seja sveta zveze sindikatov Kosovo, ki bo posvečena 30-letnici samoupravljanja, na Kosovu.

Predsedstvo je razpravljalo tudi o nekaterih osnutkih zakonov, kot npr. o združevanju kmetovalcev, ki ga je treba izpeljati v tem letu. Glede tega zakona so poudarili, da gre predvsem za nalogo, ki jo je treba uresničiti, da bi odpravili nekatere pojave na tem področju, predvsem pa je treba izpeljati zavarovanje kmetovalcev.

T. Kadić

Predsedstvo mestnega sveta ZS Sarajevo

Usklajevanje delovnega časa in mestnega prometa

Predsedstvo mestnega sveta Zveze sindikatov Sarajeva je na nedavni seji sprejelo predlog družbenega dogovora o začetku delovnega časa v organizacijah združenega dela. Začetek poletnega delovnega časa bo po tem dogovoru od 5.45 do 7.45, zimskega pa od 6. do 8. za združeno delo, izjema je trgovska mreža. V srednjih šolah se bo pouk začel od 7.45 do 8.15, na fakultetah pa od 8. do 8.30.

Tako drseči delovni čas je mogoče zagotoviti v vseh okoljih, so ocenili na seji predsedstva, saj dogovor izhaja iz realnega položaja v današnjih življenjskih razmerah Sarajeva. Tako imenovane konice v vozilih mestnega javnega prometa so zlasti izrazite pozimi, ko se število potnikov poveča tudi za 20 odstotkov, saj se takrat tudi lastniki potniških avtomobilov zaradi neugodnih vremenskih razmer pogosteje vozijo s tramvaji in avtobusi. S tem pa se seveda poslabša že tako težaven položaj v mestnem prometu.

Zeleno luč je dobil tudi družbeni dogovor, po katerem organizacije združenega dela sodelujejo v nadomestilu stroškov za prevoz delavcev v znesku od 50 do 100 odstotkov cene mesečne vozovnice. S tem spodbujajo javni mestni prevoz. Ko je predsedstvo obravnavalo oba družbena dogovora je ocenilo, da ta dokumenta objektivno omogočata izboljšanje prevoza delavcev na delo in z dela v času tako imenovanih konic. Predlagani ukrepi bodo, kot ocenjujejo, znatno povečali hitrost v prevozu, oziroma zmanjšale se bodo težave v prometu in omogočeno bo enakomernejše uporabljanje električne energije.

Gotovo je, da hitrega razvoja Sarajeva ni spremljal tudi ustrezen razvoj prometa, zato je nujno, da se uvede ustrezni drseči delovni čas. Hkraten začetek delovnega časa namreč povzroča počasen obtok prometa. Da bi zagotovili izvajanje obeh družbenih dogovorov, so sprejeli koledar dejavnosti, po katerem morajo vse temeljne organizacije združenega dela, samoupravne organizacije in skupnosti ta akta sprejeti od 15. marca do 15. aprila, do 15. maja pa morajo s tema dokumentoma uskladiti svoje samoupravne akte.

S tem bodo končno omogočeno, da bo od 1. junija več kot 160.000 zaposlenih Sarajevčanov, 88 tisoč učencev in dijakov in več kot 40 tisoč študentov vsako jutro pravočasno prispelo na svoje delovno mesto ali pa v šole. In to brez večjih čakanj na avtobuse in tramvaje. *M. Bašić*

Marjan Rožič na obisku v uredništvu Delavske enotnosti

Stabilizacija nima le ekomomske razsežnosti

»Pri opisu sedanjega družbenopolitičnega trenutka Ljubljane bi seveda zašel na stranpota, če ne bi najprej poudaril, da je v tem trenutku temeljna preokupacija vseh dejavnikov v mestu, kako uresničevati stabilizacijo.« Tako je začel svoj pogovor z novinarji in uredniki Delavske enotnosti predsednik skupščine mesta Ljubljana Marjan Rožič in nadaljeval: »Preden pa bi kaj konkretnega povedal o tem, bi rad rekel, da se tudi v Ljub ljani srečujemo z nekaterimi ozkimi pogledi o tem, kaj stabilizacija pravzaprav je. Menim, da je največja nevarnost za stabilizacijo tedaj, kadar poudarjamo njeno čisto ekonomsko dimenzijo..., kajti stabilizacija je družbenoekonomski proces, ki zajema tudi vprašanja solidarnosti, znanosti, stanovanjske politike itd. Če imaš namreč rešeno stanovanjsko vprašanje, te ne boli glava, kje in kako boš spal, pač pa se boš lahko povsem posvetil delu... Zelo se bojim, da stabilizacijo ponekod preveč vulgariziramo. Tako kot smo nekoč gledali na reformo, tako namreč sedaj ponekod gledajo na stabilizacijo. Saj ne rečem, da tako prepričanje v Ljubljani prevladuje, se pa zelo hitro najde v zavezništvu z birokratskimi tendencami v združenem delu, ki vidijo rešitev tega vprašanja samo skozi stvari... in je bitka za samoupravljanje potemtakem v drugem planu.« Marjan Rožič je ob tem navedel nekaj praktičnih primerov, ki potrjujejo njegovo razmišljanje in dodal, da bodo o stabilizacijskih tokovih poglobljeno spregovorili na zasedanju skupščine mesta Ljubljane 27. t. m.

»V celoti gledano pa lahko rečem, da je v Ljubljani vse več delovnih kolektivov, ki politiko stabilizacije iz dneva v dan bolj resno jemljejo.«

Marjan Rožič je v nadaljevanju opisal še nekatere primere, ki so v tesni zvezi s stabilizacijskimi prizadevanji. Omenil je tudi še vedno prisotna razmišljanja nekaterih, ki zagovarjajo, da je v Ljubljani treba graditi le skladišča in poslovne stavbe. »Dogovor o investicijah, ki je sedaj pred podpisom, poudarja vlaganja v razvojno usmerjeno industrijo, ki bo prisotna tudi na svetovnem trgu. Seveda bodo za to potrebna tudi skladišča in tudi poslovne stavbe, vendar v mnogo bolj racionalnem obsegu.« Nadalje je predsednik govoril tudi o težavah na področju zaposlovanja. »Veliko zaposlovanje je potuha, da ne razmišljamo, kako bi z manj živega dela dosegli večje učinke in boljše rezultate... Malce nenormalno je, da banke ob vsej modernizaciji zaposlujejo čedalje več ljudi.«

»Eno izmed najbolj perečih vprašanj pri razreševanju vseh teh nalog v Ljubljani je seveda tudi to, kako razvijati take samoupravne odnose, da bo delavec postal resnični gospodar, da bo odločal, da bo sprejemal odgovornosti itn.« je zatem dejal Marjan Rožič. »Imam občutek, da se preveč ukvarjamo zgolj s formalnimi vprašanji o tem. Kar udomačil se je že izraz »samoupravna organiziranost«. Kot da je bistvo vsega prav v tem. »Samoupravna organiziranost« ima svojo funkcijo tedaj, ko hočemo družbenoekonomski položaj delavcev tudi institucionalno tako postaviti. Tako pa imamo le »organiziranost«, v kateri je premalo neposrednega odločanja delavcev. V mnogih kolektivih smo premalo angažirani, da bi menjali tako stanje, da bi ga presegli. Zame ni drugega kriterija za to, ali se samoupravljanje razvija ali ne, kot to, ali so odločitve v zvezi z, denimo, investicijami, združevanjem dela in sredstev itn. neposredne odločitve delavcev ali ne.«

»Stabilizacija je zame tudi to, ali bo imela administracija — vseeno katera — birokratski odnos do ljudi, v katerem bodo le-ti zgolj objekt nekega »šalterja« ali formularja ali ne. Stabilizacija je tudi podružbljanje urbanizma in prostora, vprašanje stanovanjske izgradnje, komunale..., povezovanje znanosti z združenim delom...,« je nadaljeval Marjan Rožič. »Sestavni del stabilizacije pa je tudi vprašanje odprtosti Ljubljane. Nekateri jo enostransko pojmujejo. Toda, ko govorimo o odprtosti, moramo imeti v mislih tudi to, da bi lahko bile ljubljanske trgovine založene z najkvalitetnejšimi artikli, ki jih proizvajamo v Jugoslaviji; morali bi misliti tudi na odpiranje znanosti, gradbeništva itd.«

»Vse te napore okoli stabilizacije pa povezujemo še z dvema pomembnima vprašanjema,« je zaključil Marjan Rožič. »Prvo je namenjeno usmeritvi na srednjeročni načrt Ljubljane. Vsebinsko smo doslej na tem področju zelo malo storili in danes še nismo tako daleč, da bi že lahko začeli s procesom sporazumevanja. Drugo pomembno vprašanje pa je, kaj storiti, da bomo v mestu samem dosegli večjo angažiranost ljudi pri reševanju problemov Ljubljane. Malomeščansko kritikastrsko miselnost, ki vselej govori, kaj ne velja, bomo morali preseči. Naj ljudje povedo, kaj in kako storiti na področju komunale, varstva okolja itd. Skratka, kaj nam je storiti, da bomo napravili dober program, v katerem bo dominoral človek, ne pa stvari...«

Damjan Križnik

SZDL danes

Zagotoviti večji vpliv članstva

V programu republiške konference SZDL Slovenije za leto 1980 je posebna pozornost namenjena nadaljnjemu razvoju in poglabljanju demokratičnih oblik političnega delovanja delovnih ljudi in občanov. Predvsem bo nujno zagotoviti, da bodo v naši najmnožičnejši organizaciji prišle do večje veljave pobude, iniciative, interesi, potrebe in mnenja članstva. To pa hkrati pomeni, da bo treba vsestransko krepiti vlogo in pomen krajevnih organizacij in njihovih oblik in metod delovanja. Krajevna organizacija — je posebej poudarjeno v programskih nalogah RK SZDL — mora postati temeljno ustvarjalno žarišče politične aktivnosti najširših plasti delovnih ljudi.

Eno osnovnih vprašanj celotne zgradbe političnega sistema socialističnega samoupravljanja je razvijanje in krepitev vne vloge krajevne skupnosti. V praktičnih razmišljanjih in iskanjih izstopa predvsem tematika krajevne skupnosti kot temeljne interesne skupnosti, kjer naj delovni ljudje in občani uresničujejo večino svojih neposrednih delovnih in še zlasti življenjskih potreb in interesov. Pogoje in možnosti za tako njihovo aktivnost — politično in samoupravno — pa jim morajo omogočati prav organizacije SZDL z vsemi razvejanimi oblikami in metodami delovanja.

Kljub nespornim rezultatom, ki smo jih dosegli v zadnjih nekaj letih, se krajevna skupnost le počasi uveljavlja kot družbenoekonomski odnos. Še vedno so prisotna razmišljanja in tudi praksa, da je to družbenopolitična skupnost, ki opravlja upravne in administrativne dolžnosti občine. Čeprav se z uveljavljanjem delegatskih odnosov marsikaj spreminja, pa predvsem v praksi krajevna skupnost še premalo živi kot sestavina združenega dela, kot izraz celovitih potreb in interesov delovnih ljudi, potreb, ki jih občani avtentično izražajo in pri usklajevanju in razreševanju katerih naj tudi aktivno sodelujejo. Precej krivde, da je temu tako, nosijo tudi krajevne organizacije Socialistične zveze.

Mnoštvo samoupravno izraženih avtentičnih interesov delovnih ljudi in krajanov v krajevni skupnosti mora postati temelj in vsebina programov in aktivnosti krajevnih organizacij Socialistične zveze. Ugotavljanje samoupravnih interesov pa seveda ni samo sebi cilj. Interesi in potrebe delovnih ljudi niso imaginarni in načelni. So zelo konkretni: sedanji, srednjeročni, dolgoročni. Organizacije SZDL jih morajo ugotavljati in poznati ter voditi in usmerjati politično aktivnost za njihovo samoupravno razreševanje.

V Sloveniji imamo danes 1196 krajevnih skupnosti in v vsaki od njih deluje tudi krajevna organizacija SZDL. Vedno več je takih, ki zavzeto opravljajo svojo ustavno vlogo. Delovni ljudje jih vse bolj razumejo in sprejemajo kot možnost in obliko demokratičnega političnega delovanja v procesu pripravljanja in sprejemanja samoupravnih odločitev. Krajevne organizacije SZDL so se še zlasti uveljavile v vrsti konkretnih akcij kot so volitve, politične in organizacijske priprave samoprispevkov in referendumov, razvijanje in utrjevanje zavesti ter oblik splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite, uveljavljanje hišne samouprave, urejanje komunalnih in drugih potreb krajanov itd. Na teh področjih so organizacije SZDL dosegale izredne uspehe in postale nepogrešljiv dejavnik najširše aktivnosti in mobilizacije delovnih ljudi in krajanov.

Vse to pa seveda ne pomeni, da smo krajevne organizacije vedno in povsod uveljavili tako kot to zahtevajo sedanje in bodoče potrebe družbenopolitičnega in samoupravnega razvoja. Marsikje so premalo vpete v potrebe in razvoj delegatske prakse — katerega politični izraz naj bi bile — marsikje delujejo dokaj forumsko, formalno in brez prave povezave s članstvom.

V političnem — akcijskem in mobilizacijskem delovanju — prihaja premalo do veljave tudi frontna narava SZDL, saj delegati DPO in drugih dejavnikov prihajajo v konferenco, predsedstvo in druge oblike aktivnosti premalo pripravljeni in često brez stališč, mnenj in pobud svojih organizacij. Tako marsikje trpi usklajevanje in dogovarjanje, učinkovitost in rezultati pa so skromnejši kot bi lahko bili.

V nadaljnjem razvoju, poglabljanju in domišljanju pomena in akcijske usposobljenosti krajevnih organizacij bo zato treba vso pozornost nameniti večji vlogi članstva ter potrebam delegatske prakse. Socialistična zveza mora — in to še posebej velja za krajevno skupnost — vse bolj postajati mesto političnega in samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja. Tako konference kot predsedstva se morajo še bolj odpreti do članstva in drugih DPO, družbenih organizacij, društev ter drugih dejavnikov v krajevni skupnosti. Preseči bo treba predvsem zaprtost nekaterih vodstev ter često zgolj formalno obravnavanje posameznih ožjih in širših vprašanj in problemov. K takšni usmeritvi in aktivnosti zavezujejo tako potrebe politične in samoupravne prakse, še posebej pa pobude tovariša Tita o kolektivnem delu, vodenju in odgovornosti.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Tudi mesečna akontacija osebnega dohodka delavca ne sme biti nižja od zajamčenega osebnega dohodka

Zakon o združenem delu sicer povsem jasno navaja (131. člen), da gre vsakemu delavcu iz dela vsaj tolikšen osebni dohodek, da mu je zagotovljena materialna in socialna varnost (zajamčeni osebni dohodek). Zajamčeni osebni dohodek je torej tista minimalna višina osebnega dohodka, do katerega so upravičeni tudi tisti delavci, ki v svoji temeljni organizaciji niso dosegli takega poslovnega uspeha, da bi lahko nadomestili začasno obračunane in izplačane osebne dohodke in so torej poslovali z izgubo (154. člen ZZD). Višina zajamčenega osebnega dohodka je določena z zakonom, delavci v temeljni organizaciji pa lahko določijo večji znesek zajamčenega osebnega dohodka od tistega, ki ga predpisuje zakon, (112. člen Zakona o delovnih razmerjih).

Ni torej sporno, da je delavcu garantiran zajamčeni osebni dohodek, sporno pa je, ali se upošteva zajamčeni osebni dohodek pri končnem obračunu — zaključnem računu, ali mora delavec dobiti zajamčeni osebni dohodek že z izplačilom mesečne akontacije osebnega dohodka. Po mnenju komisije Skupščine SFRJ za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu, se uveljavljanje pravice do zajamčenega osebnega dohodka veže na končni obračun osebnega dohodka in ne na akontacijo, ki jo delavec prejema vsak mesec. To bi pomenilo, da je potrebno končni obračun osebnega dohodka deliti z dvanajst, če je delavec delal celo koledarsko leto in šele takrat ugotovil, ali morda dvanajstine ne dosegajo višine zajamčenega osebnega dohodka.

Sodišče združenega dela pa je v konkretnem sporu zavzelo drugačno stališče: mnenja je, da se lahko delavcu zagotovi materialna in socialna varnost le, če akontacija njegovega osebnega dohodka dosega vsaj zajamčeni osebni dohodek. To je zlasti občutljivo tam, kjer so delavci vezani na obseg prometa (npr. trgovina) in kjer je njihov osebni dohodek izključno vezan na realizacijo v posameznem mesecu. Tako je npr. delavka v prodajalni čevljev v mesecu februarju 1979 dosegla komaj 1200 din osebnega dohodka. Zahtevala je vsaj zajamčeni osebni dohodek, vendar v temeljni organizaciji ni uspela, ker se po njihovem samoupravnem splošnem aktu morebitni zajamčeni osebni dohodek zagotavlja le v zvezi s končnim obračunom osebnega dohodka. Sodišče meni, da se sicer izplačila za zajamčeni osebni dohodek za posamezne mesece lahko poračunajo, kar se upošteva ob končnem obračunu, ne more pa delavec nikdar prejeti manjše akontacije osebnega dohodka kot znaša zajamčeni osebni dohodek. Delavčeva materialna in socialna varnost ne more biti zagotovljena, če delavec v tekočem mesecu nima toliko sredstev, da si lahko zagotovi vsaj najnujnejše življenjske potrebe.

Do takih sporov ne bi prihajalo, če bi delavci v vsaki temeljni organizaciji planirali osebne dohodke tako, da bi sredstva, ki so bila dosežena v konjukturnih mesecih razporejali tudi na mesece, v katerih običajno dosegajo manjše poslovne uspehe. Če je delavčev osebni dohodek izključno vezan na procent realizacije, oziroma prometa, potem pomeni, da ne gre za uravnavanje osebnih dohodkov s planom, ampak zgolj za provizijski način ugotavljanja osebnega dohodka. Osebni dohodki v takih primerih iz meseca v mesec močno odstopajo povsem neodvisno od delavčeve prizadevnosti oziroma delavoljnosti.

Zakaj (in doklej) v kleščah vrtičkarstva in polovičnih korakov

Kako iz neskladnega gospodarskega razvoja

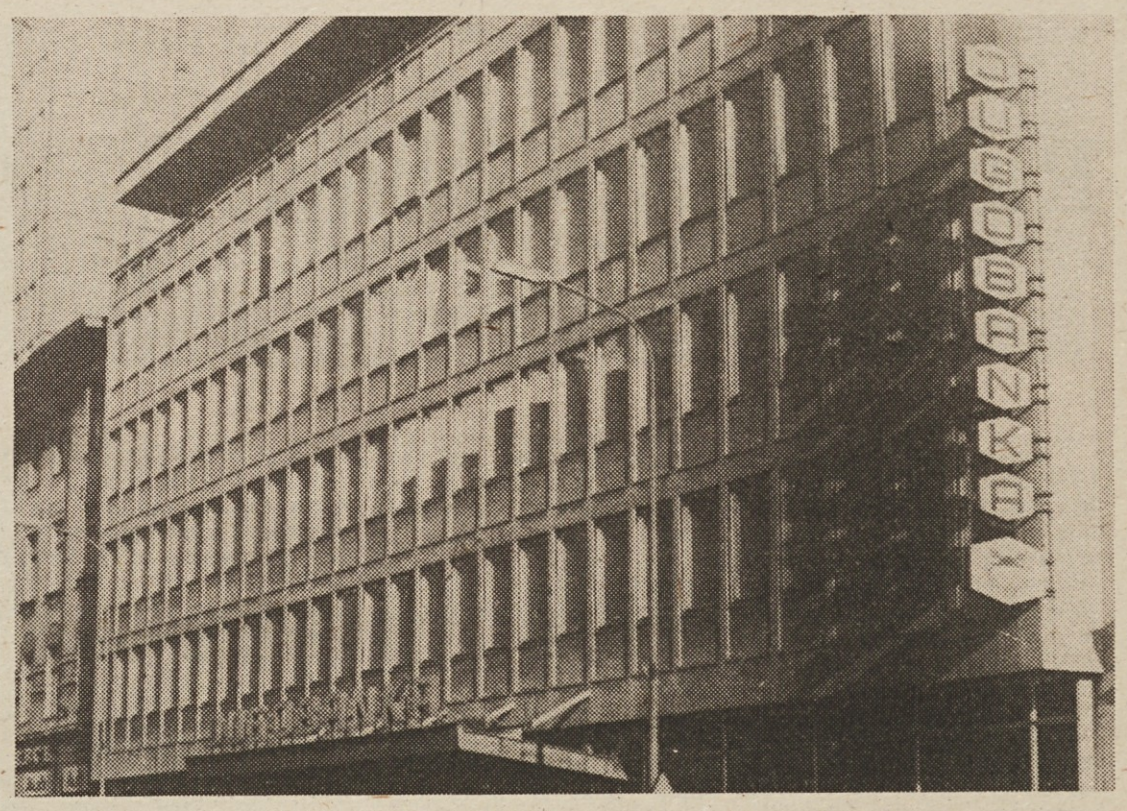

Razburjenje, ki so ga povzročili januarski »šoki«, ko so se rekordno povečali stroški proizvodnje za 5% in se je upravičeno zastavljalo vprašanje, kaj vse se bo še zgodilo do konca leta, se počasi polega. Postalo je jasno, da je šlo predvsem za prizadevanja, da bi ob koncu lanskega leta na hitro vsilili različne podražitve zato, da bi si zagotovili ugodnejši start pri pridobivanju dohodka. Zdaj je najpomembnejše, da preprečimo nadaljnje verižne podražitve. Hkrati je treba tudi januarsko razburjenje omejiti na pravo mero in ugotoviti, da gre v glavnem za naše »posebnosti«, ki so tudi posledica političnih nedoslednosti pri razvijanju našega razvoja. V tujem tisku so namreč zaradi januarskih dogodkov govorili o našem »bankrotu«, čeprav je bilo vsakemu analitiku jasno, da gospodarstvo, ki je prišlo v konflikt s cenami in plačilno bilanco v glavnem zaradi prevelikega investiranja, ne more biti slabo in ga kljub vsemu po svetu spoštujejo. Mnogih težav pa verjetno sploh ne bi bilo, če bi v ekonomski politiki in v vsakdanji praksi bolj spoštovali kriterije samoupravnega gospodarjenja.

Čeprav je morda še prezgodaj napovedovati naš nadaljnji družbenoekonomski razvoj, pa vendar prevladuje vtis, da v prihodnje lahko računamo z bolj umirjenim tržiščem. Zdaj je bistveno, da bomo več izvažali, zlasti, ker doma ni več tako lahko vsega drago prodajati. Pri tem pa je glavno, da vse stihijnosti pri razpolaganju z družbenim dohodkom in odnosi med cenami izpostavimo kritiki objektivnih ekonomskih zakonitosti. To pa je možno storiti samo na samoupravni in dohodkovni osnovi, s sporazumevanjem in dogovarjanjem vseh zainteresiranih, in ob upoštevanju stvarnih ekonomskih razmer.

Kramarstvo ne prinaša zaslužka

Vsako leto znova veliko govorimo o našem zunanjetrgovinskem primanjkljaju. Vsako leto znova sprejemamo nove resolucije [illegible] in druge predpise, s pomočjo katerih naj bi spodbudili izvoz, zmanjševali uvoz, varčevali s surovinami itd. Zatem pa vsako leto ugotavljamo, da so naše OZD prezrle vsa ta navodila in že nekaj let zapored nato sprejema ZIS drastične ukrepe.

V naši izvozno uvozni politiki ni videti prave ekonomske logike. Izvažamo pod ceno, potem pa to blago naše OZD kupujejo za drag denar. Uvažamo drago in dostikrat nepotrebno blago, ki ga, razumljivo, doma prodajamo še draže. Zato uvozniki ne morejo imeti izgube, imajo pa jo izvozniki.

Če pogledamo relativno skromen in zelo pester jugoslovanski izvoz, ki ga sestavljajo v večini proizvodi nizke stopnje obdelave, nam postane bolj razumljivo, zakaj je naš izvoz tako zelo težko količinsko in vrednostno uskladiti z uvozom. Očitno je, da je izvoz posledica naše neusklajene gospodarske politike. To pa pomeni, da je treba iskati zdravilo proti trgovinskemu primanjkljaju predvsem v usklajevanju naše ekonomske politike z gospodarskimi potrebami.

Ko odločamo o prednostnih investicijah, bi se morali odločati za tiste dejavnosti, ki izvažajo — od ladjedelništva do prehrambene industrije — da bi postale sposobne nositi breme izvoza glede na razmere na svetovnem trgu in neodvisno od želja, da izvozimo, kar se nam zdi. Združeno delo bi moralo obvladati svojo akumulacijo, prek nje investicije, nato pa zunanjetrgovinsko menjavo. Primanjkljaja ni mogoče gasiti le s pocenitvijo blaga, ki se pripravlja za prehod čez mejo.

Obtožbo izvoza, ki zaenkrat še ne tekmuje enakopravno s svetovno konkurenco, je treba spremeniti z zahtevo po takšnih ekonomskih pogojih, v katerih izvoz ne bo izgledal kot krivec za težave gospodarstva v razvoju.

Ne samo to: pri vključevanju v svetovne gospodarske tokove bi morali nastopati tudi precej bolj ofenzivno kot doslej — če ne želimo, da nas bodo drugi še naprej potiskali na stranski tir. Primerov, kako se vključevati v mednarodno delitev dela, je ničkoliko.

Ko so arabske države — proizvajalke nafte — krenile k izgradnji in začele v temeljih spreminjati svoj gospodarski in kulturni položaj, se je začela prava tekma razvitih industrijskih držav Zahoda, kdo bo dobil »naročila stoletja«, kot imenujejo nekatere velike dolgoročne investicije v teh državah.

Tudi naše gospodarstvo se je vključilo v to tekmo, vendar na njenem repu, s posli manjšega obsega. Ob teh »naročilih stoletja« so dobili naši gospodarstveniki že nekaj koristnih naukov, med katerimi je najpomembnejše spoznanje, da se brez združevanja dela in sredstev v velike integracijske celote, ki razpolagajo s sposobnimi strokovnjaki, sodobno tehnologijo ter zadostnimi finančnimi sredstvi, naše gospodarstvo ne more meriti na tujem trgu z znanimi svetovnimi koncerni in družbami. Naši gospodarstveniki ob tem zato upravičeno poudarjajo, da bo treba še marsikaj spremeniti v predpisih, v kreditnih odnosih in nasploh v odnosih do tistih, ki ustvarjajo devize in zmanjšujejo naš plačilni primanjkljaj, ter do tistih, ki devize brezskrbno porabljajo in ga le povečujejo.

Ne se zaustavljati le ob doslej uveljavljenih ukrepih!

»Stop« za neproizvodne investicije

Končno so na začetku letošnjega leta doživeli mrzlo prho tudi vsi tisti investitorji, ki so si hoteli nabrati več kreditov kot bi jih kdaj mogli odplačati. Zakon o začasni prepovedi gradnje večjega dela negospodarskih in neproizvodnih objektov smo sprejeli v prepričanju, da je skrajni čas, da se postavimo po robu nesmotrnim naložbam v neproizvodne in negospodarske, poleg tega pa še zelo drage in pretirano luksusne zgradbe in opremo. Ostala pa je dilema, kako bomo ta zakon uresničevali v praksi, kakšni bodo njegovi dejanski učinki — ob tako velikem številu »izjem«, na katere se prepoved nanaša.

Prepoved se namreč ne nanaša na objekte, za katere je že porabljeno več kot 80% njihove predračunske vrednosti, na tiste, ki jih gradijo s 50% sredstev samoprispevka občanov, na objekte za osnovno in usmerjeno šolstvo, za odpravo posledic naravnih nesreč, za zimsko olimpiado v Sarajevu, za namiznoteniško prvenstvo v Novem Sadu itd.

Mnogi bodo menili, da je treba zakon uresničevati na sosednjem dvorišču, ne na lastnem, zato je upravičena bojazen, da bo ostalo vse po starem, to je, da ne bomo gradili tistega, kar je resnično bolj potrebno in kar bo resnično prispevalo k trajnejši ustalitvi gospodarskih razmer.

Nedvoumna znamenja večje odgovornosti

Tako bodo sodili mnogi, ne pa večina! Vse več znamenj priča, da končno postajajo letos ustalitvena prizadevanja sestavni del zavesti in prakse delovnih ljudi. Tudi nedavni razgovor izvršnih sekretarjev ZK republik in pokrajin v predsedstvu CK ZKJ je potrdil, da v vsej državi poteka razvejena akcija pri izdelavi konkretnih programov in ukrepov za preseganje sedanjih težav v gospodarjenju.

Ob mnogih pozitivnih primerih pa obstaja ponekod tudi negotovost in nerazumevanje zahtev tega trenutka. Povečanim gospodarskim težavam si nekateri prizadevajo prilagoditi se na način, ki ni v skladu z osnovnimi težnjami ustalitvenih prizadevanj. Mnoge težave v gospodarski politiki pa izhajajo prav iz nespoštovanja sistema, kršitve dogovorov in sporazumov, prepočasnega dohodkovnega povezovanja in usklajevanja sistemskih rešitev. Zato še niti v marcu združeno delo nima do kraja opredeljenih splošnih pogojev gospodarjenja za leto 1980. Pri tem gre zlasti za vprašanje plačilnobilančnega položaja države, republik in pokrajin.

Tako je v razpravi o plačilnobilančnih pozicijah republik in pokrajin v odboru za ekonomske odnose s tujino delegatka Srbije Milja Ščepanovič načela zelo pomembno vprašanje — koliko so delegati točno obveščeni o temi, ki je na dnevnem redu. Dejala je, da je kot delegat med dvema resnicama: ena je v poročilu ZIS, druga pa v poročilu strokovnih služb SR Srbije. Razlika je resna. Po podatkih organov republike je plačilna bilanca v redu, po poročilu ZIS pa ne. Takšno obveščanje sili delegate v to, da se ukvarjajo z obrobnimi vprašanji, namesto z bistvenimi. Na razhajanja sta opozorila še en delegat iz Srbije in delegat BiH.

Za kaj gre? Po nekaterih informacijah so se poslovne banke zadolževale v tujini v nasprotju z dogovorjeno politiko, tako da zadolžitve znašajo nekaj milijonov dolarjev. Treba bi bilo ugotoviti, za katere banke gre. V poročilu ZIS je rečeno, da so interesne skupnosti delile »pravico do uvoza« OZD, ne da bi upoštevale, ali je uvoz krit z ustreznim izvozom. Katere SIS so to bile? To pa niti ni edino nerazjasnjeno vprašanje.

Na nekatera vprašanja ni lahko odgovoriti tudi zaradi metodologije spremljanja gospodarskih gibanj, ki je pogosto v razkoraku s potrebami združenega dela in delegatskega sistema. Najpomembnejši je vsekakor predlog Milje Ščepanovićeve, naj bi v prihodnje strokovne službe republik in pokrajin uskladile svoje podatke s podatki zveznih organov, da bodo delegati imeli enotno dokumentacijo. Ne gre namreč le za točno informiranje delegatov, marveč tudi OZD, družbenopolitičnih skupnosti, gospodarskih zbornic itd., s čemer bi se izognili mnogim nesporazumom in izgubi časa, pa tudi sumničenjem. Podatke je treba uskladiti čimprej, še predno bo prišlo do razprave v najvišjem samoupravnem organu države.

Kakšna bo naša zunanjetrgovinska plačilna bilanca

In tako je zbor republik in pokrajin res sprejel predlog ZIS, da se odloži razprava o plačilni bilanci do naslednjega zasedanja — v drugi polovici marca — in to iz dveh razlogov: ker bodo imeli takrat popolnejši pregled izvoza in uvoza in bodo jasne osnovne težnje, naše mednarodne menjave in ker bo ZIS dotlej pripravil potrebne elemente za usklajevanje stališč republik in pokrajin o plačilno-bilančnih pozicijah za leto 1980, da bi tako čimprej prenehali veljati začasni ukrepi. Skupni deficit plačilne bilance naj bi omejili na dve milijardi dolarjev, vključno z možnimi podražitvami nafte.

Enotna ocena delegatov odbora za ekonomske odnose s tujino je, da pomeni usklajevanje stališč v tem odboru v zadnjih mesecih dragoceno izkušnjo za delegate in za ZIS, ker so razpravljali o vrsti pomembnih vprašanj ekonomskega razvoja in analizirali glavne vire visokega plačilnega deficita. Kot je znano smo sedaj v svetovni trgovini udeleženi z vsega 0,5%, naš izvoz upada, medtem ko v vsem svetu — tudi v deželah v razvoju — izvoz raste. To dokazuje, da nam je potreben dolgoročnejši program ekonomskega sodelovanja s svetom na drugačnih osnovah, kot so sedanje. Pod drobnogledom se je tako znašla celotna praksa sodelovanja s svetom.

Drugi, ne manj pomemben poduk pa je naše obnašanje do dogovorjene politike. Delegati so zahtevali, naj to vprašanje pride na dnevni red, zato ker se ne sme dogajati, da so »nagrajene« republike, ki niso spoštovale dogovorjene politike, druge pa so »kaznovane«.

Zelo pomemben nov element v naših odnosih s tujino predstavlja tudi podpis sporazuma med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Jugoslavijo, ki odpira novo priložnost našemu gospodarstvu za zmanjšanje deficita plačilne bilance tam, kjer je največji — pri menjavi z EGS, in to predvsem z izvozom blaga in storitev, ki pa mora temeljiti na boljšem gospodarjenju. To pa ne bo lahka naloga in se zato lahko upravičeno vprašamo, kako smo organizirani za to priložnost. Razumljivo je, da moramo tudi s primerno kreditno politiko podpirati izvoz oziroma prednostne dejavnosti, zlasti proizvodnjo energije in hrane. Poglejmo, kaj smo doslej že storili!

Več kreditov za izvoz in hrano

Izvršni odbor združenja bank Jugoslavije je že sklenil, da bodo dopolnilna sredstva za selektivno kreditiranje letos znašala 55,9 milijarde dinarjev, pri čemer naj bi banke zagotovile 31 milijard dinarjev. Vendar je indeks denarja iz emisije v ta namen večji za 31%, medtem ko znaša indeks bančnega denarja 28,5%.

Krog kreditiranja je dokaj obširen, saj smo že doslej opredelili več kot 30 prednostnih področij, letos pa bodo te kredite lahko dobili tudi za zaloge premoga v proizvodnih in potrošnih centrih, kar bo omogočilo premogovnikom večjo proizvodnjo v mrtvi sezoni. Glede kriterijev za dodelitev kreditov pa novi sporazum ne prinaša ničesar novega. Ne bi se smelo več dogajati, da bi se banke izogibale obveznostim z izgovorom, da bodo denar porabljale drugod.

Skupni selektivni krediti so že presegli vsoto 230 milijard dinarjev. Vendar vse kaže, da učinki selektivnega kreditiranja niso takšni, kot bi lahko bili, in da ni pravih meril, ki bi kazala, kakšen model selektivne politike potrebujemo. Razumljivo, da se bo model selektivnih kreditov spreminjal tako, kot se bo spreminjala monetarna politika, v kateri je poleg novega še veliko starega. V sedanjih razmerah, ko smo dolžni pospeševati izvoz in proizvodnjo hrane, pa ima tudi takšna, kakršna je, svoje opravičilo.

Brez rudarjev ne bo premoga

Znano je, da površinski kopi, ki omogočajo povečano proizvodnjo in zaposlujejo manj ljudi, dajejo premog slabše kakovosti. Kakovosten rjavi premog je mogoče dobiti samo iz jam in le-tega bomo vse več potrebovali. Zato si prizadevamo ponovno odpreti tistih 67 rudnikov, od katerih noben ni bil zaprt zaradi premajhnih zalog premoga. To pa zahteva veliko denarja in niti rudniki niti rudarji ga nimajo.

Tudi razvitejše države ne puščajo rudnikov, da se sami znajdejo v takšnem položaju, ampak zbirajo denar z več strani. Evropska gospodarska skupnost je npr. izločila ogromno vsoto za »oživitev« pozabljenih rudnikov premoga. To ni bilo dovolj, pa so vsi pomagali, tako država kot banke in sami rudniki. Ne velja sicer vsega posnemati, vendar bi lahko uporabili kakšen podoben »recept«, primeren našim ekonomskim in političnim pogojem in našemu samoupravnemu sistemu. Da bi, denimo, v blagajno za obnovo rudnikov vlagali denar, vsi po svojih zmožnostih.

Rudarji v Kreki, ki zaslužijo 5 do 6 tisoč mesečno, pravijo, da so zadovoljni s svojim poprečnim zaslužkom, vendar je jasno, da bodo jame ostale prazne, če osebnih dohodkov rudarjev ne bodo spremenili. V Sloveniji rudarji zaslužijo mesečno 15 do 20 tisoč, zato s podmladkom nimamo problemov. Morda bo kdo dejal, da bo v prihodnje zaradi takšnih OD rudarjev tudi premog dražji. Toda nafta ga bo kljub temu še vedno »prekašala« v ceni.

Kako do polnih kašč?

In ne nazadnje: kako do večje proizvodnje hrane. Tudi z izvozom hrane bi lahko v prihodnje uspešno izravnavali razliko v naši uvozno-izvozni bilanci s tujino. Jasna opredelitev za večjo proizvodnjo hrane v prihodnjem obdobju je tembolj upravičena, ker so v Jugoslaviji objektivne možnosti za nagel razvoj kmetijstva. Družbeno gospodarstvo, ki obsega samo 15% obdelovalnih površin, daje nad polovico tržnih presežkov krušnih žit zaradi visokih prispevkov, to pa je rezultat domače znanosti in visoke stopnje tržnosti proizvodnje.

Eno od aktualnih problemov v razvoju kmetijstva je: poiskati in najti razne vire sredstev za razvoj kmetijstva v okviru združenega dela in družbenih skupnosti. Da je treba sedanji položaj kmetijstva bistveno spremeniti, o tem nihče ne dvomi. Vsi tudi soglašajo, da je treba to nalogo opraviti predvsem s pomočjo politike cen oziroma tako, da bi cene vseh kmetijskih proizvodov oblikovali po ponudbi in povpraševanju, država pa naj bi predpisovala samo minimalne zaščitne cene za nekatere proizvode, po katerih naj bi te proizvode odkupovali v primeru, če bi njihova tržna cena padla pod mejo rentabilnosti. Življenjsko raven občanov naj bi v tem primeru zaščitili s kompenziranjem porabe.

Vemo, da to načelo ne predstavlja nekaj novega v politiki cen. Že dolgo časa ga uveljavljajo mnoge dežele, vendar nikjer ni uspelo, da bi sam po sebi kmetijstvu zagotovil dovolj sredstev za razvoj. Tudi pri nas bo zato treba iskati še mnoge druge vire sredstev za razvoj proizvodnje hrane.

Star slovenski rek pravi: kakor si boš postlal, tako boš ležal! Slovenci se po njem pridno ravnamo, le da smo si zadnja leta natlačili preveč puha v blazine. Pretirano udobje pa lahko človeka samo poleni — in še kakšne bolezni si lahko nakoplje po nepotrebnem. Zdravniki že dolgo vedo, da je za težave v križu najboljše zdravilo trda deska pod rjuho. Tudi hrbtenice našega jutrišnjega življenja — gospodarstva — ne kaže zdraviti drugače kot s podobno radikalno terapijo, ne z blažitvijo bolečin. Pomirjevalne injekcije, s katerimi smo doslej umirjali ekonomske tegobe, so bile prej potuha kot zdravilo; prikrivale so bolezen, namesto, da bi jo zdravile. Zdaj so že ob ves učinek. S čim jih nadomestiti — to je zdaj tisto vprašanje, s katerim si vsi belimo glavo. In prav je, da si jo! Skrajni čas!

Vinko Blatnik

Razvrednoten jubilej

Kaj sploh je še ostalo od jubilejnih nagrad? Tako se sprašujejo tisti, ki jih delijo, kot tisti tudi, ki jih prejemajo. In res, kaj je pravzaprav jubilejna nagrada? Ali je to denarni znesek, ki ti pripada po nekdanji sindikalni listi in ga prejmeš v ovojnici, ne da bi »živ krst« za to vedel ali je to vendarle nekaj drugega?

Kdor pozna zgodovino jubilejnih nagrad, bo gotovo vedel, da so bile to najprej zlate ure, ki vedno niso bile sicer čisto zlate pa vendarle; Janez, Miha ali kdor si že bodi je to uro dobil za svoje zvesto deset, dvajset in večletno delo slovesno, pred vsem kolektivom. Vsi so mu zaploskali, ker so vedeli, da je nagrado (beri: uro) dobil njihov Janez, ki je toliko in toliko delovnih let vtkal v razvoj njihove organizacije. Temu bi lahko rekli — humana proletarska toplina, ki je ljudi med seboj zbliževala, jih plemenitila.

In kako je bilo potlej? Seveda, kmalu se ni več »spodobilo«, da bi direktor dobil samo uro tako kot Janez — pa je delavski svet sklenil, da se mu za njegov jubilej podari umetniška slika, ki jo je treba popoprati tudi v kuverti. In so jo. In tako smo poprali in poprali (slike in zneski so se spreminjali) ne samo vidnim ljudem v kolektivu, ampak kar počez. Prišlo je celo tako daleč, da se je zavoljo jubilejnih nagrad začela pretakati vroča kri. Da bi temu storili konec, smo jubilejne nagrade tudi »uradno« uveljavili. Zapisali smo v sindikalno listo merila in zneske in tako je ostalo do danes.

Kaj je ostalo? Ostala je samo denarna nagrada in še zavoljo nje se marsikje prerekajo ali je to nagrada za skupno delovno dobo ali samo delovno dobo v tem ali onem kolektivu. V začetku niti ni bilo tako hudo, ker je bilo »jubilejnih nagrajencev« manj, zdaj pa jih je iz leta v leto več, kar se seveda vedno bolj odraža tudi v skladih skupne porabe. V nekaterih organizacijah združenega dela celo ugotavljajo, da je nagrajencev toliko, da je nemogoče vsem izplačati jubilejne nagrade. Posebej velja to za tiste organizacije, ki so v velikih naložbah ali imajo tako imenovane manj ugodne pogoje pridobivanja dohodka. In že smo tam. Kjer je denar, so jubilejne nagrade, kjer ga ni, tudi nagrad ni. Vprašanje pa je, če je to prav, kajti nekdo, ki dela denimo v novomeški IMV ali anhovski cementarni, prav tako lahko terja svojo jubilejno nagrado kot delavec v projektantski organizaciji ali občinski skupščini. Pravimo lahko in tako bomo rekli tako dolgo, dokler se ne bo nekaj spremenilo v splošni »klimi«. In dejstvo je, da bi jo morali začeti spreminjati prav hitro, sicer se nam bo tudi jubilej »zmaterializiral«, kakor to ugotavljamo na mnogih drugih področjih.

Ob koncu samo še to: jubilejne nagrade, takšno, kakršno poznamo, sploh ni, ker mora biti delavec za svoje delo nagrajen že po vseh drugih postavkah. Poznamo torej lahko le jubilejno nagrado, ki bo priznanje. In to priznanje je lahko samo moralno, ker materialnega, kot smo ugotovili, ni povsod.

Ivo Kuljaj

Pozabljena dela in opravila

Kako so včasih delali bučno olje

Prenekatera dela in opravila, ki so bila značilna za posamezna področja v naši republiki, so v zadnjih desetletjih, ko je industrializacija vse večja, padla v pozabo. Tako tudi predelovanje bučnega semena v olje, ki še danes velja kot svojevrstna posebnost in ga nikjer več ne pridelujejo ročno.

Pa se povrnimo nekaj desetletij nazaj in skušajmo s pomočjo Jožeta Žabčiča iz Velike Polane obuditi spomin na predelavo bučnega semena v Copekovem mlinu v Mali Polani. Že od zime 1943—44 se ta mlin ni več zavrtel, domačinke niso več mesile bučnega sira in ga pražile, iz posebne preše pa ni priteklo bučno olje, temne barve in posebnega okusa.

Mlin je bil na vodni pogon in sicer je voda poganjala zgornji mlinski kamen, medtem ko je spodnji miroval. Kamna sta se med seboj dotikala le na zunanjih robovih, vmes pa so bile razmeščene gosje peruti, ki so iz srednjega prostora, kjer je bilo bučno seme, le-to potiskale pod sam rob, tako da se je zmlelo. Spodnji kamen je imel okrog in okrog zarezo, v katero je padalo zmleto seme in ga potem s pomočjo gosjih peres potiskalo v »koričece« dolgo približno meter. V tej posodi je bilo prostora za okoli štiri tako imenovane sire iz zmletega bučnega semena. Medtem ko je »mastnjak« polival seme z vodo, so ga ženske, med njimi so bile tudi izredno spretne, mesile samo s palci, tako da se ni preveč zlepilo.

Jože Žabčič je, takrat komaj dvanajstleten pobič, opravljal nič kaj lahko nalogo »mastnjaka«. O tem svojem delu pa danes pripoveduje takole:

Fotografija: Jože Gerič

Skupina, ki je pred desetletji stiskala bučno seme v Copekovem mlinu v Mali Polani

»Pri mešanju in polivanju zmesi z vodo sem moral dobro paziti, saj nisem smel polivati niti preveč niti premalo. Če sem polil premalo, potem se bučno seme ni dobro umesilo, če pa je bilo vode preveč, potem se je moralo umešeno zmleto bučno seme veliko dlje pražiti, saj je morala vsa voda izpareti. Za praženje zmletega in umešanega semena namreč ni dovolj le olje, ki ga oddajajo same bučne semenke, ker se potem olje hitro prismodi in nima pravega okusa. Zato je pravšnja količina vode, na kateri se seme praži, toliko bolj pomembna.

Ko je bil sir že dovolj prepražen in se je pričel pod prsti drobiti, ga je bilo treba stresti v krpo iz domačega platna. To krpo smo potem dobro zavili in stisnili, tako da je iz nje priteklo olje. Stiskanje ni bilo lahko in so me v začetku, dokler se dela nisem povsem privadil, pošteno bolele roke. Seveda pa postopek pridobivanja bučnega olja z ročnim stiskanjem še ni bil končan. Vso sirarsto maso smo potem dali v staro prešo, pri kateri so delali le moški. Najprej smo vzdignili »prešpan«, naložili sir iz bučnega semena in potem dobro stisnili prešo. Olje, ki je teklo iz preše, sem z gosjim perjem usmerjal v posodo ob preši. Ko sem bil mlad mi je šlo to delo kar dobro od rok, danes bi bilo zagotovo težje.«

Kljub stiskanju v preši pa je v sirasti zmesi ostalo še nekaj olja, zato so potem to zmes vzeli iz preše in jo je v nadaljnjo obdelavo dobil »pujc«.

»Vsak osmi sir iz preše smo si lahko razdelili delavci med seboj in seveda tudi vsakega, ki se je »pujcu« zdrobil. Zato je »pujc« velikokrat kar namenoma udarjal s sirom, češ, da ga peče, zdrobljeni ostanki pa so ostali nam,« se spominja Jože Žabčič.

Pridelovanje bučnega olja na ta starinski način prav gotovo ni bilo lahko, vendar pa je vsako leto tistih 15 do 25 dni ko so olje stiskali, pomenilo dober vir zaslužka za marsikaterega delavca. Dnevno je skupina moških in žensk opravila kar 4 do 5 tako imenovanih »cugov«, oziroma stiskanj bučnega semena. Kljub težkemu delu pa so se znali tudi poveseliti, saj med delom ni zmanjkalo šaljivih pripovedovanj, smeha in pesmi. Ljudski običaj torej, ki je danes skoraj že utonil v pozabo.

Štefan Prša

PO SLEDEH DELAVSKE ENOTNOSTI

Odgovor na članek »Podatki, dani v zadnjem trenutku, niso dobri podatki«

Sklicujoč se na zakon o tisku, vam posredujemo odgovor na članek Ljubice Jugovič, objavljen v DE z dne 1. 3. 1980, ter prosimo, da ga objavite v naslednji številki DE.

Najprej nas je veselilo, da smo v svojo sredino ob razpravi zaključnega računa dobili predstavnico RO sindikatov zdravstvenih delavcev tovarišico Ljubico Jugovič, ki je po našem občutku pripomogla k razpravi ob zaključnem računu, da je bila usmerjena v najosnovnejše probleme preteklega leta. Delavci Zdravstvenega doma Radovljica smo tako še enkrat ponovno proučili naše poslovanje in o njem dobili tudi mnenje odgovornih »zunanjih«.

Zdaj smo pa resnično presenečeni, ko v Delavski enotnosti 1. marca beremo, da so naši delavci dobili gradivo za razpravo na mizo šele ta dan, 22. februarja, tik pred razpravo. Presenečeni smo zato, ker smo delavci prve podatke (količina opravljenega dela in masa izplačanih osebnih dohodkov s kazalci) dobili že 6. februarja, dokončni zaključni račun s komentarji pa 15. februarja. Nato je bila v torek, 19. februarja, razširjena seja delavskega sveta, v sredo in četrtek, 20. in 21. februarja, razprave v sindikalnih skupinah, nato pa v petek, 22. februarja, ponovno razširjena seja delavskega sveta, kjer pa je tovarišica Jugovičeva dobila občutek, da delavci prvič slišijo za svoje poslovanje v letu 1979.

Povedati je treba, da je bila izguba v Zdravstvenem domu Radovljica takorekoč znana že novembra 1979. leta in da je bila zato zadnja seja razširjenega delavskega sveta za delavce samo ena od mnogih razprav o tem problemu. Tako so delavci od novembra dalje iskali vzroke za izgubo in tudi ukreplali: osebni dohodki so bili med najnižjimi v Osnovnem zdravstvu Gorenjske, količina opravljenega dela pa celo 22,4 % nad planom, kar je največ med vsemi temeljnimi organizacijami v tej delovni organizaciji in to ob dejstvu, da je bil fond delovnega časa zaradi izpadov izkoriščen le z 92,7 %, torej je bilo opravljeno delo plod zares izrednega prizadevanja kolektiva.

Ko potem iščemo vzroke za izgubo, jih tudi najdemo, jih argumentiramo s številkami, vendar številčni podatki očitno niso več v dometu tovarišice Jugovičeve.

Žal nam je, da po vseh prizadevanjih za kvalitetno razpravo dezinformacija objavljena v Delavski enotnosti, pokvari pripravljenost delavcev za nadaljnje take razprave in jih že vnaprej razvrednoti.

Predsednik IO sindikata temeljne organizacije
Darja Ferjan

Odgovor tovarišice Ljubice Jugovič

Tovarišici Darji FERJAN, predsednici Izvršnega odbora OOZS TOZD Zdravstveni dom Radovljica, se najprej zahvaljujem, da je tudi meni osebno poslala odgovor na članek Marjana HORVATA o razgovoru z menoj.

To, kar sem v razgovoru povedala, je tovariš Marjan Horvat korektno povzel. Iz odgovora tovarišice Darje Ferjan pa lahko sklepam, da sem pravzaprav zagrešila eno samo napako — ko sem izjavila, da smo prisotni na sestanku dobili gradivo za razpravo o zaključnem računu na mizo. In tako, kot tovarišica predsednica uvodoma pravi, da sem po njihovem občutku pripomogla k razpravi o zaključnem računu, sem jaz osebno imela občutek, da so na mizo razdeljena gradiva navzočim prvič predložena. Res pa je tudi, da v vsej razpravi, ki sem se je udeležila na podlagi telefonskega vabila in brez vsakega gradiva, ni bila niti z besedo omenjena — po moji oceni — povsem pravilno izpeljana obravnava zaključnega računa, kot kronološko to navaja v svojem pismu tov. Ferjanova.

V odgovoru me moti nekaj drugega, kar je poučno tako zame osebno, kot tudi verjetno za zdravstvene delavce v Zdravstvenem domu v Radovljici. Kar sem v razgovoru s tovarišem Horvatom posebej poudarila, da Republiški odbor Sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije spremlja obravnavo zaključnih računov v »vzorčnih« zdravstvenih organizacijah, bi bilo pričakovati, da bo s temi organizacijami obojestransko informiranje o aktivnosti sprotno, tekoče in tudi v osebnih stikih. Tega v primeru Zdravstvenega doma Radovljica nismo uspeli uresničiti in nam mora biti v poduk. Moti me pri tem, da tov. Ferjanova moje »občutke« razume kot »mnenje odgovornih zunanjih«, v čigar »dometu« niso več številke zaključnih računov in da gre za »dezinformacijo«, ki »pokvari pripravljenost delavcev za nadaljnje take razprave in jih že vnaprej razvrednoti«.

Tudi kritiko »zunanjih« bi razumela in sprejela, če bi bila utemeljena, tako pa tov. Ferjanova očitno ne nasprotuje mojim izjavam o vsebini razprave zaključnih računov in aktivnosti zdravstvenih delavcev nasploh, ne le ob zaključnih računih. Zato ponavljam, da neobveščenost škoduje. Če pa zaradi tega pride do ugotovitve (s katero se seveda ne strinjam), da se s tem »pripravljenost delavcev ... že vnaprej razvrednoti«, to odločno odklanjam. Odkrita in resnična beseda najde vedno odprta vrata, tudi na republiškem odboru Sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije. Tako je bilo tudi doslej in bo v bodoče. Vprašujem pa se, zakaj ločevanje »zunanjih« in verjetno »domačih — tozdovskih« in zakaj bi kot član zveze sindikatov Slovenije v našem glasilu želela »pripravljenost delavcev vnaprej razvrednotiti«. Kot rečeno, to mi ni jasno ne nazadnje zaradi tega, ker kronologije dogodkov nisem poznala, niti je nisem mogla poznati. Zato so vrata odprta, s podukom, ki ga sprejemam kot skupno napotilo za nadaljnje delo.

Pripomba uredništva:
Vsi trije sestavki sami dokazujejo, kje »tiči zajec«. S tem zaključujemo polemiko o obravnavanju zaključnega računa za lani v TOZD Zdravstveni dom Radovljica.

V novomeški Krki se trudijo, da bi postalo obveščanje potreba vseh delavcev

Najprej pred lastnim pragom

Katja Štimac

Jure Gros

Glasilo delovnih ljudi novomeške Tovarne zdravil Krka izhaja že nekaj let. Najprej so izdajali interni informator, ki pa je vse bolj postajal pravi časopis. Včasih se je tudi zataknilo, spet steklo in zdaj dve leti izdajajo svoje glasilo redno vsakih 14 dni.

»Pa še kakšno izredno številko, če je to potrebno,« sta nam povedala Katja Štimac, novinarka Krke in Jure Gros, odgovorni urednik. »Na časopis so se delavci že navadili. Marsikdaj smo lahko na zborih delavcev ali na drugih sestankih slišali, kako se delavci v svojih razpravah sklicujejo na informacije iz svojega glasila. Da pa nas pri glasilu čaka še veliko dela, se je pokazalo pri anketi. Z njo smo skušali zvedeti, kaj je delavcem v glasilu všeč, česa še pogrešajo... No, anketa je imela zaskrbljujoče slab odmev.«

Vzrok za neodmevnost ankete tiči verjetno tudi v tem, da delavci svoje glasilo še vedno predvsem berejo, kaj malo pa vanj tudi napišejo. Že leto ali dve se v Krki trudijo, da bi na strani glasila privabili čimvečje število delavcev, ki naj bi pripravljali posamezne številke, prispevali članke, fotografije...

»Nimamo namena kogarkoli kritizirati,« sta povedala Katja Štimac in Jure Gros. »Res pa je, da so ta prizadevanja do zdaj naletela na kaj medel odmev. Na to kar naprej opozarjamo, da bi se vsi zavedali, kako časopis ni in ne sme biti le stvar nekaj ljudi ali uredniškega odbora. Le z najširšim sodelovanjem bo dosegel svoj namen — obveščanje o vseh pomembnih dogodkih v tovarni in zunaj nje.«

Celo družbenopolitične organizacije se tega še ne zavedajo povsem. Mladina se res oglaša, premalo pa je prispevkov njenih članov, ki bi pisali o položaju in vlogi mladih delavcev v posameznih sredinah. Glasilo redno objavlja sklepe in predloge konference sindikata, ni pa nikakršnih vesti o delovanju izvršnih odborov sindikata v temeljnih organizacijah. Tudi članki o delu zveze komunistov so v glasilu redkost.

»Res je naš časopis včasih premalo aktualen, nezanimiv in pust. Del krivde za to nosijo sodelavci, ki bi morali napisati dogovorjene članke, pa svojih zadolžitev ne jemljejo resno. Uredniški odbor pripravlja številke in pri vsaki prosi 15 do 20 sodelavcev, naj napišejo zanimive prispevke z vseh področij svojega dela. Žal se skoraj redno zgodi, da polovica ali več dogovorjenih tem odpade. »Mašila«, ki smo jih tako prisiljeni uporabiti, gotovo ne prispevajo k večji kakovosti informacij, ki bi jih delavci potrebovali za odločanje, trpita pa tudi aktualnost in zanimivost časopisa.«

Slišali smo, da tudi uredniški odbor svojega dela ne opravlja tako, kot bi ga moral. Delegati v njem se svoje odgovornosti še ne zavedajo dovolj, ne udeležujejo se sej, ne prinašajo novic iz svojih delovnih sredin in ne spodbujajo novih sodelavcev. Tako je letos ena osnovnih nalog pomesti najprej pred svojim pragom in potem na osnovi odgovornega, zavzetega dela uredniškega odbora akcijo zastaviti širše. Ena od osti pisanja Krke bo letošnje leto uprta v stabilizacijska prizadevanja. Predvsem vodilne in vodstvene delavce bodo skušali pritegniti k sodelovanju, ki naj bi delavce sproti seznanjalo s stabilizacijskimi ukrepi in njihovim uresničevanjem.

Ciril Brajer

Dobro obveščanje v Peku razvija tudi dobre delegatske odnose

»Kar reče delegacija Peka, drži«, pravijo v Tržiču

Lanskega novembra so se udeleženci drugega srečanja urednikov, novinarjev in organizatorjev obveščanja v združenem delu domenili, da bodo v začetku letošnjega leta v vseh slovenskih regijah tekli pogovori o obveščanju v posameznih organizacijah združenega dela.

Med temi pogovori naj bi ugotovili, kakšna je bila doslej obveščenost delavcev v združenem delu. Težave, ki so se na tem področju pojavljale, bi po skupnem pogovoru gotovo lažje premagovali. Eden namenov te akcije je tudi spodbujanje delavcev, da bi v procesu obveščanja čim bolj aktivno sodelovali, bolj pa bi zaživel tudi pretok informacij v Zvezi sindikatov Slovenije.

Akcija je stekla prejšnji torek v tržiškem Peku, nadaljevala se je v INA Nafti Lendava, sledili bodo Predilnica Litija, Železarna Ravne, Brivsko frizersko podjetje Ljubljana, Soško gozdno gospodarstvo v Tolminu, THP Portorož, Klinični center Postojna, Certus Maribor, Gorenje Velenje, Elektroporcelan Izlake, Tovarna celuloze in papirja Djuro Salaj Krško in SGP Pionir Novo mesto.

Dopoldanskim pogovorom v organizacijah združenega dela sledijo tudi posveti na občinskih svetih zveze sindikatov z isto vsebino — oceno stanja na področju informacij v OZD in načinov obveščanja delavcev. Seveda je pomembna tudi vsebina informacij, ki jih delavci dobivajo, opredeljenost vloge obveščanja v samoupravnih aktih OZD in podružbljanje obveščanja delavcev ter vloga družbeno političnih organizacij pri tem. Temi pogovorov sta še akcija Tisoč delavcev — sodelavcev in ocena Delavske enotnosti.

Tak pristop bo do zdaj dokaj posplošene stvari le konkretiziral. Natančna ocena stanja bo pripomogla k odpravljanju pomanjkljivosti, včasih že kar med pogovori.

Povedali smo že, da je usklajena akcija družbeno političnih organizacij stekla v tržiškem Peku. To organizacijo združenega dela so obiskali Boštjan Pirc, predsednik Odbora za obveščanje in politično propagando pri RS ZSS in člani komisije predsedstva CK ZKS za agitacijo in propagando.

Ugotovili so, da je v Peku sistem obveščanja lepo razvejan. Odbor za obveščanje, ki so ga ustanovili na ravni delovne organizacije, usklajuje vse dejavnosti na področju obveščanja. Njegove člane volijo vse temeljne organizacije združenega dela po delegatskem načelu. V pogovoru se je pokazalo, da delo tega odbora kljub lepim uspehom le še ni dovolj odmevno. Sestaja se le dva do trikrat letno in v njem ni predstavnikov družbeno političnih organizacij. Že razmišljajo, kako bi tudi te vključili v delo odbora, ki naj bi se sestal najmanj enkrat v vsakem četrtletju. Na ta način bi svoje delo lahko sproti dopolnjeval in sproti odpravljal vse težave in pomanjkljivosti.

Izvršni organ tega telesa je uredniški odbor Čevljarja. To je glasilo delavcev tega kolektiva, ki izide vsak mesec, vključuje pa tudi Čevljarjeva obvestila, ki jih izdajo najmanj enkrat tedensko. Prav ta obvestila so temelj sprotnega obveščanja. Glasilo in njegove »priloge« izdajajo tudi v srbohrvaškem jeziku, saj je v Peku zaposlenih precej delavcev iz drugih jugoslovanskih republik. Lahko se pohvalijo tudi s skrbno urejenimi oglasnimi deskami in lastno razglasno radijsko postajo. Temeljna organizacija združenega dela Mreža ima poleg vsega naštetega še Sindikalni obveščevalec. Združuje namreč 132 poslovalnic širom Jugoslavije in obveščevalec jim služi kot koristen način sindikalnega povezovanja.

Pripravljajo še novo obliko obveščanja, »odprte sestanke«. Pomenili naj bi res neposredno obliko soočanja vprašanj delavcev in odgovorov, za katere bi poskrbel celoten poslovodni sestav.

Toliko o oblikah obveščanja v Peku. Ko je stekla beseda o vsebini, se je pokazalo, da je najmanj težav z informacijami o pogojih in rezultatih gospodarjenja.

Poslovodni delavci se dolžnosti do obveščanja zavedajo in jo tudi izpolnjujejo. Spodbuditi bodo morali še vključevanje družbenopolitičnih organizacij in čim širšega kroga delavcev. Tudi obveščanje v delegatskem sistemu v tovarni in zunaj nje je lepo zaživelo, informacije so kakovostne in v večini primerov zelo hitre.

Popoldanski pogovor na občinskem sindikatu je pokazal, da je obveščanje v Peku vzor v občini. V drugih delovnih sredinah je sredstev za razvoj tega področja sicer dobolj, primanjkuje pa usposobljenih kadrov.

Ciril Brajer

Ni vprašanja brez odgovora

S čim se bomo greli?

Lani sem pri mariborskem podjetju »Smreka« naročil pet ton premoga na kredit. Ker ga do jeseni nisem dobil, sem šel štirikrat pobarat, zakaj ne. Zato sem izgubil osem delovnih ur in prevozil 80 km poti. Po telefonu namreč nisem dosegel nič; le osebna intervencija nekaj zaleže. Premog sem končno dobil v oktobru, torej pet mesecev kasneje, kot sem ga naročil. Če bi 500 dinarjev, kolikor je bil predujem, vložil v banko, bi se mi nateklo tudi nekaj obresti. Tako pa sem podpiral le »Smreko«. To ni več pošteno. Moram pa še povedati, da sem dobil le 4,5 t premoga. Prvič zato, ker se je podražil in drugič, ker ga je zaradi pomanjkanja vsak dobil lahko le toliko.

No, kljub temu smo se čez zimo pri nas doma kar dostojno greli. Sprašujem pa se, kako bo letos. Zato sem šel že februarja dvakrat povprašat, kako bo s premogom. V vseh trgovinah so mi odgovarjali: »Nimamo!« Neki prodajalec mi je celo dejal: »Če hočete premog, potem se ob štirih ali petih zjutraj postavite v vrsto in če boste imeli srečo, ga boste tudi kaj dobili. In to samo lesenega. Visokokaloričnega namreč že ves mesec nismo dobili...« Nizkokalorični premog pa je za centralno kurjavo preslab. Sedaj se pa zamislite, v kako težkem položaju smo tisti delavci, ki moramo sami skrbeti za kurjavo. Onim v blokih je mnogo lažje: družba mu preskrbi vse, le malo globlje mora seči v žep.

V javnih občilih nam zatrjujete, da je premoga dovolj, le z nafto in tekočimi gorivi da je bolj težko. Jaz pa mislim, da je vsega dovolj. Le slabo smo organizirani. Še več pa je špekulacij s cenami. Lani se tja do jeseni nismo mogli zmeniti za cene, ko pa je zima potrkala na vrata, smo jih dvignili. Premog je potem bil, a ga niso uspeli dostavljati potrošnikom. Takšna je naša preskrba; povzroča nam le skrbi in nejevoljo.

Naslednja zima bo hitro pred vrati. Zato je že sedaj čas da uredimo organizirano preskrbo s premogom in ostalimi gorivi. Da ne bomo tarnali vsak po svoje in se jezili, naj sindikat pokliče na odgovornost tiste, ki so za to zadolženi. Če smo s premogom tako bogati, potem menda ja ne bomo trpeli pomanjkanja. Saj, dandanašnji je že vse tako drago, da nihče po nepotrebnem ne troši nobenih stvari.

Vili Kankl, Zrkovska c. 166, Maribor

Odgovor trgovskega in proizvodnega podjetja »Dom — Smreka« Maribor:

S sindikalnimi organizacijami smo v začetku lanskega leta sklenili pogodbe za dobavo premoga njihovim članom za kurilno sezono 1979—80 in se dogovorili, da bomo premog izročili koristnikom, navedenim v seznamih, sukcesivno preko poletja tako, da bomo po sprejemu denarnih sredstev dobavili količine, ki bodo po vrednosti ustrezale vplačanim akontacijam. Dobave s strani naših dobaviteljev premoga pa niso potekale v skladu s sklenjenimi pogodbami in so zato nastopile težave, ker je določenih, naročenih vrst premoga primanjkovalo.

Iz tega sledi, da v navedenem obdobju nismo prodajali blaga na kredit in da s privatniki nismo sklepali pogodb o dobavi premoga.

Kar zadeva obresti pa pojasnjujemo, da predpis nalaga izplačilo ustreznih obresti, kadar dobava blaga ni izvršena, v 30 dneh od dneva kupčevega plačila. Obresti pa znašajo za družbeno pravne osebe toliko, kot jih daje banka za deponirana sredstva na vpogled, če so kupci delovne organizacije in druge pravne osebne, med katere sodi tudi sindikalna organizacija, ki je z nami sklenila kupoprodajno pogodbo.

V letošnjem letu bo situacija preskrbe potrošnikov s premogom še bolj pereča, z ozirom na dejstvo, da z resolucijami apelirajo na potrošnike k usmeritvi s tekočih na trda goriva, nihče pa pri tem ne pomisli, da potrebnega premoga ni na razpolago.

Merodajne forume je vsekakor seznaniti z nastalo situacijo, kajti trgovina sama ni v stanju zagotoviti večjih količin premoga.

Franc Veingerl, šef komercialnega sektorja.

Anton Cverlin, vodja odd. za kurjavo

Svet v naših očeh: neodvisni Zimbabve

Nekaj manj kot mesec dni nas še loči do dneva, ko bo Zimbabve postal neodvisna afriška država. Pot do neodvisnosti je bila dolga in težka. Povezana je bila z mnogimi težavami, od tiste, ko se je Smith samovoljno postavil na čelo manjšinske bele vlade, do sedemletnega odpora, ki ga je vodila Patriotska fronta. Med njimi je bilo na ducate drugih težav, ki so najbolj prizadele večinsko črnsko prebivalstvo.

Danes je teh težav konec. Po prvih svobodnih volitvah, na katerih je z absolutno večino zmagala Patriotska fronta, pa se ob tem Zimbabveju obeta svetla prihodnost. Zmagovalec teh volitev Robert Mugabe je dobil mandat za sestavo nove vlade. Vlado je že sestavil. V njej niso le ministri, ki pripadajo zmagovalcem, temveč tudi tisti, ki so bili zmagani in premagani. V vladi sta tudi dva belca.

To dejstvo pa vzbuja v svetu veliko zanimanje. Marsikateri radikalno usmerjeni politiki in gibanja so pričakovali od Mugabeja nekakšen radikalizem, ki bi se mejil z revanšizmom, predvsem do bele manjšine in črnih izdajalcev. Drugi pa so pričakovali, da bo takoj po volitvah prišlo do nekakšnega državnega udara, ki bi to celotno dogajanje prikazal v luči politične farse. Zgodilo se ni ne eno ne drugo. Mugabe je ubral tretjo pot, edino realno v tem trenutku. Odločil se je za nekakšno specifično nacionalno in rasno spravo. Pobotal se je s svojimi črnimi rojaki, pomiril se je z belo manjšino.

Taka Mugabejeva usmeritev je plod politične modrosti, ki jo ta zimbabveški intelektualec in voditelj ubira pravzaprav vso revolucionarno pot. V njegovi dosedanji dejavnosti ni bilo opaziti drugačnega obnašanja, kot ga kaže sedaj. Čeprav so mu večkrat zamerili, da je marksist, se ni nikoli bal marksizma, ki se je v njegovi praksi odražal kot dejstvo in realizem, ki izhaja iz položaja v njegovi državi in njegove države v tem delu sveta. Vsaka druga, bodisi bolj radikalna in levičarska, bodisi socialnodemokratska ali desničarska smer bi dovedla do ponovnega zaostrovanja v deželi in tudi v tem delu sveta. To pozabljajo njegovi prvi kritiki.

Mugabe je kot izkušen politik in voditelj že dolgo časa v gibanju neuvrščenih. Tam se je njegovo osvobodilno gibanje učilo političnega in državniškega realizma. To, kar se je naučilo, je s pridom takoj začelo izvajati v praksi. Gibanju in Mugabeju je jasno, da socialna in rasna nasprotja ne morejo biti presežena s svobodnimi volitvami, če se takim volitvam pod zaščito bivšega kolonizatorja lahko reče svobodne volitve. Čeprav so bile volitve objektivne in pravične, niso pravzaprav ničesar rešile razen tega, da so pokazale, kakšna je volja večine, kakšen je realizem v državi. To so pokazale. Toda to je premalo za kakršenkoli radikalizem ali pa globlji poseg v sedanja ravnovesja. Zato se je osvobodilno gibanje in z njim Mugabe sam, odločilo, da uberejo svojo pot počasnega spreminjanja sedanje podobe Zimbabveja in to na vseh področjih, od politike do socialne slike. V tem spreminjanju pa je sožitje pluralizma ras in političnih sil več kot potrebno.

Novi predsednik vlade svobodnega Zimbabveja je večkrat po zmagi spregovoril o Jugoslaviji in naši pomoči Patriotski fronti. Zahvalil se je za to pomoč in izrazil upanje, da se bodo stiki med državama tudi v prihodnje razvijali vsestransko. Te njegove besede so prišle kot krona našemu veselju, saj smo se resnično veselili uspehu Mugabeja in njegove Patriotske fronte. To veselje ni bilo spontano. Narobe, bilo je plod naše principialne politike, ki smo jo vodili do Zimbabveja in Patriotske fronte, in rezultat naše neuvrščene politike. To je eden od biserov naše zunanje politike v tem letu.

Tisto, kar nas pa le malo skrbi ob vsem tem, je dejstvo, da smo se vedno v takih položajih obnašali po takem navdušenju dokaj skromno, rekli bi celo, površno. Nikdar nismo v isti meri prenesli dobre politične odnose tudi na ekonomske odnose. Tu smo vedno zatajili. Želeli bi, da se ta naša slaba praksa tokrat ne bi ponovila.

Da do tega ne pride, je potrebno, da se vsi dejavniki v naši republiki in na ravni federacije dogovorijo, na kakšne načine bodo sodelovali v obnovi svobodnega Zimbabveja. Naloge bi morale izhajati iz natančnega programa. Kar se nas v sindikatih tiče, smo prepričani, da bomo s svoje strani k temu prispevali.

Upamo, da bomo v Zimbabveju dosegli letos in v naslednjih letih še kakšen biser naše zunanje politike in ekonomskih odnosov s tujino.

V. K.

V nedeljo bo krenila na pot letošnja

Štafeta mladosti

Letošnja štafeta mladosti z najlepšimi željami ob rojstnem dnevu tovariša Tita bo odšla na pot to nedeljo z novosadskega Trga svobode. Ponesel jo bo mladi kovinski delavec Zoran Ostojić, ki je pred dnevi novinarjem dejal: »Zame je to izredna čast in velika obveznost, da se nenehno potrjujem z delom.«

Zoran je iz delavske družine, v kateri je kovinarska stroka že tradicija. Kovinarja sta tudi njegov oče in brat. Dela v novosadski tovarni »Petar Drapšin« in se želi pri svojem delu čimveč naučiti in se nenehno izpopolnjevati. Zelo je vesel, da so ga predlagali za štipendista Titovega sklada, ker bo tako lahko nadaljeval šolanje na višji strojni šoli.

Ta vzorni mladi delavec je na več tekmovanjih kovinarjev v temeljni organizaciji, občini in pokrajini prejel vrsto nagrad in drugih priznanj.

Idejno rešitev za izdelavo letošnje štafetne palice je prispeval 26-letni novosadski kipar Laszlo Szilagyi in so jo vlili v novosadski »Livnici«.

Kot je povedal avtor, sta osnovna zamisel za štafetno palico popek in cvet. Njena osnova je osmerokotnik, ki ponazarja skupnost socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin. Spodnji del štafetne palice ponazarja vzpon in razvoj, ki ga dosegajo vsi narodi in narodnosti, pobrateni v socialistično neuvrščeno Jugoslavijo. Cvet na vrhu z osmimi venčnimi listi simbolizira razvoj, ljubezen, toplino čustev, popki pa kontinuiteto naše revolucije, ki z najnaprednejšimi idejami ustvarja neslutene razsežnosti človekove sreče in dostojanstva.

Kot so povedali na nedavni tiskovni konferenci, se bo štafeta mladosti na svoji poti po glavnem mestu SAP Vojvodine mudila tudi v tovarni »Novkabel«, ki je ena od prvih tovarn v naši državi, kjer so ustanovili delavski svet.

Ob 60-letnici Franca Tavčarja-Roka in Staneta Potočarja-Lazarja

Zvestoba potem revolucije

V ponedeljek zvečer je France Popit, predsednik CK ZKS, priredil v vili Podrožnik srečanje ob 60-letnici Franca Tavčarja-Roka in Staneta Potočarja-Lazarja, ki je šestdesetletnico življenja dopolnil lani. V slavnostnem nagovoru je France Popit poudaril, da je oba slavljenca vodila pot prek različnih mejnikov in družbenopolitičnih dolžnosti od navadnega vojaka do najvišjih poveljniških in političnih dolžnosti v NOB ter v povojni graditvi socialistične Jugoslavije.

»Rastla sta skupaj z našo narodnoosvobodilno vojsko in partizanskimi odredi, ki so bili izraz hotenja slovenskega ljudstva, da se z orožjem upre okupatorju in da si zagotovi svobodno in neodvisno slovensko republiko v suvereni Jugoslaviji in nove družbene odnose. Pri tem sta slavljenca pokazala velik pogum, požrtvovalnost, samoiniciativnost in poveljniške vrline,« je med drugim še posebej poudaril France Popit na srečanju, ki so se ga udeležili tudi najvidnejši slovenski družbenopolitični delavci.

OD SOBOTE DO SOBOTE

Sobota, 15. marca

Z obiskom v tovarni obutve Peko v Tržiču je dvodnevni obisk v SR Sloveniji zaključila delegacija vlade kitajske province Sečuan. Gostje so se sestali tudi z delegacijo slovenskega izvršnega sveta, s katero so obravnavali predvsem možnosti za nadaljnjo krepitev in razširitev gospodarskega sodelovanja med našo republiko in provinco Sečuan.

Sindikalni delavci Dolenjske in Bele krajine so na posvetovanju v Čermošnjicah ugotovili, da so lani delovne organizacije na tem območju dobro poslovale. Izjeme so predvsem rudnik Kanižarica ter kolektiva industrije gradbenega materiala v Račjem selu in šentjernejske Iskre.

Nedelja, 16. marca

V ljubljanskem Kliničnem centru je po kratki in hudi bolezni umrl koroški prvoborec, publicist in revolucionar Karel Prušnik-Gašper. Bil je predsednik Zveze koroških partizanov in vidni politični aktivist Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

Ponedeljek, 17. marca

Predsedstvo CK ZKS je ugodno ocenilo družbenopolitične in varnostne razmere v naši republiki. V prvih mesecih letošnjega leta se je ob zaostrenih in nemirnih mednarodnih razmerah, ob zapletenem gospodarskem položaju ter ob stabilizacijskih prizadevanjih pokazalo, da so tudi v izrednih razmerah vsi dejavniki uspešno delovali v okviru obstoječih institucij družbenopolitičnega sistema, kar je še okrepilo zaupanje ljudi vanje.

Člani sveta za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko pri predsedstvu RK SZDL so razpravljali o poteku priprav na planiranje razvoja v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Pri tem so ugotovili, da razvojne smernice oblikujejo predvsem strokovnjaki, premalo pa o srednjeročnih načrtih razmišljajo v praksi.

Torek, 18. marca

Tudi predsedstvo RK SZDL se je zavzelo za to, da bi v priprave novih srednjeročnih načrtov pritegnili čimveč delavcev iz delovnih organizacij in občanov v KS.

Predsedstvo skupščine SFRJ se je dogovorilo o dnevnih redih zasedanja zborov zvezne skupščine, na katerem bodo delegati 26. marca poslušali poročilo o delu ZIS v zadnjem letu, poročilo o tem, kako uresničujemo sklepe o gospodarskem sodelovanju z deželami v razvoju in o delovanju zvezne uprave.

Sreda, 19. marca

Svet za vzgodo in izobraževanje pri RK SZDL je razpravljal o predlogu zakona o usmerjenem izobraževanju in o izhodiščih za oblikovanje mreže šol.

Četrtek, 20. marca

Osrednja tema seje predsedstva RS ZSS je bila obravnava poročila o aktivnosti ZSS pri uresničevanju gospodarske stabilizacije.

DE

družboslovna zbirka

V družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost je kot prva v letu 1980 izšla knjiga:

Stevan Bezdanov:

Združeno delo in izobraževanje

Knjiga prispeva aktualen prispevek k razvoju samoupravne teorije vzgoje in izobraževanja ter k uresničevanju ustavne zasnove združenega dela na področju vzgoje in izobraževanja.

Cena 190 din.

Knjigo lahko naročite na naslov TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, oz. kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izvod(ov) knjige ZDRUŽENO DELO IN IZOBRAŽEVANJE.

Naročeno pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Naročeno dne: .....

Ime in priimek naročnika: .....

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjige.

....

Žig (podpis naročnika)

TA TEDEN V ŽARIŠČU

BRUSELJ — Zunanji ministri devetih zahodnoevropskih držav so potrdili sporazum o gospodarskem sodelovanju med Jugoslavijo in EGS. S tem so odprli pot za njegov podpis in ratifikacijo v parlamentih držav članic Evropske gospodarske skupnosti. Ministrski svet je pooblastil izvršno komisijo, da začne pogajanja z Jugoslavijo za sklenitev prehodnih sporazumov tako, da bi trgovska določila in finančni protokol novega sporazuma lahko začela veljati 1. julija.

NEW YORK — Na sedežu Združenih narodov se je končal ministrski sestanek skupine 77 držav v razvoju. Na njem so sprejeli skupno osnovo za pogajanja z razvitimi državami na posebnem zasedanju generalne skupščine ZN avgusta letos. Dogovorili so se o izdelavi konkretnih predlogov za sodelovanje med državami v razvoju. Jugoslovanska stališča je na sestanku obrazložil zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec.

MOSKVA — Delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije, ki jo je vodil predsednik Mika Špiljak, je bila na obisku v Sovjetski zvezi kot gost vsezveznega centralnega sveta sindikatov ZSSR. V pogovorih so se medsebojno informirali o osnovnih smereh dejavnosti jugoslovanskih in sovjetskih sindikatov, poudarili uspešno dvostransko sodelovanje ter izmenjali mnenja o mednarodnem sindikalnem gibanju, posebej še o pripravh na svetovno sindikalno konferenco o problemih razvoja sveta, ki bo konec prihodnjega meseca v Beogradu.

Po obisku v Sovjetski zvezi je naša sindikalna delegacija odpotovala na Finsko, kjer jo je sprejel predsednik vlade Mauro Koivisto, srečala pa se je s svojim gostiteljem, predsednikom centralne zveze finskih sindikatov Pekom Oividom. Gostitelji so izrazili iskrene želje po izboljšanju zdravja predsednika Tita.

NEW YORK, TEL AVIV — Nedavni sklep izraelske vlade, da bodo še naprej gradili naselja na zasedenih arabskih ozemljih je naletel na proteste ne le v arabskem svetu, marveč celo polovica Izraelcev nasprotuje tej politiki. Odbor Združenih narodov za palestinske pravice je zahteval takojšno uvedbo sankcij proti Izraelu, ali pa posebno zasedanje generalne skupščine o palestinskem vprašanju.

PEKING — Kitajski tisk je objavil »vodilna načela v notranjih partijskih odnosih«. To je naj pomembnejši partijski dokument, sprejet v minulih 25 letih. Osrednji značilnosti dokumenta, ki so ga sprejeli na nedavnem 5. plenuma CK KP Kitajske, sta uveljavljanje ustvarjalnega reševanja sedanjih kitajskih problemov in krepitev kolektivnega vodstva.

MIK

Radeški papirničarji se lotevajo zahtevne naložbe

Vlaganje v boljši papir

Velike težave z lesom, s katerim se srečuje 1800-članski kolektiv krških papirničarjev in celulozarjev, se zadnja leta vedno bolj stopnjujejo. Znano je namreč, da je Tovarna celuloze in papirja Djuro Salaj največji porabnik lesa v Sloveniji in eden največjih v državi, pri tem pa je v veliki meri odvisna od njegovega uvoza. Posebej kritična postaja v zadnjem času oskrba s celuloznim lesom iglavcev, saj ga dnevno porabijo več kot 2.000 kubičnih metrov.

Izhod v sili so našli, saj kljub izredno nizki akumulativnosti vlagajo precejšnja sredstva v razširjeno gozdno biološko reprodukcijo ter v odpiranje novih in vzdrževanje obstoječih gozdnih komunikacij, med katerimi imajo ceste poseben pomen. Sredstva namenjajo za zasnovo plantažnih nasadov hitrorastočih vrst listavcev, v intenzivne nasade, sedaj pa že tudi v pogozdovanje goličav.

Tako se nameravajo z učenci osnovnih šol po vsej Sloveniji lotiti doslej prve tovrstne akcije pri nas, predvsem z veliko željo, da se ne bi več ponovili primeri, ko so gozdarji morali uničevati gozdne sadike, preprosto zategadelj, ker ni bilo nikogar, da bi jih posadil. Letno žele krški papirničarji in celulozarji pogozditi 2.000 hektarjev opuščenih zemljišč, že lani pa so za začetek akcije pogozdili nekaj sto hektarjev!

Zato je krška tovarna celuloze in papirja pri uresničevanju svoje široko zasnovane akcije za razširjeno gozdno biološko reprodukcijo, s katero bi z leti, če že ne odpravili pa vsaj omilili kritično pomanjkanje lesa za potrebe celulozno-papirne industrije iz domačih virov, povabila k pogozdovanju vse slovenske šolarje. Tako naj bi samo učenci osnovne šole Jurij Dalmatin iz Krškega letno pogozdili vsaj dva hektarja površin, že lansko jesen pa so samo v treh dneh pogozdili hektar zemljišča!

Torej ne more biti več nobenega dvoma o tem, da ima proizvodnja sadik dolgoročen pomen in da bi morali vzporedno s krško akcijo v Sloveniji takoj začeti z njihovo izbiro in vzgojo. Po ocenah strokovnjakov ljubljanskega inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo, bi lahko vsako leto v naši republiki posadili od 250 do 300.000 sadik na doslej popolnoma neplodnih gozdnih tleh ali na neizkoriščenih kmetijskih zemljiščih. Tako bi v dvanajstih do petnajstih letih dobili najmanj od 300 do 400 tisoč kubičnih metrov lesne mase, sposobne za predelavo v papir, iverne plošče itd. Vendar pa do lesa pridemo veliko prej, zlasti od zasnovi, denimo, topolovih plantaž, ki nam že po nekaj letih dajejo precejšnje količine osnovne surovine za potrebe celulozne industrije.

Seveda pa bi morali akcijo krškega kolektiva skupno podpreti tudi lesna industrija, gozdarstvo in kmetijstvo, lesno predelovalna in papirna industrija, predvsem združene delovne organizacije v okviru SOZD Slovenija papir, pa bi jo morali finančno podpreti in v sodelovanju z gozdnogospodarskimi organizacijami poskrbeti za množično proizvodnjo gozdnih sadik.

To toliko bolj ob spoznanju, ker imamo danes v Sloveniji že 350.000 hektarjev opuščenih kmetijskih zemljišč in malodonosnih gozdov, ki so potrebni kar najhitrejšega urejevanja. Več kot desetino teh površin bi lahko z leti, morda že do konca novega srenjdročnega obdobja, preuredili v plantaže hitrorastočih vrst iglavcev in listavcev, za katere se zanima predvsem celulozna industrija, tretjino bi lahko preuredili v urejene, gospodarno visoko donosne gozdove, tri petine pa prepustili naravnemu zaraščanju.

Vse te zamisli bo moč uresničiti, kajti v srednjeročnem obdobju 1981—85 obnova, nega in varstvo gozdov ne bodo terjale več sredstev, kot so jih doslej, to pa pomeni, da bomo za vlaganja potrebovali 522 milijonov dinarjev. Dobro tretjino teh sredstev naj bi namenili za razširjeno gozdno biološko reprodukcijo, za urejevanje gozdov pa naj bi porabili nekaj več kot 100 milijonov dinarjev. Dve tretjini potrebnega denarja (347 milijonov dinarjev) naj bi zbralo gozdarstvo, ostala pa republiška interesna skupnost za gozdarstvo, delovne organizacije za predelavo lesa in republika.

Ivo Virnik

Tržiški čevljarji — uspešni izvozniki

Milijon parov čevljev na zahodni trg

V Tovarni obutve Peko iz Tržiča načrtujejo v letošnjem letu, da bodo prodali na zahodno tržišče, predvsem v ZR Nemčijo milijon parov čevljev, skupaj s kooperanti pa kar 1.116.000 parov. Poleg tega bodo na zahodno tržišče prodali še 920.000 parov poliuretanskih podplatov in 225.000 parov zgornjih delov čevljev. Za to naj bi iztržili 402 milijona deviznih dinarjev, kar je 27% več kot v letu 1979.

Ugodni rezultati v izvozu so posledica desetletnega načrtnega dela na tem področju. Včasih nerentabilni izvozni posli so postali pozitivni (7 — 8%) in tako pomemben vir dohodka delavcev Peka. V ZR Nemčiji štejejo Tovarno obutve Peko med enega največjih dobaviteljev čevljev in resnega konkurenta domači čevljarski industriji.

Nov sporazum Jugoslavije z EGS daje upanje, da tudi izvoz čevljev v enakopravnejšem startu z zahodno evropskimi proizvajalci čevljev, namreč sedaj razen manjših kontigentov je na zahodnem trgu 8% carine, ki zmanjšuje konkurenčnost izvoženih čevljev, ki so dražji tudi za domače carinske in necarinske dajatve, ki so v poprečju 35% in jih izvozna premija ne pokrije.

Dosti večji problem kot je tako imenovana »sistemska izguba«, predstavljajo v izvozu različne uvozne omejitve nujno potrebnega reprodukcijskega materiala in opreme, ki jih ni moč dobiti na domačem trgu. Za letos je bilo planirano za 252 milijonov din uvoza s konvertibilnega področja, kar pa gotovo ne bo realizirano in bo gotovo velika ovira pri realizaciji smelo začrtanega izvoza.

Božidar Meglič

Krški papirničarji se lotevajo široke akcije pogozdovanja

Z leti manj težav z lesom

Pred skoraj 250 leti, ko so v dolini ob potoku Sopota v bližini Radeč pri Zidanem mostu začetli izdelovati papir, prav gotovo niso vedeli, da so že takrat postavili temelje tovarni, ki se je kasneje razvila v enega izmed najbolj znanih jugoslovanskih proizvajalcev posebnih vrst papirjev. Toda zgodovinski viri navkljub temu dokazujejo, da so že v tistih letih izdelovali tudi papirje boljših vrst, med katerimi so najbolj sloveli tisti z vodnim znakom. Svojim prvim uspehom se radeški papirničarji niso nikoli odpovedali, temveč so vseskozi dolgoletnim izkušnjam in strokovnemu znanju dodajali nova spoznanja.

Obseg proizvodnje je bil zelo skromen do začetka tega stoletja, ko je začel obratovati prvi papirni stroj, ki mu je med obema vojnama sledil še drugi. Vojna vihra ni prizanesla tudi radeški papirnici, vendar so jo delavci po osvoboditvi takoj obnovili in nadaljevali z bogato tradicijo izdelovanja boljših vrst papirjev. Potrebe po specialnih papirjih na domačem trgu in v tujini so bile iz leta v leto večje, zato so se v Radečah najprej odločili za postavitev stroja za površinsko oplemenitenje papirjev. Pred 15 leti so dvema dodali tretji papirni stroj, ki je takratno proizvodno zmogljivost 3500 ton povečal na skoraj 10.000 ton, v zadnjih letih pa sta mu sledila dva stroja za premazovanje kartonov in naposled pred tremi leti še en papirni stroj, ki je podvojil proizvodnjo.

Ker je najstarejši stroj v tovarni star že skoraj osem desetletij, toliko pa tudi vsi spremljajoči pomožni deli, je kajpak razumljivo, da v Radečah s takšno opremo niso mogli več slediti vsem tržnim zahtevam in da še s toliko dobre volje in znanja niso več sposobni izdelovati najkvalitetnejših papirjev. Skratka, prevladalo je spoznanje: če jih ne bomo v zadostnih količinah proizvajali doma, jih bomo morali za druga denarje uvažati.

In ker so se radeški papirničarji že pred leti usmerili ne v povečevanje vsakoletnih količin, temveč v izboljšanje proizvodnje, so se odločili, da že večkrat odplačane naprave nadomestijo z novo opremo. Naložba bo omogočila proizvodnjo visokokvalitetnih vrednostnih in zaščitenih papirjev, ki bodo odgovarjali zahtevam Narodne banke in drugih porabnikov. Znano je, da ima radeška papirnica dolgoletno tradicijo v proizvodnji visokokvalitetnih vrst papirjev, ki se uporabljajo za izdelavo bankovcev, čekov, obveznic, hranilnih knjižic, menic itd. Seveda je tovrstna proizvodnja v prvi vrsti namenjena potrebam Narodne banke SFRJ oziroma Zavoda za izradu novčanica in je torej izrednega pomena za vso državo, zlasti še, ker je tovarna dokumentnega in kartnega papirja v Radečah danes edini proizvajalec omenjenih vrst papirjev pri nas.

Po predlogu sprememb in dopolnitev dogovora o temeljih družbenega plana Slovenije za obdobje 1976—1980, sodi investicija radeških papirničarjev med prednostne naložbe, saj bo nadomestila uvoz in prispevala k večjemu izvozu visokokvalitetnih vrst papirjev, prav tako pa predstavlja visoko raven predelave. Nova sodobna oprema bo omogočila povečanje proizvodnje za nekaj več kot 10 odstotkov, vendar bo zaradi svojih posebnosti in zahtevnosti izredno draga, saj znaša predračunska vrednost investicije skoraj 470 milijonov dinarjev. Ker investitor ni mogel v celoti zagotoviti lastne udeležbe, je finančna konstrukcija zasnovana tako, da so poleg sredstev radeških papirničarjev angažirana še sredstva domačih kupcev, temeljnih bank Združene Ljubljanske banke, Splošne banke in Zavarovalnice Celje ter kredit inozemskega partnerja. V primeru radeške investicije je bilo združevanje sredstev izredno uspešno, kar še posebej velja za Združeno Ljubljansko banko, pri kateri združuje svoja sredstva za omenjeno naložbo kar 13 temeljnih bank iz vse Slovenije.

Po predvidenem načrtu mora biti do letošnje jeseni zgrajen nov obrat, montažna dela naj bi bila končana sredi prihodnjega leta, ob koncu leta 1981 pa v Radečah pričakujejo, da bo že stekla nova proizvodnja visokokvalitetnih vrenostnih in zaščitenih papirjev.

Ivo Virnik

Prve lopate za izvozni jašek Nove Preloge velenjskega rudnika lignita Velenje

Zagotovilo za redno preskrbo

V rudniku lignita Velenje so začeli graditi nov izvozni jašek iz premogovnika. Izvozni jašek Nove Preloge je le eden od objektov iz programa gradnje nadomestnih objektov za jašek Preloge velenjskega premogovnika. Nadomestne objekte bodo Velenjčani gradili na dveh lokacijah, in sicer v industrijski coni II ter v Novih Prelogah. Izvozni jašek Nove Preloge, ki ga gradi delovna organizacija Rudarska gradbena dejavnost REK Edvard Kardelj Trbovlje, bo globok 433 metrov, njegov svetli premer pa bo 7,2 metra. Globljenje in betoniranje novega izvoznega jaška bo trajalo 32 mesecev, dela pa bodo izredno zahtevna, saj bodo jašek kopali skozi vodonosne plasti, naplavine, glino in druge materiale, sicer pa računajo, da bo treba izkopati 25.700 kub. m prihribnin ter vgraditi 8.500 kub. m betona. V industrijski coni II bodo začeli že letošnjo spomlad graditi tudi druge objekte, in sicer drobilnico, klasirnico in ranžirne tire itn., v Novih Prelogah pa bodo zraven izvoznega jaška, strojnice in kompresorske postaje zgradili še novo transformatorsko postajo, pa garderobe in kopalnice, avtobusno postajo, novo upravno poslopje, zgradbo za reševalno četo in drugo. Pred koncem preteklega leta pa so v Šoštanju, v okviru programa izgradnje nadomestnih objektov za jašek Preloge, prebili nov zračilni jašek.

Nov izvozni jašek Nove Preloge mora biti zgrajen v 32 mesecih, se pravi, da naj bi 1983. leta že začel služiti svojemu namenu. Njegova gradnja, brez opreme, bo veljala okrog 122 milijonov dinarjev. Sicer pa ga bodo potem, ko bo zgrajen, uporabljali za prevoz rudarjev v jamo in iz jame ter za prevoz materiala, bo pa tudi glavna vstopna pot za svež jamski zrak.

Prestavitev objektov jaška Preloge na novo lokacijo je nujna, da bi lahko začel velenjski premogovnik odkopavati 70 milijonov ton kvalitetnega velenjskega lignita, ki je v varnostnem stebru 16, se pravi neposredno pod objekti jaška Preloge. Z izgradnjo jaška Nove Preloge, ene od velikih investicij v slovenskem premogovništvu v zadnjem obdobju, bo zagotovljeno maksimalno izkoriščanje premogovnih ležišč, prav tako pa bodo stalno zagotovljene potrebne količine velenjskega lignita za potrebe šoštanjskih termoelektrarn.

Marijan Lipovšek

OBIŠČITE KNJIGARNO »DELAVSKE ENOTNOSTI« v Ljubljani, Tavčarjeva 5

Poleg vseh edicij naše založbe (knjižnica SINDIKATI in družboslovna zbirka), publikacij ZKOS in prilog tednika Delavske enotnosti lahko dobite tudi knjige drugih založb (marksistična literatura, zbrana dela, leposlovne uspešnice, izdani zakoni in likovne edicije...). Knjige, ki jih sicer nimamo stalno na zalogi, vam naročimo.
Poleg knjig pa lahko tudi izbirate med slikami slovenskih umetnikov, izdelki ljudske obrti, revijami, časopisi...

Akcija »Družba in knjiga«

Prizadevanja Gorenja za bralno kulturo naj bi imela kar največ posnemovalcev

Z namenom, da bi okrepili družbenoekonomski položaj knjige ter ustvarili materialne in organizacijske pogoje za razvoj celovite bralne kulture smo začeli v Sloveniji z novo, kar najširše zastavljeno družbeno akcijo. ta naj bi pognala korenine v sleherni občini, pa seveda v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela ter krajevnih skupnostih. Osnovne smeri akcije bo, razumljivo, opredeljevalo življenje samo, zagotovo pa je, da bo v središču pozornosti branje in vse, kar je s prebrano literaturo povezano, pa načrtovanje knjig in samoupravni pristop k oblikovanju knjižne politike.

Ni naključje, da je bil eden od prvih pogovorov v okviru akcije »Družba in knjiga« v tovarni gospodinjske opreme Gorenje v Velenju. Člani akcijskega odbora »Knjiga« pri Centralnem komiteju ZKS so se želeli v neposrednem pogovoru z delavci Gorenja seznaniti z njihovimi izkušnjami pri podružbljanju knjižne politike ter pri ustvarjanju materialnih in organizacijskih pogojev za razvijanje celovite bralne kulture. »V Gorenje nismo prišli zato, da bi na dolgo in široko govorili o akciji »Družba in knjiga«, pač pa nas zanima, kako načrtujete potrebe po knjigi, po literaturi vseh vrst, in ali so ta hotenja prisotna v letnih in razvojnih načrtih delovne organizacije«, je med pogovorom še posebej poudaril Franc Šali, izvršni sekretar v predsedstvu CK ZKS. »Zanima nas sodelovanje s kulturnimi institucijami, knjigarnami in založbami, uveljavljanje kulturne volje delavcev Gorenja na področju knjige, sodelovanje delegatov Gorenja v samoupravnih organih knjigarne oziroma knjižnice v Velenju, vpliv na izbor knjižne ponudbe oziroma na samo »proizvodnjo« knjig ter, ne nazadnje, tudi oblike seznanjanja s knjigo?

»»Delavec pisatelju nagrado zvestobe«

Tako predsednik konference osnovnih organizacij zveze sindikatov v TGO Gorenje, Jože Meh, kot udeleženci pogovora, so dokaj podrobno nanizali izkušnje, ki so si jih pridobili v tem velikanu bele tehnike v zadnjih dveh letih pri širjenju bralne kulture. Z akcijo »Delavec pisatelju nagrado zvestobe«, to je s prebiranjem del slovenskih pisateljev in pesnikov ter s srečanjem in pogovori z njimi, so zagotovili v Gorenju takorekoč sočasnost srečanj delavcev z literarnimi

Prvo priznanje »Delavec pisatelju nagrado zvestobe« si je z romanom »Strici so mi povedali« prislužil Miško Kranjec

ustvarjalci in njihovimi deli. To pa je seveda šele začetek prizadevanj za približevanje knjige delavcem Gorenja in za še večjo stimulacijo za več branja. Zlasti spodbudna je bila ugotovitev, da ni bilo težav, ko so organizatorji prve akcije izbirali delavce, ki naj bi prebirali dela slovenskih pisateljev in pesnikov. Bili so tudi taki, ki pred tem niso redno segali po knjigi, zdaj pa je najmanj polovici med njimi, tako je bilo vsaj slišati na pogovoru, postala knjiga takorekoč stalna življenjska spremljevalka. Navdušenje za knjigo je med delavci Gorenja naraščalo med prvo akcijo, pa tudi pozneje. To je gotovo spodbuda z nove akcije, ki pa imajo isti, skupni cilj — da med delavci vzbudijo zanimanje za knjigo.

Zato je tudi jasno, da v Gorenju, kljub prvim izkušnjam, za katere so bogatejši, še vedno iščejo pota in načine, da bi knjigo resnično kar najbolj približali delavcem. Ker akcije »Delavec pisatelju nagrado zvestobe« ne bodo organizirali vsako leto, so za vmesni čas pripravili nov izbor del avtorjev, ki naj bi jih prebrali zaposleni, v načrtu pa je tudi srečanje s tistimi, katerih dela so prebirali delavci Gorenja. Gotovo pa je, da bodo v prihodnje v Gorenju izbor knjig, kot so predlagali udeleženci posveta, obogatili. Tako s knjižno produkcijo iz naše kulturne dediščine, iz zakladnice drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti kot, ne nazadnje, tudi iz zakladnice narodov neuvrščenih dežel.

Primer Gorenja kaže kaj je mogoče storiti, če se posamezna delovna sredina odloči za načrtno akcijo za širjenje bralne kulture. Uspešnost in učinkovitost tovrstnih stremljenj najbolj zgovorno kaže naraščanje števila bralcev v knjižnicah, ki smo mu priča zadnja leta. Žal pa je mogoče ob tem ugotoviti, da knjižna ponudba na Slovenskem še zmeraj ni celovita in usmerjena, ni pa tudi stalna in kritična. Zato ostaja tudi za naprej med prednostnimi nalogami — predstavitev knjige delavcem in jih zainteresirati, da bodo več brali. Treba bo najti način, kako med delavci vzbuditi večje zanimanje za knjigo, saj bo tisti, ki bo začel brati, zagotovo trajno ostal zvest tej naši življenjski spremljevalki. Gre pa tudi za večji vpliv delavcev na izbor knjig, ki jih tiskajo naše založbe.

Nezadosten je vpliv delavcev na založniške programe

Razumljivo je, da med pogovorom v Gorenju ni bilo mogoče odgovoriti na vsa vprašanja, ki so bila zastavljena oziroma so se pojavljala sama po sebi. Posredovali so izkušnje, ki so si jih pridobili v zadnjih dveh letih, posebej še tiste, ki jih že imajo pri širjenju bralne kulture. Poudarili so nujnost stalnosti bralnih akcij, prav tako pa tudi potrebo, da bi skozi različne programe vključili v prihdonje še več delavcev. Povedali so, kakšne oblike so pripravili, da bi bilo seznanjanje s knjigo kar najbolj učinkovito — razstave, literarne večere in pogovore s pisatelji. Tako, kot so bili kritični oziroma samokritični do lastne tovrstne prakse in prizadevanj, so bili kritični do obstoječe knjižne ponudbe, ki žal še zmeraj ni usmerjena, pa na nezadosten oziroma nikakršen vpliv delavcev na izbor knjig, ki jih tiskajo naše založbe oziroma na programe naših založb. Delavcu bi morali, kot je poudarilo več razpravljalcev, kar najbolj približati knjigo, treba pa je poiskati najprimernejše načine, zlasti tudi zavoljo tega, ker je knjiga za prenekaterega delavca resnično draga.

Akcija Gorenja za približevanje knjige delavcem naj bi našla posnemovalce tudi drugod. To si zagotovo tudi zasluži. Seveda pa kaže podobne akcije, tako organizacijsko kot vsebinsko, nenehno bogatiti, da bi tako kar najbolj poglabljali bralno kulturo. Pri spodbujanju delavcev za branje pa bi kazalo v prihodnje, bolj kot doslej, upoštevati resnične interese delavcev, večji napori kot doslej pa bodo potrebni tudi za spodbujanje literarne ustvarjalnosti delavcev.

Z vsesplošno aktivnostjo v vseh sredinah se bo zagotovo širila in krepila tudi bralna kultura. Vprašanje knjižne politike mora postati sestavni del samoupravne prakse in življenja delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela. Aktivni bralci bi morali poslej sestavljati kar najbolj osveščena delegatska jedra, ki bi imela vpliv na oblikovanje knjižne politike v temeljni organizaciji združenega dela, v delovni organizaciji, pa seveda tudi širše. Preko delegatov delavcev v knjižnicah in knjigarnah pa bi omogočili neposredno dogovarjanje delavcev o uresničevanju skupnih ciljev, seveda kar zadeva knjižno politiko. Zagotoviti pa moramo tudi ki najbolj stalno in seveda tudi kritično obveščanje o knjigi, in to za vse sredine. Sproti bo treba bogatiti in dopolnjevati načine, kako knjigo resnično kar najbolj približati delavcu, da bi jo dali delavcu takorekoč v roke. To je sila pomembno, saj je ena od udeleženk pogovora dejala, da ni vselej čas tisti dejavnik, ki naravnava naš odnos do knjige. Kajti »če se zanimaš za knjigo, si poiščeš tudi čas, pa če drugače ne gre, si ga najdeš zvečer.«

»Družba in knjiga« mora postati tudi sindikalna akcija

Prizadevanja za podružbljanje knjižne politike ter za ostvaritev materialnih in organizacijskih pogojev za razvijanje celovite bralne kulture bodo zagotovo uspešna, če bodo na primer sindikalne organizacije, kot je menil eden od razpravljalcev, namenile akciji »Družba in knjiga« vsaj toliko pozornosti, kot jo namenjajo oskrbi delavcev z ozimnico. Prispevek knjigarn za to akcijo pa bi že bil, če bi bilo v knjigarnah, posebej pa še v njihovih izložbah, več knjig, pa manj kristala in drugega galentarijskega blaga itd. Pomemben pa bo seveda tudi prispevek knjižnic itd.

Pogvor v Gorenju je še opozoril, da bo treba knjigo v prihodnje resnično kar najbolj približati našemu delovnemu človeku in občanu. To pa je in ostaja tudi ena od poglavitnih nalog akcije »Družba in knjiga«, kot nadaljevanja akcije Komunista »Človek, delo, kultura«, in med katero bo treba v sleherni sredini oceniti doseženi napredek na področju knjižne politike in sočasno oblikovanje in tudi obvladovanje kulturne politike v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Takšna aktivnost pa mora postati stalnica v hotenjih naših delovnih ljudi, seveda kot že doslej obogatena z raznoraznimi kulturnimi manifestacijami in poglobljeno lastno kulturno ustvarjalnostjo delovnih ljudi.

Marijan Lipovšek

Vorančevi kulturni dnevi

Množično razgibano

Vsekakor je v Sloveniji malo takšnih kulturnih prireditev, pa tudi na Koroškem, ki bi se lahko po svoji množičnosti, po številu nastopajočih kot tudi po tri do štirikrat povečanem obisku merile z Vorančevimi kulturnimi dnevi. V okviru teh prireditev so letos še posebej skrbno pripravili XIII. pevsko srečanje »Od Pliberka do Traberka«. Pripravila ga je Zveza kulturnih organizacij občine Ravne na Koroškem in bilo je v počastitev 35-letnice zmage nad fašizmom in v spomin na trideseto obletnico, ko se je Koroška poslovila od Prežihovega Voranca.

Nastopilo je kar 38 pevskih zborov, ki so razgibali malone sleherni kraj koroške pokrajine, tostran kot onstran državne meje, povsod, kjer se poje in kjer se govori koroška slovenska beseda. Značilna koroška skromnost in premajhna odprtost naših sredstev javnega obveščanja so vzrok, da ta pevska srečanja v javnosti niso dobila odmeva, ki bi si ga zaslužila.

Iz zamejske Koroške je prišlo k nam kar 17 pevskih zborov, naši zbori pa so obiskali Bilčovs in Pliberk, in še bo ta prireditev v pesmi odmevala po tukajšnji in zamejski Koroški.

Samo zaključna prireditev na Ravnah je združila več kot 700 pevcev in najmanj kakih 2.500 poslušalcev. Na veličastni proslavi ljudi iz koroških dolin so sodelovali ravenski godbeniki, praznovali ob svoji domači pesmi, s pevci domačini in pevci, ki so imeli v žepu potni list. Če bi k temu prišteli še druga srečanja ob tem času, potem lahko rečemo, da se je v celotni prireditvi zvrstilo okrog 50 zborov, katerih pevci so se lahko medsebojno poslušali, se primerjali, si izmenjali izkušnje. Množičnost te prireditve bo vsekakor vodila še k višji pevski kvaliteti.

Na Koroškem so bile že mnoge kulturne prireditve, tudi mnogo dražje, a nobena doslej ni pripeljala v kulturrne dvorane toliko ljudi, kot prav to pevsko srečanje, vzbudila toliko navdušenja in kulturnega doživetja tukajšnjemu človeku, fužinarju, knapu, gozdarju in kmetu.

In organizatorji? Opravili so veliko delo, vložili veliko naporov, ki so bili kronani z uspehi in nagrajeni z zadovoljstvom pevcev in poslušalcev. Organizatorji so s to prireditvijo stkali še eno trdno vez med ljudmi in njihovo kulturo v dolinah Drave, Mislinje, Meže in s pokrajinami onstran meje, kjer ljudje še radi in lepo pojejo slovensko. *K. V.*

Slovenski pisatelji in pesniki, katerih dela so prebirali delavci Gorenja med prvo bralno akcijo v tem več kot 7000-članskem delovnem kolektivu (Fotografije: Stane Vovk)

Med delavce Gorenja, ki so se jim pridružili tudi dijaki velenjskih šol, so prišli slovenski pisatelji in pesniki, pripovedovali o svojem delu ter odgovarjali na številna vprašanja ljubiteljev knjige

Obiskali smo športnike Primorja iz Ajdovščine, najuspešnejše na tem območju

Pridni, skromni, toda brez podpore

Tako zanesljivo kot pobira najvišje smučarske lovorike v svetovnem merilu Ingemar Stenmark, zmagujejo tudi športniki Splošnega gradbenega podjetja Primorje iz Ajdovščine na tradicionalnih občinskih sindikalnih igrah. Razlika je le v tem, da so ekipe Primorja brez prave konkurence že poldrugo desetletje!

Za razliko z drugimi delovnimi kolektivi na tem območju imajo delavci Primorja resen odnos do športnih srečanj, pa čeprav gre konec koncev le za rekreacijo, za prijetno razvedrilo. Res, prav v tem se razlikujejo od športnikov drugih delovnih kolektivov. Udeležujejo se vseh tekmovanj in nikoli se še ni pripetilo, da bi se prijavili za srečanje, potlej pa na to pozabili in ostali doma. In tudi to šteje k športu. Človek mora biti mož beseda, kar razumljivo tudi prinaša točke.

Primorje združuje v osmih temeljnih organizacijah in skupnih službah nekaj več kot 2200 mladih ljudi. Približno polovica jih dela na območju Nove Gorice, Kopra, Ilirske Bistrice in Postojne, kjer ima podjetje svoje temeljne organizacije, ostali pa delajo doma, v Ajdovščini. In prav med temi je tudi največ športnikov, ki prinašajo s tekmovanj pod streho Primorja zavidanja vredne lovorike.

Kot običajno: vse na ramah posameznikov!

Športno dejavnost v Primorju vodi posebna komisija za šport in rekreacijo, ki jo sestavljajo posamezniki vseh temeljnih organizacij in skupnih služb. Poleg dejavnosti za oddih in razvedrilo se udeležujejo športniki Primorja srečanj na treh ravneh. Tekmujejo med seboj, to so tradicionalne športne igre Primorja, uspešno se udeležujejo občinskih tekmovanj, najboljše športnike pa pošiljajo na igre gradbenih delavcev Slovenije. Letos so se prvič udeležili tudi zimskih

Majda Gorup

Jurij Hladnik

iger na republiški ravni, saj imajo v svojih vrstah kar veliko prijateljev smučanja.

Sicer pa so pogoji za delo na posameznih področjih zelo različni. Za kegljanje ima kolektiv rezervirano kegljišče enkrat tedensko po tri ure. Delavci kegljajo v novem hotelu, kmalu pa bodo tudi v svojih novih prostorih družbene prehrane, kjer imajo dvostezno kegljišče. Predvidevajo, da bo objekt nared še letos.

»Precej manjši interes kot za kegljanje je za namizni tenis...,« pripoveduje Jurij Hladnik, referent za socialno varstvo in član komisije za šport pri občinskem svetu zveze sindikatov Ajdovščina. »V tem športu tu ni posebne tradicije, zato sta naši mizi za namizni tenis slabo izkoriščeni. Več zanimanja je za šah. Delavci ga igrajo predvsem po samskih domovih in menzah. Posebno uspešni v tej disciplini so Koprčani. Lani so bili v občinskem merilu drugi, takoj za predstavniki Tomosa. Veliko veselja kažejo naši ljudje tudi za balinanje. Skoraj vsaka vas ima svoje balinišče, v Budanjah imajo celo pokrito, zato se ukvarja v tej vasi s tem športom razmeroma veliko ljudi. Za mali nogomet imajo rezervirano enkrat tedensko telovadnico, sicer pa izkoriščamo igrišča na planem. Nekateri delavci so zelo dobri nogometaši in so člani nogometnega kluba Primorje. Še več pa je takih, ki igrajo nogomet v »divji«, to je rekraacijski ligi...«

Med tistimi, ki so še na najslabšem, so verjetno tudi strelci. So povsem praznih rok, saj celo strelska družina iz Ajdovščine nima svojega strelišča. Tudi plavalci so na suhem. Zaradi varčevalnih ukrepov so novi pokriti bazen v Ajdovščini preprosto izpraznili.

»Odbojko in košarko igramo v novem športnem centru, kjer imamo na voljo malo dvorano. Škoda le, da za obe panogi ni kdove koliko interesa in da vidimo v telovadnici vedno iste obraze. Posebno med mladimi, za katere bi človek pričakoval, da so največji prijatelji rekreacije, je v resnici zelo zelo malo športnikov...,« ugotavlja Majda Gorup, članica komisije za šport in rekreacijo v Primorju. »Tudi pri ljudeh, ki bi organizatorjem rekreacijskega življenja morali nuditi vso podporo, ni pravega razumevanja za to dejavnost. Zato tudi tako majhen odstotek aktivnih športnikov pri nas. Komaj kakih 10 odstotkov nas je...«

Zakaj toliko kritike?

Tako kot marsikje v Sloveniji so tudi športniki v Ajdovščini sprejeli potrebne stabilizacijske ukrepe, čeprav jim že doslej nihče ni mogel očitati neskromnosti. Namesto v štirinajstih panogah se bodo letos potegovali za občinske naslove v osmih disciplinah: smučarskih tekih, veleslalomu, odbojki, malem nogometu, plavanju, krosu, partizanskem mnogoboju in v streljanju. Ker tekmujejo nekateri delavci v več športnih panogah, bodo po novem iskali najboljše športnike med posamezniki tudi v več disciplinah. V poštev bodo prišle po štiri najuspešnejše uvrstive posameznika, seveda v različnih športnih panogah.

»Glede na številne kritike, ki so najbolj pogosto usmerjene prav na gradbince in na naše športne igre, naj povem, da smo lani potrošili za vso športno aktivnost komaj blizu 50 tisočakov za vsako temeljno organizacijo.

Malo ali veliko? Mislim, da zelo malo....« poudarja Majda Gorup. »Letos smo se prvič udeležili zimskih iger gradbenih delavcev Slovenije in znova so nas kritizirali, čeprav smo resno vzeli stabilizacijska prizadevanja in jih tudi upoštevali. Prenočevali smo v svojem počitniškem domu v Ukancu, novinarji so nam očitali, da smo si »privoščili« hotel, za organizacijo tekmovanja pa smo na posameznika »zapravili« 350 dinarjev. Vredno kritike? Ne razumem novinarjev. Nam očitajo republiška prvenstva, o svojih državnih in svetovnih pa poročajo bolj malo. Vsaj kar se tiče stroškov so tiho Tudi naši zdravniki sodelujejo na evropskem prvenstvu v smučarnju, toda to je očitno vse v redu. Dvojna merila, mar ne!«

Andrej Ulaga

Športne igre Primorja — start za moške do 25 let. Fotografija: Mirko Šterman

Skupnost socialnega skrbstva Slovenije je izdala knjigo

Svetovanje za skupno življenje

Vsebina knjige je prvi poskus strokovnjakov različnih znanstvenih disciplin, da strnejo znanja in spoznanja o skupnem življenju in medsebojnih odnosih v celovitost interdisciplinarnosti, tako kot je interdisciplinarno vsakodnevno življenje.

V knjigi bo sleherni posameznik našel marsikatero spoznanje o oblikovanju in značilnosti odnosov med spoloma, odnosov med člani družine ter med njimi in širšo skupnostjo.

Knjiga je izšla v založbi Delavska enotnost. Knjigo lahko kupite v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 ali naročite na naslov: TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Cena 295 din.

Koliko damo oziroma ne damo Slovenci za rekreacijsko smučanje (IX.)

Načrti naših žičničarjev

Izgradnjo smučarskih žičnic pogojuje turistično tržišče, po drugi plati pa tudi interes družbe, da omogoči zdravo rekreacijo na planem, ki jo ljudje vseh starostnih kategorij in obeh spolov še kako potrebujejo. Aktivno športno udejstvovanje je namreč sestavni del zdravega načina življenja, zdravje, veselje do dela, vedrost, razpoloženje pa so stvari, ki si jih vsi želimo in za katere sodimo, da je vredno zanje precej žrtvovati. Torej, ne gre pri naložbah v žičnice, urejena smučišča in vse, kar sodi poleg, le za gospodarske investicije klasičnega značaja, temveč za precej več, za pomembne naložbe v — ljudi.

Kljub vsemu temu in nesporni ugotovitvi, da ponudba na tem področju močno zaostaja in že dolgo časa ne dohaja povpraševanja, pa v minulih letih nismo kdove kaj storili, da bi delovni ljudje, naša mladina in vsi drugi lahko smučali, kolikor jih je volja. Storili smo premalo. V letih 1976—1979 se kapacitete žičnic niso bistveno povečale, saj so lastna sredstva upravljalcev žičnic zadostovala le za pokrivanje obveznosti, to je odplačevanje kreditov in najnujnejše vzdrževanje. Število prepeljanih ljudi na žičnicah je naraslo le na Voglu, Kobli, Zatrniku, Krvavcu in na Kopah, povsod drugod pa se promet ni bistveno spremenil. Celo nasprotno: nekateri sistemi žičnic, od katerih smo veliko pričakovali, naj omenimo le Golte in Veliko planino, sploh ne obratujejo. Vzroki za vse to in za veliko premajhna vlaganja v gradnjo novih žičnic, so seveda starejšega datuma in veliki večini dobro znani.

Ne glede na to, da so slovenske žičnice prepeljale lani več potnikov kot leta 1976, pa so vrste čakajočih smučarjev vse daljše. Kljub temu so poslovni rezultati upravljalcev žičnic zelo skromni, saj je njihov ostanek čistega dohodka, seveda tam, kjer o ostanku dohodka sploh lahko razpravljajo, preskromen za še tako skromno razširjeno reprodukcijo. Še bolj zaskrbljujoč položaj je seveda tam, kjer kljub dobrim zimam, ki ne skoparijo s snegom, poslujejo z izgubo. In takih žičnic v Sloveniji ni malo. Naj omenimo na primer Kanin, Zelenico, Kalič, Golte, Veliko planino...

Skratka, problemov je več. Žičnic imamo premalo, mnoge so na pol dograjene in še vedno si nismo edini v tem, kdo naj bi skrbel za to prepotrebno turistično infrastrukturo. Zato bo potrebno v razdobju od leta 1981 do 1985 »zadovoljiti povpraševanje po prevozu z žičnicami z ustreznim povečanjem ponudbe in tako preprečiti odliv smučarjev na tuja smučišča«, so zapisali v razvojnem programu žičnic predstavniki komisije za žičnice pri Gospodarski zbornici Slovenije. Program predvideva poleg tega dograditev obstoječih smučarskih centrov, razširitev kapacitet in postavitev novih vlečnic povsod v bližini naselij in bivališč, kjer to dopuščajo snežne razmere.

Večji del upravljalcev žičnic že ima svoje razvojne programe. Zato si poglejmo kaj načrtujejo slovenski žičničarji v prihodnjem srednjeročnem obdobju in kakšne pogoje za smučanje si lahko obetamo v Sloveniji v prihodnjih letih.

Vogel:

Zelo ugodna lega zagotavlja dolgo smučarsko sezono, eno najdaljših v Sloveniji, gondola pa dejansko obratuje skozi vse leto, saj je Vogel zanimiv tudi za poletni planinski turizem. Razvoj predvideva gradnjo novih žičnic, nihalke in dveh dvosedežnic. Ob nihalki bo potrebno urediti infrastrukturne objekte, v načrtu pa je tudi ureditev smučarske proge skozi Žagarjev graben. Izgradnja kapacitet je predvidena postopno: prihodnje leto naj bi zgradili eno dvosedežnico, leta 1983 nihalko in leta 1985 še drugo dvosedežnico. Vrednost naložb: 161 milijonov dinarjev.

Kobla:

Za smučišča na Kobli je značilno, da so iz leta v leto bolj obiskana. Glede na obsežno turistično zaledje v Bohinjski Bistrici in glede na izredno ugoden dostop z vlakom, s čimer se ne more pohvaliti nobeno podobno zimsko-športno središče, je tudi nadaljnji razvoj Koble usmerjen v razširitev oziroma povečanje kapacitet vlečnic in sedežnic. Že prihodnje leto naj bi zgradili tu tri nove vlečnice, pozneje do leta 1985, pa še štiri vlečnice in pet sedežnic. Skupna vrednost naložb naj bi znašala nekaj več kot 37 milijonov dinarjev. Za urejanje smučišč na Kobli predvideva načrt še nakup potrebnih transportnih sredstev (10 milijonov dinarjev), medtem ko bo veljala sama ureditev prog 41 milijonov dinarjev. Poleg tega bo potrebovala Kobla tudi nove gospodarske objekte v vrednosti 15 milijonov dinarjev. Eno z drugim: v Koblo naj bi vložili v prihodnjih petih letih 107 milijonov!

Kranjska gora:

Že v letošnjem letu je tu predvidena izgradnja dvosedežnice »Velika dolina«, treh vlečnic in nekaterih infrastrukturnih objektov. Vse to bo veljalo investitorje 48 milijonov dinarjev. Prihodnje leto predvideva načrt izgradnjo sistema Tretež z eno dvosedežnico in eno vlečnico, potem, to je po letu 1982, pa izgradnjo II. faze Podkorena in še treh vlečnic. Za vse omenjene naložbe bo potrebno 167 milijonov dinarjev.

O načrtih naših drugih smučarskih središč pa v prihodnji številki našega tednika!

Andrej Ulaga

Ob petdesetletnici prve stavke v zasavskih revirjih (julij 1889 — julij 1939) *(III.)*

Prvi veliki boj slovenskega delavstva

Z delovnimi prizadevanji in uspehi bomo najlepše proslavili pomembne obletnice iz zgodovine ZKJ, revolucionarnega delavskega gibanja in naše socialistične graditve v letošnjem letu. Najvidnejše mesto bomo letos namenili obeleževanju obletnic najvidnejših dogodkov iz revolucionarnega delavskega gibanja v času med obema svetovnima vojnama. Delavsko gibanje in oblikovanje razredne zavesti pa se je tudi pri nas pričelo že veliko pred tem obdobjem — konec prejšnjega stoletja kljub temu, da je bila naša ožja domovina naseljena s pretežno kmečkim življem. Toda zasavski revirji so se že takrat odločili za trd in neizprosen boj, organizirani v sindikatih in na čelu s Komunistično partijo Slovenije pa so nekaj desetletij kasneje skupaj z vsemi naprednimi prebivalci Slovenije in Jugoslavije izvojevali ta boj. S ponatisom zapisa »Prvi veliki boj slovenskega delavstva,« ki je leta 1950 izšel v založbi Delavske enotnosti, želimo nekoliko osvetliti spomin na tiste dni.

V ponedeljek, 29. julija je minil prvi teden stavke. Po »Slovencu« od 1. avgusta so v soboto izdali oklic, v katerem so pozvali delavce, naj delo pričnо v ponedeljek. To je bil pač tisti oklic v »obeh deželnih« jezikih, ki ga je bil čital tudi »Narodov« dopisnik v Trbovljah. Rok so nato podaljšali menda do srede. »Slovenec« k oklicu pripominja: Težko, da bi se delavci vdali, ker so se razkropili po bližnjih hostah, kamor jim ženske in otroci hrano donašajo.«

»Narod« od istega dne (1. avgusta) piše: »V Trbovljah in v Zagorju skoro nikjer ni videti štrajkujočih delavcev. Razdelili so se po okolici ter mlatili, kose in druga dela opravljaja pri kmetih, da si služijo živež. Orožniki hodijo po vaseh in nagovarjajo delavce, naj se vrnejo v Trbovlje in Zagorje, a delavci tega ne hote, ker jih plaši usoda v Celje odpeljanih tovarišev. Zato kar naravnost odgovarjajo: Kaj bi v Trbovlje hodili, da bi nas zapirali?!«

Zapiranje delavcev

V drugem tednu se je stavka prenesla tudi v Lappov premogovnik v Zabukovici. Takoj so zaprli 7 delavcev »zaradi izgredov« in poslali tja dve kompaniji vojakov. A tu je bila stavka v treh dneh končana, ker se je Lapp z delavci pogodil. Tudi v Breznu in Hudi jami se je podjetnik Geipel hitro pobotal z delavci.

V trboveljskem revirju pa se je začelo »energično« zlamljanje stavke. »Slovenec« od 2. avgusta že poroča, da je družba sprejela na delo nekaj tujih delavcev in da je prejšnji dan delalo 133 stavkolomcev. Prihodnji dan jih je bilo v Trbovljah že 164, v Hrastniku pa 23. Tri tedne pozneje poroča, da je šlo v Trbovljah na delo 139 »mož«, v Hrastniku pa štirje. Upravni svet družbe je zvišal plače delavcem za 8 oziroma 10 % kopačem od 80 krajcarjev na 1 goldinar. To je oznanil 34. avgusta, dal delavcem nov rok do ponedeljka (5. avgusta). Dva dni pozneje poroča, da je od 1600 delavcev začelo delati 357 in da je okoli 800 delavcev romalo na Sveto Planino; zasledovali so jih orožniki, na katere so baje delavci metali kamenje.

Kakor hitro je začel rudnik obratovati s peščico stavkolomcev, so začela oblastva z odgoni v domovinske občine. Dne, 3. avgusta so odgnali s Trbovelj 12, iz Hrastnika 14 oseb — v glavnem žene in otroke — domov na Kranjsko. Odgoni so se nadaljevali dan za dnem. Poleg tega so lovili orožniki in vojaki po hostah posamezne delavce, ujete so izpuščali le s pogojem in proti obljubi, da pojdejo na delo.

O novem položaju je poročal »Narod« 8. avgusta: Iz Trbovelj in iz Hrastnika prihajajo tako žalostne vesti, da človeka srce boli, ko jih čita. Delavci in njih obitelji žive v največji bedi. Ker so veliko delavcev zaprli, so drugi pobegnili v hribe in zapuščene žene in otroci iščejo jokaje svojih soprogov in roditeljev. Družba doma ostalim niti kriva več ne daje, prepovedano jim je celo pobirati trske in premogove odpadke.«

Prisila za vsako ceno

Najbolj izčrpen opis položaja pa nam nudi dopis »Iz Zagorja« v »Slovencu« od 12. avgusta. V njem beremo: »...Ker se delavci nikakor niso podali, da bi za male krajcarje židom (— kapitalistom — Opomba pisca) dalje sužnjevali, prisiliti so jih mislili k temu. Mnogi premogarji stanujejo po rudniških stanovanjih, ker ima družba več lastnih hiš. Zapretili so jim, če ne bodo šli do 7. avgusta na delo, da se jim bode hišna oprava iz stanovanj zmetala ter se vsi iz tega kraja izgnali. Vsled tega so delavci večinoma vsi pobegnili in se poskrili v bližnjih gozdovih ali pa so šli v sosedne fare; ostali so doma le žene in otroci.

...Nekatera stanovanja so dali res zapreti, pri drugih pa so vso hišno opravo na prosto iznesli ...orožniki in vojaki.... Misli si, dragi čitatelj, žalostni prizor! Neka žena zgrabila je edino sv. razpelo raz omaro ter ž njim v rokah po ulici milo plakaje klicala: Ta je svet premagal, ta bode sodil nad našimi preganjalci!« ... Neki mož je tarnal: Tedaj to imamo za plačilo, ker sem se toliko let trudil in potil, tukaj pustil vse telesne moči. Prašam ga, koliko let je delal? Odgovoril, da že blizu 30 let. Reklo se mu je: Pa vi ste tako bedasti, da ne greste na delo! Zgrabili so ga ter ga odgnali v zapor! Kako je moralo revežu srce krvaveti!.... Zaprtih je bilo več mož in fantov.... ves dan brez hrane... Pozneje v noči so jim dale matere in žene skozi okno krompirja in kruha... Takih dogodkov še nisem doživel... Pa to je slab posnetek resničnih dogodkov. Sedaj pa vprašamo: S kako pravico se smejo ljudje, ki niti najmanjšega niso zakrivili, nikomur najmanj ne škodovali, tako surovo terorizirati in preganjati? Od početka štrajka pa do te ure ni nijeden ničesar storil, kar bi bilo kaznivo... Ni res, da bi bili trboveljski premogarji, ki so šli na Sveto Planino, na orožnike kamenje metali... Kaznjenci na Gradu imajo pravico se pritožiti, če jim ni hrana po godu... Tu pa so morali biti fantje in možje poštenjaki, ubogi trpini, ki imajo roke od težavnega dela trde in žuljave, kakor velblod kolena, celih 24 ur in še več brez jedi v zaporu! Pero se mi upira dalje slikati to žalostno podobo!«

Kako bi se upiralo pero tej dobri duši, ki je videti tako pretresen zaradi nasilstva, ko bi imel slikati npr. podobo, kako je bila zlomljena stavka slovenskih tekstilnih delavcev in delavk l. 1936.! In isti »Slovenec« bi leta 1936 podobno »pisarijo« gotovo označil za »materialistično hujskarijo«... Časi se spreminjajo in z njimi vred ljudje, gibanje in listi — a ne vsi enako!

Zaplenjen »Slovenec«

»Slovenec« od naslednjega dne (13. avgusta) je zabeležil, da je bila prejšnja številka zaplenjena zaradi dopisa iz Zagorja, in prinesel nov dopis iz Zagorja: »Poročal sem vam že o dogodkih, ki so se vršili 7. in 8. avgusta. Vojaški stotnik je rekel, da je sedaj tukaj tako, kakor je bilo l. 1878 v Bosni in Hercegovini. Tedaj so se tudi Bošnjaki skrivali po gozdovih, kakor so se te dni premogarji... V Trbovljah bi bil rad g. okrajni glavar delavce zbral. Poslal je torej vojake in orožnike v hrib in gozdove, pa brez uspeha. Nato pa pošlje žene, ko jim je zatrdil, da ne bo nič hudega storil možem, ampak bi se rad ž njimi pogajal. Žene so šle za svojimi možmi in pripeljale jih do 300.« Tu je dopisnik skoraj gotovo opisal nadaljnji dogodek, o katerem bomo slišali takoj, a je »Slovenec« iz bojazni pred zaplembo opis izpustil. Dopis namreč na tem mestu nepričakovano preskoči na neko drugo, tudi zanimivo zadevo. Pove nam, kaj so storili delavci v Zagorju, ko so čuli, da jim bodo iznesli opravo iz stanovanja. Mladeniči so napolnili velike zaboje s kamenjem ter jih zabili. Ko so prišli vojaki in orožniki, »jih vsi skupaj niso mogli premakniti in morali so jih na mestu pustiti.«

V zapore so odgnali več sto delavcev

Toda — kaj se je zgodilo, ko so na prošnjo in obljubo okrajnega glavarja trboveljske žene slicale »do 300« rudarjev iz host? »Slovenski narod« od 10. avgusta je poročal takole:«'.... Včeraj popoldne nabralo se je veliko delavcev pred rudniško blagajnico (najbrž skladnico), zahtevajoč, da se blagajnično (skladiščno) premoženje razdeli. Ravnatelj čital jim je pismo, da hoče družba mezde zvišati za 12 %, česar pa delavci niso sprejeli. Ker se delavci na večkraten poziv niso hoteli raziti, obkolile so jih tri kompanije 17. pešpolka in vseh 396 mož in žen eskortovale na kolodvor, od koder so jih s posebnimi vlakom odpeljali v Celje.« »Slovenec« od istega dne pa je poročal: »Trboveljska družba je včeraj dovolila za 12 % zvišano mezdo. Delavci niso bili zadovoljni s to ponudbo. Ker se na zahtevo okrajnega glavarja niso hoteli raziti, ukazal jih je okoli 200 prijeti ter s posebnim vlakom odpeljati k krožnemu sodišču v Celje.« V istem poročilu beremo tudi, da je ukazal litijski glavar Grill odgnati iz Zagorja vse kolovodje štrajka in da so tudi iz Hrastnika odgnali več delavcev.

Dne, 12. avgusta je poročal »Slovenec«, da so v Zagorju nehali preganjati premogarje, ki se zato spet »bližajo svojim stanovanjem«, da »sta v Trbovljah neki (— baje) dva orožnika tako stepla dva delavca, da ne bodeta več za delo.« Nato nadaljuje: »....V Celju so prenapolnjeni že vsi zapori; 408 oseb, mož, žen in otrok mora biti na dvorišču okrožnega sodišča. Med potjo s kolodvora je ušlo več delavcev... Od 80 delavcev, katere so pred 8. t. m. odgnali v Celje, so 46 zatožili, 34 so jih izpustili.«

Dne 13. avgusta je poročal »Narod«. »Štrajk v Trbovljah traja že tri tedne, a še ni končan. V Trbovljah delalo je včeraj (tri dni po aretaciji 400 — Opomba pisca) 689 delavcev, v Hrastniku pa 82, kar niti polovica ni. Upravni odbor (svet), v tem so si vsi listi jedini, postopa jako umazano in računa z bedo delavcev. Brezsrčni ta račun se je deloma že obnesel, kajti v Celju zaprti rudarji so se izrekli, da so zadovoljni z 12 % povišanjem mezde. V nedeljo (11. avgusta) zvečer peljalo se je z mešanim vlakom 322 delavcev v Trbovlje nazaj, kjer bodo delati začeli. Drugi delavci so še vedno v hribih, ali pa delajo pri kmetih.«

Za 12 % višje mezde

V »Slovencu« od naslednjega dne beremo, da so se v Celju posvetovali ravnatelji in upravni svetniki Trboveljske družbe »s predsednikom okrožnega sodišča dvornim svetnikom Heinricharjem, ki je zahteval (!) za delavce prosto vožnjo v Trbovlje nazaj (!) in denarno podporo za delavske družine. Upravni svetovalci so to obljubili in izročili večjo svoto denarja. Nato je g. Heinrichar sklical na dvorišču okrožnega sodišča vse delavce v peterih skupinah in jim prigovarjal, naj se povrnejo na delo in bodo zadovoljni z 12 % zvišanjem plač. V Ljubnem (— Leobnu, najbrže sta pa mišljena Köflach in Voitsberg — Opomba pisca) na Gorenjem Štajerskem so sicer dovolili delavcem 20 % zvišano plačo, a tam je živež dražji. Delavci so bili zadovoljni, in zvečer se jih je 322 z mešanim vlakom odpeljalo v Trbovlje. Proti ostalim bode preiskava gotovo ustavljena, ker je sodišče prosilo cesarja pomiloščenja.«

V knjigi »Trideset let štajerskega delavskega gibanja, od 1890 do 1920« spopolnjuje dr. Michael Schacherl, ki je črpal podatke iz graškega časopisa, zgodbo o aretaciji 400 rudarjev 8. avgusta in o njihovi usodi v Celju takole: Zbrani rudarji so nekoliko popustili od prvotnih zahtev. Ko pa ravnatelj tudi teh skrčenih zahtev ni hotel sprejeti, so delavci zahtevali, da se jim vrnejo prispevki, ki so jih vplačevali v bratovsko skladnico. Ker se niso hoteli raziti, preden denarja ne dobe, jih je dal okrajni glavar dr. Wagner obkoliti. Tako so aretirali 320 mož, 56 žena in 20 otrok zaradi zločina protipostavljenega »zbiranja z namenom vstaje«! Zaprtim »zločincem« je predložil predsednik okrožnega sodišča po sporazumu z upravnimi svetniki Trboveljske družbe »poravnavo«, da bodo izpuščeni iz celjskega »piskra« — tako se namreč po domače pravi staremu in skrajno nemarnemu zaporu celjskega okrožnega sodišča — če se zadovoljijo z 12-odstotnim poviškom in gredo na delo, sicer pa bode sedeli dalje....

Zamisliti si moramo, da množica rudarjev, ki so jo sklicale žene na prošnjo in obljubo okrajnega glavarja k »pogajanjem«, ni bila pripravljena na možnost, da pride iz zelene hoste naravnost v temni »pisker«. Ko je neuklonljivo vztrajala pri zahtevi po delitvi premoženja bratovske skladnice, je gotovo računala, da bodo »višje gospodje« še malo popustili. V Celju pa je sprevidela, da stavke ne bo mogoče več nadaljevati — mogoče tudi pod vplivom kakih tendencioznih »obvestil« o številu stavkolomcev. Tako je kapitulirala. Njena kapitulacija je zadala stavki smrtni udarec. Ko se je po »prosti vožnji« domov vrnila na delo, je pomnožila število stavkolomcev v Trbovljah toliko, da je že zopet delala večina delavcev. Naravno je tedaj število delavoljnih začelo prav hitro naraščati.

Nadaljevanje prihodnjič

DE
zbirka knjižnica sindikati

Brošura št. 26 — Rudi Kropivnik:

SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI V NEKATERIH DEJAVNOSTIH MATERIALNE PROIZVODNJE

IZ VSEBINE:

— ustavni temelji in kriteriji oblikovanja SIS
— modeli samoupravne interesne organiziranosti
— oris značilnosti dejavnosti, za katere je potrebno oblikovati SIS

Cena 110 din.

Naročila pošljite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 ali Knjigarna DE, Tavčarjeva 5.

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ..... izvodov knjižnica SINDIKATI št. 26.

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Naročeno, dne: .....

Ime in priimek podpisnika: .....
Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu brošur.

..... Žig ..... (podpis naročnika)

DE
zbirka aktualna tema

DOGOVOR O URESNIČEVANJU DRUŽBENE USMERITVE RAZPOREJANJA DOHODKA V LETU 1980

NAROČILNICA

Pri TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, nepreklicno naročamo ..... izvodov brošure DOGOVOR O URESNIČEVANJU DRUŽBENE USMERITVE RAZPOREJANJA DOHODKA V LETU 1980 S KOMENTARJEM.

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Naročil, dne ..... Ime in priimek podpisnika .....

..... Žig ..... (podpis naročnika)

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu brošur.

Brošuro naročite na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4 ali Knjigarna Delavske enotnosti, Tavčarjeva 5.

Cena 15 din.

Kozerija

Kam je šel denar?

Bili so časi, ko se je denarja našlo kar dovolj ali celo na pretek. Marsikje pa so ga imeli še preveč, da niso vedeli, kam z njim.

Zdaj ga pa zlepa nikjer ne moreš odkriti. O tem, da ga ni, tarnajo prav vsi: TOZD, SIS, družbenopolitične skupnosti, organizacije, delovni ljudje, občani in moj sosed Maks. Prav ta mi zadnje čase toliko blebeta o pomanjkanju denarja, kot so ljudje svoje čase takrat, kadar niso imeli kaj drugega povedati, pleteničili o vremenu.

Nazadnje se je tako še mene prijela bolestna manija, da sem ves čas mislil samo na to, kako ni denarja. Resnici na ljubo pa moram priznati, da sem tudi pri sebi ugotovil tovrstno pomanjkanje. Kronično.

Toda kam je vendar šel ves tisti denar, kar ga je popred bilo?

Ta misel me je mučila toliko časa, da sem se kar lotil iskanja tega denarja. Ne načrtno, marveč kakor je pač sproti naletelo.

Naletelo pa je tako, da sem vsenaokrog videval odvržene pločevinke, steklenice, kosti, cunje in časnike. »To je tisto!« sem se udaril po čelu. »Tudi v tem je nekaj tistega izginulega denarja. Čudno, da ga nihče ne pobere in spremeni v bankovce.«

Potem sem na poti po mestu šel mimo nekaterih res lepih, novih pslopij. Z marmonatimi pročelji, z vrati, ki so se odpirala kar sama, kadar si prišel vsaj mimo njih, z avlami v samih tapiserijah.... in kaj bi še našteval. »E«, sem bleknil samemu sebi, »tu pa je kar precej tistega denarja, ki ga zdaj ni.«

Po takšnem potepu po mestu mi je postajalo kar slabo. Vedel sem, zakaj: mimo mene so vozili nešteti avtomobili. V vsakem je sedel po navadi po en občan; čakali so pred semafori, pred prehodi za pešce, na parkiriščih, da bi prišli na vrsto, pred zgradbami — in puhali na veliko iz sebe strahovit smrad. »To!« sem spet pisnil. »Vsak dan toliko izpuhov, to je toliko ton porabljenega goriva — tudi v tem je veliko minulega denarja.«

Potem sem velikokrat bral o tem, kako so to ali ono reč površno zgradili ali montirali, pa se je čez čas začela podirati — in je za to bilo potrebno nameniti spet nove kupčke denarja. Bral sem tudi o tem, kako veliko je izostankov z dela. Preračunano v dinarje (ki jih, seveda, ni), bi to naneslo milijarde. Bral sem o zamudah pri gradnjah, dobavnih rokih, plačilih... Spet bi naneslo milijarde. In o tem, da ni organizacije, ki za svojo reprezentanco ne bi namenila kakšnega res »dostojnega« avtomobila (ali kar celega avtomobilskega parka).

Seveda ne smem pozabiti še tega, da je vsenaokrog po deželi tudi veliko lepih zasebnih hiš in hišic za počitek ob koncu tedna. Gotovo niso ko gobe zrasle iz zemlje zastonj. In videvam, kako se poleti trumoma valijo proti našemu lepemu morju prelepe barke, priključene k prav tako prelepim avtomobilom. Gotovo si jih lastniki niso izdelali sami.

Denarja pa, tarnajo vsi po vrsti, od družbenega do zasebnega sektorja, ni in ni. Šel je in ga ni več. Kam je šel — o tem pa molčijo vsi tisti, ki bi gotovo vedeli vsaj kaj malega povedati.

In ker molčijo, pa zato ne zvemo vse resnice o poteh minulega (izginulega) denarja, predlagam naslednje: narediti anketo in izprašati o tem vse tiste, ki so kakor koli botrovali njegovemu odhodu. Verjemite mi, da bi bili njihovi odgovori prav zanimivi!

Jože Olaj

NAJ OSTANE MED NAMI

Resnica ni kroj, krojač pa večkrat

V eni prejšnjih številk smo podvomili v smotrnost odločitve delavcev Elektroprojekta, ki so si v začetku letošnjega leta podelili lepo zaokrožene vsote kot poračun lanskih osebnih dohodkov. Eden teh delavcev je v glasilu kolektiva vprašal novega predsednika sindikata, kako bi on novinarju pojasnil to odločitev. V istem glasilu je dobil odgovor, da je šlo pač za novinarsko prikrojeno resnico.

Resnica je le resnica in težko jo je krojiti. Pač pa sama kaj rada kroji — v Elektroprojektu je že ukrojila osebne dohodke za 10 odstotkov, tokrat navzdol.

C. B.

Iz ABC leksikona o samoupravnem življenju

Genialni »G«

Tako lepo se nam je zdelo, ko smo vsaj eni črki med doslej zvrščenimi lahko prišili pozitivno oznako. Genialni »G«! Ali ne zveni lepo. V samoupravnem življenju brez Genialnosti vsekakor ne gre, ker pa tudi za to področje človeškega udejstvovanja velja, da je za vsako dobroto kar najbolje, če je je čim manj, se Genialnost izgubi med poplavo Gobcev, Gobezdačev in Goved, da o Gnidah sploh ne Govorimo.

Če smo že omenili Govorjenje, brez katerega samoupravnega življenja sploh ne bi bilo, ne vemo natančno, ali gre za pozitiven ali negativen element, naj zGnije brez ocene.

Nekaj povsem drugega je z Gospodom. Veliko črnila je bilo že prelitega ob razmišljanjih, ali je bistvo pohoda v socializem, da odpravimo vse Gospode in postanemo tovariši (ne na papirju, kajpada) ali pa da iz vseh tovarišev napravimo Gospode in Gospodarje (predvsem svoje usode).

Gospod nas je seveda pripeljal tudi do Gospodarstva. Ker so pravila jezikoslovja za nas bolj meglena, si ne upamo trditi, da imata obe besedi na »G« načrtno isti začetek, čeprav smo čustveno prepričani prav v to. Ali nimamo Gospodarstva prav zato, ker bi veliko Genijev v njem in od njega rado živelo kot Gospoda? Seveda je resnici na ljubo treba priznati, da se morda Gospodarstvo imenuje prav tako, ker brez njega Gospode sploh biti ne more. Ali pa zna biti poudarek na »dar«? Torej, Gospodarstvo je panoga, ki ustvarja darila za druge in jih seveda tudi prejema v obliki sredstev za Gnile investicije.

Tig

Iz bitke skozi bitko zaradi bitke?

Ko je na enem od nedavnih območnih sindikalnih posvetov stekla beseda tudi o cenah, so se vsi »dejavniki« strinjali z ugotovitvijo, da so nam le-te kljub stabilizaciji, vnovič ušle z vajeti. V Beogradu se menda kar kopičijo zahtevki za nova povišanja. Med njimi da pa je veliko tudi ekonomsko neutemeljenih, smo slišali.

Pa se dvigne eden od razpravljalcev in modro ugotovi, da bo potrebno bitko za cene iz Beograda prenesti v temeljno organizacijo. Sindikat naj bo tisti, ki bo od poslovodstva terjal utemeljitev zahtevka, je bila glavna njegova misel.

Po tem sejoči staknejo glave in začno kar eden za drugim podpirati besede omenjenega govornika. Tudi mojega soseda navdušijo, toda le, dokler ni spet sedel. Potem je bil bolj skeptičen: »Rad bi poznal takšnega sindikalnega presednika, ki bo rekel direktorju, da ta ali oni zahtevek ni utemeljen,« mi kar se da tiho prišepne...

Kuli

Tisti, ki se ukvarjajo s planiranjem, bi rekli: »Le kaj je za ovinkom?!« (Foto: A. Agnič)

Nagradna križanka št. 10

Rešitve pošljite do 2. aprila 1980 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 10. Nagrade so 300, 200 in 150 dinarjev.

DE	PTICA SELIVKA S PERJANICO VDAB	ENA OD JUGOSL. REPUBLIK	STROKOVNJAK ZA EKOLOGIJO	DELAVSKI SVET	ZVIŠANA NOTA »e«	ZDRAVILNA TRAVNIŠKA RASTLINA	ITALIJAN. OTOČJE, ZAH. OD SICILIJE	VARJENO MESTO	AVTOMOB. OZNAKA ČEHOSLOVAŠKE	NAPRAVA, PRISTROJ	STARODAV. JAPONSKA PRESTOLNICA	LETOPIS, ANALI	DEPARTMA IN REKA V FRANCIJI	SESTAVIL: R. N.	TVORNI GLAGOLSKI NAČIN	KRAJ V EGIPTU — PORAZ ROMMELA (EL...)	SENENA KOPICA	NRAVOSLOVEC	IME ŠAHISTKE GAPRINDAŠVILI
PREBIVALKA SMEDEREVA														MESTO V ZRN, OB REKI KOCHER					
SODOBNI SLOVEN. SLIKAR														ENA OD SOJENIC V GRŠKI MITOL.					
AMERIŠKA FILMSKA DRUŽBA				REKA V ZRN, PRITOK MOSELLE / ORANJE					ŽIDOVSKO MOŠ. IME / TOPOVSKI IZSTRELEK					STROJILO / IT. MESTO, OB REKI MINCIO					
OSREDNJI SLOVENSKI DNEVNIK					NEODIM / PISATELJICA SEIDEL			NEKDANJA LEKARNIŠKA UTEŽ / OKVARA					IZRAZ, IGRA OBRAZA / GL. MESTO FRANCIJE (orig.)						
KRAJI, KJER VODA ZEMLJO ODNAŠA						RIBJE JAJČECE					SLOV. KOMPONIST (Gustav) / SLIKARKA KOBILCA							ROMAN TONETA SVETINE	MONGOLSKI VLADAR V BAGDADU V 14. STOL.
SODOBNI SOVJETSKI VIOLINIST (LEONID)						ITALIJ. SLIKAR (GUIDO)	PAPEŠKA DRŽAVICA / OZEK KOS BLAGA								SREDIŠČE MOLDAVIJE / FR. PISATELJ				
ANTON NOVAČAN			UM. SNOV ZA PREKRIV. TEKALIŠČ / RIMSKI HIŠNI BOG							FR. PEVKA (SILVIE) / GLAS, ZVOK							TINE LOGAR / SREDIŠČE ITALIJE		
KMEČKO ORODJE					SEZNAM TISK. NAPAK V KNJIGI / IBIDEM							NAELEKTR. DELEC / EDO MIHEVC				PREGOVOR / TANTAL			
GORA V SOSEŠČINI TRIGLAVA								SLOV. PISATELJ, AVTOR UKANE											
OREL IZ GERMAN. MITOL.				PLEMENSKO GOVEDO				DEL VIETNAMA					NEKDANJI KOZAŠKI POVELJNIK						

Ustvarjalnost jeseniških svobodašic

Vozel in oblika

Vsakoletna razstava članic odseka ročnih del pri DPD Svoboda Tone Čufar, pripravljena ob prazniku dneva žena, je že postala pričakovan dogodek. To je dokazal tudi številen obisk tako na sami otvoritvi kot tudi v dneh, ko je bila razstava odprta. Letošnja razstava, deveta po vrsti, ima naslov VOZEL IN OBLIKA in je bila ponovno prikaz lastne ustvarjalnosti, ki je sploh postala značilnost odseka.

Začelo se je čisto spontano leta 1969, ko je nekaj žena ob svojem prazniku v okviru razstavne dejavnosti jeseniške Svobode razstavilo svoja ročna dela, razstavilo vse tisto, kar so ustvarile v prostem času in ob zimskih večerih, vse, s čimer so si morda krajšale dolgi čas. Seveda so bili to predvsem gobelini, ki so sploh priljubljena oblika takšne aktivnosti. Odmevnost je žene spodbudila, da so čez dve leti zopet razmišljale o podobni razstavi; še več, spodbudila jih je, da so se leta 1973 organizirale in ustanovile odsek ročnih del.

»Osnovni namen odseka je bil ohranjati našo kulturno dediščino — vezenino, spoznavati nove tehnike in v teh tehnikah najti čimveč lastne ustvarjalnosti, v čemer smo do sedaj popolnoma uspele,« je pripovedovala tajnica odseka Lojzka Božičeva. »Vsak ponedeljek se dobimo za dve uri, kjer se pomenimo o ročnem delu in se posvetujemo, pogovorimo pa se tudi o vsakdanjem delu in problemih. Trenutno nas je včlanjenih v odsek okoli 60, sestav pa je kaj pisan tako po starosti kot po poklicih.

Priznanje

Odsek ročnih del pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice je ob letošnjem prazniku DNEVU ŽENA dobil posebno priznanje Sveta za spremljanje družbenoekonomskega in političnega položaja žensk pri občinski konferenci SZDL Jesenice. Priznanje za lastno ustvarjalnost žena, kot piše v utemeljitvi.

Vključujemo od 17-letne dijakinje, gospodinje, gostinske delavke, administrativne delavke, učiteljice pa vse do 70-letne upokojenke.«

V teh letih so pripravili tudi vrsto tečajev, na katerih so članice odseka pa tudi druge žene, spoznavale nove načine izdelave ročnih del. Posebnost njihovega programa dela pa je vsekakor to, da se vsako leto dogovorijo o tem, kaj bodo razstavljale na naslednji razstavi in to potem mesece doma pripravljajo. Posebnost pa je tudi v lastni ustvarjalnosti.

Razvijanje lastne ustvarjalnosti

Zato se kmalu niso več zadovoljile z izdelavo gobelinov po že znanih predlogah, takšnih, kot jih pridne roke žena ustvarjajo širom po svetu. Po predavanju znane etnografinje dr. Marije Makarovič so leta 1975 pripravile razstavo narodnih vezenin na Slovenskem s posebnim poudarkom na naravnem materialu. In tako je tudi vsaka naslednja razstava predstavljala svojevrstno posebnost. Razstavi leta 1976 so dale naslov ŠOPEK ROŽ ZA 8. MAREC. To je bila že bolj zahtevna naloga. Izdelovalke so dobile samo obris rože, narisane na tkanini, vsaka sama pa je morala izbrati način vezenja, sama je morala izbirati barve in jih primerno kombinirati.

Naslednje leto še zahtevnejša naloga. Zopet so se lotile gobelinov, le da so jim tokrat predloge izdelali amaterji slikarji jeseniškega Dolika, na njihovih slikah pa so žene vezle gobeline. Koliko lastne ustvarjalnosti je bilo treba, koliko kombiniranja, koliko iskanja primernih barvnih odtenkov prejic, ki jih ob kupljenih predlogih dobite že poleg.

Če ni šlo drugače, so jih same barvale. Da so bili izdelki zares enkratni, ni treba posebej poudarjati, bili so unikati in zato toliko vrednejši. Znani akademski slikar domačin Jaka Torkar je dejal, da so žene prekosile slikarje.

In tako je šlo naprej. Lani so na dveh tečajih osvojile tehniko vozlanja, lanski razstavi makramejev pa je letos sledila še razstava po lastnih predlogah, v katere je bilo treba vtkati zopet več lastnega znanja in ročne spretnosti. Razstavi so dali naslov VOZEL IN OBLIKA, saj imajo izdelki za osnovo vozel, pa naj gre pri tem za tapiserijo ali čipko, za čisto vozlane oblike ali vozlane izdelke v kombinaciji s kovanimi ali lesenimi starimi orodji in izdelki.

Originalen spominek se težko proda!

»Ti izdelki dokazujejo bistre glave in pridne roke!« »Kaj vse znajo naše žene!« »Občudovanja vredno, samo škoda, da ni nič naprodaj« — takšne in podobne zapiske, polne pohval, je mogoče razbrati iz knjige vtisov. Res prav vse izdelke vsake razstave bi lahko prodale, pa vendar to ni njihov namen, niti ni v jeseniški občini to mogoče. Tovarišica Božičeva takole komentira:

»Ena naših članic izdeluje izredno lične originalne majhne avbe, značilna pokrivala ženske narodne noše. Želele smo jih nekaj kot spominek dati v prodajo v Prešernovo rojstno hišo v Vrbi, pa zaradi previsokega davka nismo uspele. Če bi izdelovalka postavila še tako nizko ceno za okoli 5 ur dela in material, bi bil ob 106% davku in stroških prodaje, izdelek vseeno predrag. Kdo pa bi ga kupil?

Kaže, da je mogoče kič ceneje narediti in laže prodati kot pa originalen slovenski spominek.

Pri svojem delu pa imamo še druge težave. Predvsem primanjkuje literature, naše trgovine pa so tudi zelo slabo založene z materiali in pripomočki za ročna dela.«

Njihovi izdelki so unikati, odraz bogatega folklornega izročila in zato tipično naši. Že v prejšnjih letih so na razstave vabili uredništva naših revij Naš dom, Naša žena in Jana, letos so jih telefonično povabile, pa vendar ni bilo odziva. Njihovi zares originalni izdelki niso našli poti na strani strokovnih revij, ki se ukvarjajo tudi z ročnim delom. Kaže, da je dosti bolj enostavno slike in opise povzeti po raznih tujih revijah.

In kaj načrtujejo za prihodnje delo, za razstavo prihodnje leto? Idejo že imajo. Zopet bo to nova tehnika, jeseniške svobodašice, članice odseka ročnih del bodo poskušale narediti zopet korak naprej. Seveda ideje ne izdajo. Naj bo to skrivnost do razstave za 8. marec prihodnje leto.

Idejne zasnove

Pobudo za letošnjo razstavo je dal slikar amater, član jeseniškega Dolika Branko Čušin, ki je pripravil tudi večino idejnih zasnov. »Ideja je bila že dlje časa prisotna, kako bi oblike, katerih osnova je vozel, izvirno in estetsko oblikovale, da bi se izognili raznim kičastim predlogam, ki prevladujejo in ki zaposlujejo samo mehanično. Ob oblikovanju lastnih zamisli, ob samosvojem oblikovanju izdelkov pa sem želel sprostiti tudi ustvarjalni proces dela na izviren način. Kljub pomanjkanju materialov so izdelki zelo dobro narejeni in sem povsem zadovoljen. To je bil vsekakor uspel poizkus, ki bi bil lahko za zgled tudi drugim.«

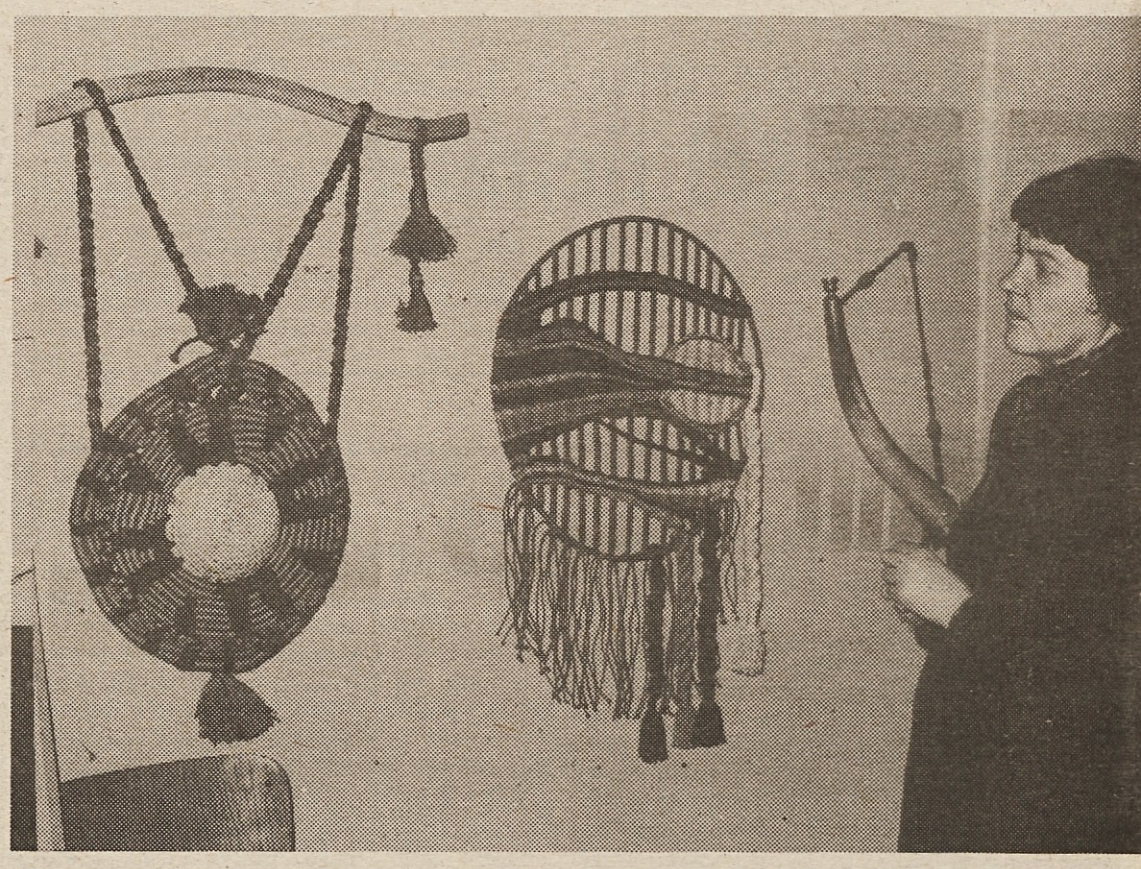

Lojzka Božičeva, tajnica odseka za ročna dela pri jeseniški Svobodi, meni, da se je v pripravah na letošnjo razstavo ročnih del poleg spretnosti še posebej izrazila lastna ustvarjalnost

Eno izmed razstavljenih ročnih del v tehniki »vozlanja« *Fotografiji: Franc Perdan*

FOTOAMATER NA OBISKU

Fotografija je lahko hkrati konjiček in poklicno delo. Samo...

Eden takih, ki to dvoje združuje, je Siniša Rančov, 25-letni reprofotograf v tiskarni Ljudska pravica.

Na sprožilec stare »mehovke« je začel pritiskati že kot otrok. Všeč mu je bilo, samo čas od posnetega trenutka preko temnice poklicnega fotografa do fotografije mu je postal predolg. Ne nazadnje tudi predrag. Najprej so njegove želje in njihove uresničitve tekle po določeni več ali manj razumljivi zakonitosti. Foto krožek na osnovni šoli, fotografska šola in poklic reprofotografa.

»Sedanje moje poklicno delo je dokaj enolično in precej mehanično. Na izdelek, razen v tehnični dovršenosti, sploh ne morem vplivati. Rad pa bi bil tudi ustvarjalen.«

Prav ta želja po kreativnosti je Sinišo privedla do tega, da mu je fotografija postala tudi konjiček. Tisto, kar ne more ustvariti v poklicu, poskuša z lastnim fotoaparatom in predvsem tisto, kar si sam najbolj želi.

»Najraje imam naravo, kajti ta mi je najbližja. In če sem še natančnejši, v svoj objektiv najraje »lovim« drevesa. Bolj kot črno bela fotografija mi je všeč barvna, ker z barvami lažje in natančneje zabeležim ter pokažem skladnost, vraščenost ali pa tudi nasprotja posameznih predmetov oziroma narave same.

Nisem še mojster v fotografiji in je tudi vprašanje, če kdaj bom. Učim se še, išem in tudi posnemam mojstrske vzornike. Pri tem iskanju pa se mi zdi najpomembneje to, da čutim notranje zadovoljstvo in to ne le pri uspehih...«

Tudi s fotografsko tehniko se primeren motiv da narediti prijeten na pogled in vzpodbuden za razmišljanje.

DE **Delavska enotnost,** glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČGP Delo, TOZD Delavska enotnost, List je bil ustanovljen 30. novembra 1942. leta. List urejajo: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Dušan Gačnik (glavni urednik in direktor), Sonja Gašperšič, Marjan Horvat, Damjan Križnik, Ivo Kuljaj, Rafael Lindič (tehnični urednik), Boris Rugelj, Janez Sever, Igo Tratnik, Andrej Ulaga, Janez Voljč in Majda Žlender (odgovorna urednica). Založniški svet Delavske enotnosti — predsednik: Miran Potrč; člani: Tilka Blaha, Silva Bočaj, Urška Svetko, Janez Čebulj, Majda Emeršič, Slavko Grčar, Janez Korošec, Edo Lenarčič, Mira Maljuna, Jože Ogrizek, Boštjan Pirc, Janko Sedonja, Vlado Šlamberger, Jože Varl. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313-VI; naročniški oddelek tel.: 310-033, int. 278, 322-947. Uredništvo tel.: 312-691 Knjigarna-galerija 317-870. Račun pri SDK Ljubljana št. 50100-603-41502. Posamezna številka stane 7.00 din, letna naročnina je 350, 00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica« Ljubljana.